

TOROS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇEVRESEL İMGELERİN KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ: MÜFTÜ DERESİ -
KURTULUŞ MEYDANI AKSI ÖRNEĞİ (MERSİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar Tuğçe TOKMAK

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Programı

TEMMUZ 2015

TOROS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇEVRESEL İMGELERİN KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ: MÜFTÜ DERESİ -
KURTULUŞ MEYDANI AKSI ÖRNEĞİ (MERSİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar Tuğçe TOKMAK
(128040009)

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Onur BOYACIGİL GÜNGÖR

TEMMUZ 2015

Toros Üniversitesi, tarihinde Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 128040009 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi "**Pınar Tuğçe TOKMAK**", ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "**ÇEVRESEL İMGELERİN KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ: MÜFTÜ DERESİ - KURTULUŞ MEYDANI AKSI ÖRNEĞİ (MERSİN)**" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde sunulmuş ve başarılı olduğu oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Onur BOYACIGİL GÜNGÖR (Danışman)
Toros Üniversitesi

Prof. Dr. Faruk Yalçın UĞURLU (Üye)
Toros Üniversitesi

Prof. Dr. M. Faruk ALTUNKASA (Üye)
Çukurova Üniversitesi

Bu tez Enstitümüz Mimarlık Anabilim Dalında Hazırlanmıştır.

.....
Yrd. Doç.Dr. Ali Kemal HAVARE
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

TEŐEKKÜR

Çalıőmalarımın her aşamasında yakın ilgi ve bilimsel desteğini esirgemeyip beni yönlendiren sayın danışman hocam Yrd. Doç.Dr. Onur BOYACIGİL GÜNGÖR'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Çalıőmalarımın baőından sonuna kadar bilgilerinden sürekli faydalandığım Sayın Prf. Dr. Faruk Yalçın UĞURLU'ya teőekkür ederim.

Çalıőmamın istatiksels analizleri sırasında hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Yrd. Doç Dr. Mert AKTAŐ'a ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet MİMAN'a teőekkür ederim.

Çalıőmalarım sırasında sabır ve özverilerini hiçbir zaman esirgemeyen, bana her zaman güç ve destek veren sevgili aileme sonsuz teőekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER	III
ÇİZELGE LİSTESİ.....	IV
ŞEKİL LİSTESİ.....	VI
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Önemi ve Amacı	1
1.2. Kuramsal Çerçeve	5
1.2.1. Kent, Kent Kimliği ve Çevresel İmge Kavramları.....	5
1.2.2. Çevresel İmge Bileşenleri: Yapı, Anlam, Kimlik	9
1.2.3. Çevresel İmge Bileşenlerini Oluşturan Öğeler	11
1.2.4. Kentsel Çevrenin İmgelenmesinde Zihin Haritalarının Kullanılması.....	12
2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	16
2.1. Araştırma Konusu ve Yöntemle İlgili Çalışmalar	16
2.2. Araştırma Alanı ve Yakın Çevresini Kapsayan Mekansal Planlama ve Tasarım Konulu Çalışmalar.....	49
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	55
3.1. Materyal	55
3.2. Yöntem	64
3.2.1. Yerinde Gözlemlere Dayalı Araştırmalar.....	66
3.2.2. Ankete Dayalı Kullanıcı Araştırmaları.....	76
3.2.3. Veri Sınıflama ve Analiz.....	78
3.2.4. Tematik Haritalarını Oluşturulması.....	79
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	80
4.1. Yerleşim (Bina, Sokak, Meydan) Ölçeğinde Çevresel İmgeler	80
4.2. Sembolik Öge / Simge Ölçeğinde Çevresel İmgeler.....	83
4.3. Anket Katılımcılarının Sosyal, Ekonomik, Demografik Yapısı	85
4.4. Anket Katılımcılarının Mersin Kent Kimliği ve Çevresel İmgeleri İle İlgili Algıları	88
4.5. Katılımcılarının "Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı"nın Kimliği ve Çevresel İmgeleri İle İlgili Algıları	109
4.6. Zihin Haritalama Çalışmaları	109
4.7. Araştırma Alanının Kimlik Haritaları	117
4.7.1. Araştırmacı Algısına Dayalı Kimlik Haritası.....	118
4.7.2. Öğrenci Algısına Dayalı Kimlik Haritası.....	124
4.7.3. Uzman Algısına Dayalı Kimlik Haritası	130
4.7.4. Halkın Algısına Dayalı Kimlik Haritası.....	136
4.7.5. Bütünleşik Algıya Dayalı Kimlik Haritası.....	142
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	148
KAYNAKLAR	155
EKLER.....	161
ÖZGEÇMİŞ.....	180

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1 : Mersin kent merkezinde bulunan sembol olmuş öğelerin bilinmesi ile ilgili anket katılımcılarının oransal dağılımı	85
Çizelge 4.2 : Anket katılımcılarının yaş gruplarına ait bilgiler	85
Çizelge 4.3 : Anket katılımcılarının eğitim düzeylerine ait bilgiler	86
Çizelge 4.4 : Anket katılımcılarının iş durumlarına ait bilgiler	86
Çizelge 4.5 : Anket katılımcılarının aile birey sayılarına ait bilgiler	87
Çizelge 4.6 : Anket katılımcılarının gelir düzeylerine ait bilgiler	87
Çizelge 4.7 : Anket katılımcılarının Mersin’de yaşama sürelerine ait bilgiler	87
Çizelge 4.8 : Mersin’i temsil eden karakteristik özelliklerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri	90
Çizelge 4.9 : Mersin kentini temsil eden karakteristik özellikler ile demografik yapı arasındaki anlam düzeyleri	91
Çizelge 4.10: Modern mimari yapıların temsil düzeyi değerlerinin gruplara göre dağılımı	92
Çizelge 4.11: Kültür - sanat merkezlerinin temsiliyet düzeyi değerlerinin gruplara göre dağılımı	93
Çizelge 4.12: Kamusal hizmet yapılarının gruplar arası değerlendirme farklılıkları	94
Çizelge 4.13: Kentsel açık alanların doğum yerine göre değerlendirme farklılıkları	94
Çizelge 4.14: Kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntılarının Mersin’de yaşama süresine göre değerlendirme farklılıkları	95
Çizelge 4.15: Mersin’e ilk kez gelen bir misafiri kenti gezdirmek amacıyla tercih edilen mekanların frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri	97
Çizelge 4.16: Mersin’e ilk kez gelen bir misafiri kenti gezdirmek amacıyla tercih edilen mekanlar ile demografik yapı arasındaki anlam düzeyleri	98
Çizelge 4.17: İsmet İnönü Bulvarı ve Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü doğum yerine göre değerlendirme farklılıkları	99
Çizelge 4.18: Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü Mersin’de yaşama süresine göre değerlendirme farklılıkları	99
Çizelge 4.19: Pozcu Kushimoto Sokağı ve İstiklal Caddesi gruplar arası değerlendirme farklılıkları	100
Çizelge 4.20: Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri	102

Çizelge 4.20 devamı: Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri.....	103
Çizelge 4.21: Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlere verilen yanıtların anket katılımcılarının demografik yapısına göre dağılımı.....	104
Çizelge 4.22: Kentin genel mimari dokusunun durumu için öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları	105
Çizelge 4.22 devamı: Yol ve kaldırımların genişliği ile ilgili durumun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları	106
Çizelge 4.22 devamı: Yaya ve bisiklet yollarının yeterliliği ile ilgili durumun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları.....	107
Çizelge 4.22 devamı: Kentin demiryolu ağı ve havaalanı ile ilişkisi durumunun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları.....	108
Çizelge 4.23: Alanın kullanım amacı	109
Çizelge 4.24: Zihin haritaları uygulamalarının gruplara ve mahallelere göre sayısal dağılımı.....	110
Çizelge 4.25: Katılımcıların Hamidiye Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar	112
Çizelge 4.26: Katılımcıların Kültür Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar	113
Çizelge 4.27: Katılımcıların Çankaya Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar	114
Çizelge 4.28: Katılımcıların Camişerif Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar	115
Çizelge 4.29: Katılımcıların Yenimahalle Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar	116
Çizelge 4.30: Öğrencilerin algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları	124
Çizelge 4.31: Uzmanların algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları.....	130
Çizelge 4.32: Halkın algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları.....	136
Çizelge 4.33: Bütünleşik algıya dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları	142

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Kent imgesi öğeleri (Lynch, 1960)	14
Şekil 1.2 : Yoldan bir görünüş (Appleyard ve Lynch, 1965)	15
Şekil 1.3 : Rapoport (2000) Çevreyi değerlendirme süreci	15
Şekil 3.1 : Araştırma alanının Mersin – Adana 1 / 100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'ndaki ve kent içindeki konumu	58
Şekil 3.2 : Araştırma alanı batı sınırını oluşturan Müftü Deresi.....	59
Şekil 3.3 : Araştırma alanının güney sınırını oluşturan Akdeniz, liman, balıkçı barınağı ve Atatürk Parkı'ndan oluşan sahil şeridi	59
Şekil 3.4 : Araştırma alanına doğu yönünden bakış i	60
Şekil 3.5: Alandaki odak noktası özelliğindeki bazı öğeler: Arap Ortodoks Kilisesi, Vali Konağı, Mersin Müzesi ve Cumhuriyet Meydanı	60
Şekil 3.6 : Alanda odak düğüm noktası özelliğindeki bazı öğeler: Atatürk Evi ve Büyükşehir Belediye Binası	61
Şekil 3.7: Alanda odak düğüm noktası özelliğindeki bazı öğeler: Gümrük Meydanı ve Ulu Cami	61
Şekil 3.8 : Alanda odak düğüm noktası özelliğindeki Mersin Büyükşehir Belediyesi Kongre ve Sergi Sarayı	62
Şekil 3.9 : Alanda bölge özelliğindeki Mersin Limanı.....	62
Şekil 3.10 : Kentin Doğu Yönü Girişinde Trafik Kontrolü Amaçlı Kurtuluş Meydanı Trafik Adası.....	63
Şekil 3.11 : Kurtuluş Meydanı'nın Demiryolu (İstasyon), Karayolu ve Deniz Yolu (Liman) ile konumsal ilişkisi	63
Şekil 3.12 : Çalışma için geliştirilen kuramsal çerçeve ve metodolojik yaklaşımın özçizelgesi	65
Şekil 3.13 : Hamidiye Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası	69
Şekil 3.14 : Kültür Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası.....	70
Şekil 3.15 : Çankaya Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası	71
Şekil 3.16 : Camişerif Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası	72
Şekil 3.17 : Yenimahalle yerleşim ölçeğinde inceleme haritası	73
Şekil 3.18 : Sembol Olmuş Öge Ölçeğindeki Yapılar	74
Şekil 3.19 : Sembol Olmuş Öge Ölçeğindeki Yapılar	75
Şekil 4.1 : Araştırmacının Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası	119
Şekil 4.2 : Araştırmacının Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası	120
Şekil 4.3 : Araştırmacının Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası	121
Şekil 4.4 : Araştırmacının Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası	122
Şekil 4.5 : Araştırmacının Yenimahalle Mahallesi'ne ait kimlik haritası	123

Şekil 4.6 : Öğrencilerin Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası	125
Şekil 4.7 : Öğrencilerin Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası ...	126
Şekil 4.8 : Öğrencilerin Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası	127
Şekil 4.9 : Öğrencilerin Algısına Dayalı Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası	128
Şekil 4.10 : Öğrencilerin Algısına Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası.....	129
Şekil 4.11 : Uzmanların Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası	131
Şekil 4.12 : Uzmanların Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası ..	132
Şekil 4.13 : Uzmanların Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası	133
Şekil 4.14 : Uzmanların Algısına Dayalı Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası	134
Şekil 4.15 : Uzmanların Algısına Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası	135
Şekil 4.16 : Halkın Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası	137
Şekil 4.17 : Halkın Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası	138
Şekil 4.18 : Halkın Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası.....	139
Şekil 4.19 : Halkın Algısına Dayalı Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası	140
Şekil 4.20 : Halkın Algısına Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası	141
Şekil 4.21 : Bütünleşik Algıya Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası .	143
Şekil 4.22 : Bütünleşik Algıya Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası.....	144
Şekil 4.23 : Bütünleşik Algıya Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası ...	145
Şekil 4.24 : Bütünleşik Algıya Dayalı CamişerifMahallesi'ne ait kimlik haritası ..	146
Şekil 4.25 : Bütünleşik Algıya Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası	147

ÇEVRESEL İMGELERİN KENT KİMLİĞİNE ETKİSİ
(MERSİN MÜFTÜ DERESİ –KURTULUŞ MEYDANI AKSI ÖRNEĞİ)

(Yüksek Lisans Tezi)

Pınar Tuğçe TOKMAK

TOROS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ 2015

ÖZET

Kentler toplum ihtiyaçlarını karşılayabildiği, yaşanılabilir bir ortam sunabildiği, ekonomik ve sosyal açıdan gelişim gösterebildiği sürece gelişmeye açık olurlar. Kentlerin gelişim süreçlerinde toplumu etkileyen durumlar, kentin kimliğinde de etki yaratırlar.

Kentler görünen kara parçaları olmalarının yanı sıra, geçmişten günümüze birçok olaya tanıklık etmiş tasarımlardır.

Kentlerin yaşanılabilirlik düzeylerinde toplum ile kurabildiği iletişimin rolü büyüktür. Toplumun çevresi ile kurduğu iletişimin, çevreye anlamlar yüklenmesinde ve kentin kimliğinin şekillenmesindeki etkisi kentlerin yaşanılabilirlik düzeylerinde önemli bir unsur haline gelmiştir.

Bu çalışmada kent kimliğini oluşturan yerleşim ölçeğinde ve sembol olmuş eleman ölçeğinde yer alan öğelerin çevresel imge olarak algılanma düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada çevresel imgelerin algılanma düzeylerini tespit etmek için Lynch'in (1960) kent imgesi elemanlarının sınıflandırması ile zihin haritalama yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Çalışma Mersin kenti geneli ile Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı özelinde gerçekleştirilmiş olup, çalışmada kent ve alana dair öğrenci, uzman ve halk arasındaki görüşler tespit edilmeye ve mevcut durumlar için çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kent Kimliği, Kent İmgesi, Zihin Haritalama

**EFFECTS OF ENVIROMENTAL IMAGES TO CITY IDENTITY
(MERSİN MÜFTÜ STREAM –KURTULUŞ SQUARE AXIS)**

(Master of Science Thesis)

Pınar Tuğçe TOKMAK

**TOROS UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
JULY 2015**

ABSTRACT

Cities are open to develop as they meeting the requirements, presenting livable enviroment, showing economic and social improvements.

During cities developments, cases that effects society also effects the cities identities.

Cities are not only the landscapes, but also designs which are witness of many cases.

Societies communication with cities have a big role in degrees of cities livability. By attributing the meaning of enviroment, communication between society and enviroment effects the cities identities.

This study focuses on perception degrees of enviromental images which forms city identity elements. While measuring the perception degrees of enviromental images, Lynch's (1960) city image elements and cognitive mapping methods were used in study. Study was performed throughout of Mersin and specific to Müftü Stream – Kurtuluş Square Axis. As a result perception degrees of enviromental images were classified according to similarities and differences between student, experts and society. Finally for a better city view recommendations were presented.

Keywords: City, City Identity, City Image, Cognitive Mapping

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Önemi ve Amacı

Kentler, toplumların yoğun, karmaşık, sosyal ve ekonomik ilişkilere dayalı yaşam alanları olarak, bireylerin ihtiyaçlarını karşılama ölçütlerine göre sürdürülebilirliklerini sağlarlar. Doğal ve yapılı çevrelerin birbirleri ile olan ilişkisi dengeli, okunaklı ve kullanılabilir olduğu sürece kullanıcılar yaşam alanlarında kendilerini huzurlu, rahat ve güvenli hissederler.

Kentlerin farklı karakterleri kent kimliği, kent profili ve kent imgesi kavramlarıyla açıklanmaktadır. Kentsel kimlik bir kentin, çevrenin, doğal ve yapay elemanları ve sosyo-kültürel özellikleri ile tanımlanır. Kimlik doğadaki herhangi bir canlıyı veya objeyi başka canlı veya objelerden ayıran, öncelikle onun görsel, işitsel vb. diğer duyularla algılanan, kendine özgü olma durumudur (Es, 2007).

Bir yaşam alanı olarak kent, insanın ürettiği karmaşık mekansal biçimlerdir. Binalar, sokaklar, yollar, kavşaklar, köşeler, köprüler, anıtlar, kaldırımlar, çarşılar, eğlence ve spor alanları, sanat merkezleri, müzeler gibi sayısız mekanla donanan kent, kendi imgesinin temel elemanlarıyla var olur (Alver, 2012).

Kentin fiziği onu görsel bir yapı haline getirmektedir; manzaralı bir alandır kent. Ona bakılır, seyredilir, izlenir, görülür hatta okunur. Çünkü kentte her şey işaret yerine geçer, her şeyin bir anlamı vardır, her şey duygu ve ifade taşır (Paquot, 2011).

Kentler gelişim süreçlerinde yaşadıkları değişimlerin ve olayların etkisi ile kimlik kazanır. Bu kimlikleşme döneminde değişime sebep olan her gelişmenin etkisi, kentliler tarafından olumlu tepkiler yarattığında kentin kimlik olgusu da anlam kazanır. Aksi halde bir kimliksizleşme ve karmaşa açığa çıkar. Kimliği yaratan her değişim bir sonraki adım için ipucu niteliği taşır. Eğer ipuçları uzmanlar tarafından toplum ihtiyaçları doğrultusunda yarar sağlayacak şekilde sentezlenirse, kentlerin planlanması ve tasarlanması konusunda verimli sonuçlar elde edilebilir.

Kent kimliğinin biçimlenmesinde önemli etkiye sahip öğeler arasında çevresel imgeler başta gelmektedir. Kentin bünyesinde bulunan nesnelere hangilerinin

"imge" olarak ele alınacağı, detaylı inceleme ve gözlem bulguları ile bireylerin ve uzmanların bu alandaki görüşlerinin bir arada kritik edilmesi ile sağlanabilir. Sadece toplumun beklentilerine göre bir kent formu yaratmak ya da sadece uzmanların bilgilerine dayalı bir kent planlaması geliştirmek bir kent kimliği okuma konusunda yeterli olmayacaktır. Kent kullanıcılarının ve uzmanların deneyim ve tecrübeleri bir arada değerlendirildiğinde sağlıklı bir form sağlanırken, ihtiyaçlar da karşılanabilecek düzeye ulaşacaktır. Bu nedenle literatürde kenti kimlik, yapı ve anlam bakımından incelediğimizde çevresel imgeler bağlamında kenti okumaya çalışmanın çok sayıda bilimsel araştırmanın konusu olduğu görülür.

Çevrenin okunaklılığı yani görünürlüğü çevresel imgelerin toplumda zaman içerisinde yarattığı etki ile ölçülebilir. Çevresel imgeler toplumun çoğunluğunun benimseyip, özümseyip kabul ettiği kentsel unsurlardır. Bir kent, ismi dahil olmak üzere, kendisi hakkında bireylerin belleklerinde yer edinen objeler ve anlamlar yaratıyorsa, bu o kentin kimliğinin bir parçası olmuş demektir.

Kent imgesi konusunda yapılan çalışmalar ile günümüz kentlerini hem daha iyi analiz etmek, hem de kimliksizleşme sorununa çözüm üretebilmesi amaçlanmaktadır. Uzun yıllar süren birçok kent imgesi araştırmaları farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Ama hepsinde ortak olan imgelerin zamanla, kentlerin dokularıyla ve toplum tarafından benimsenmesiyle oluştuğu fikridir.

Kent imgesi konusunda yapılan araştırmaları tarihi süreç içerisinde incelediğimizde ise; 1960 yılında Lynch'in "The Image of the City" ilk ve öncü çalışma olarak karşımıza çıkar. 1961 yılında ise Strauss'un "Image of the American City", 1981 yılında yine Lynch'in "Good City Image", 1986 yılında Nasar'ın "National Image", 1990 ile 1997 yılları arasında yine Nasar'ın "The Evaluation Image of the City", 1991 ile 1993 yılları arasında Echtner ve ark.'nın "The Meaning and Measurement of Destination Image" ve "The Measurement of Destination Image", 1993 yılında Crilley'nin "Architecture as Advertising: Constructing the Image of Development" ve Paddison'un "City Marketing, Image Construction and Urban Regeneration", 1997 yılında Young ve ark.'nın "Place Promotion, Economic Location and the

Consumption of Image", 1998 yılında Walmsley ve ark.'nın "Evaluation Image and Tourism", 1999 yılında Ford'un "Lynch Revisited", 2004 yılında Richard'ın "The Impact of Cultural Event on City Image" ve 2005 ile 2006 yılları arasında Nordic Innovation Centre'ın "The Image of the City is Research Project Primary Financed" çalışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır (Shummadtayar ve ark. 2012).

Lynch'e göre (1960); Okunaklı bir kent, bölgeleri, sınırları, yolları, odakları ve işaret öğeleri kolayca ayırt edilebilen ve bütünlüklü bir doku içinde gruplandırılabilen bir alan olacaktır. Çalışmada belirlenen alanda kentin okunaklılığını ölçmek ve kentsel imgelerin kent kimliğine olan etkisini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Kentin okunaklılığını ölçmek amacıyla kent imgesi elemanlarının saptanması ve toplum tarafından nasıl algılandıklarının analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Mersin ili tarih içerisinde gerek coğrafya, gerekse idari yönetimler açısından farklı bir yapıya sahip olmuştur. Ancak Mersin'in bir liman kenti olması kentin gelişmesinde en etkili unsurdur. Kent planlamasında stratejik olarak ticari akslar kent formunun temeli haline gelmiştir. Bu durum kent merkezinin liman ve gümrük meydanının yakın çevresinde gelişip büyümesine neden olmuştur.

Çalışmada Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksının araştırma alanı olarak seçilmesinin dokuz temel nedeni bulunmaktadır:

1. Aksın güney ucu olan Kurtuluş Meydanı; şehir merkezine giriş ve çıkış noktası olması, limana ve gümrük meydanına yakınlığı ve diğer ulaşım hatlarından biri olan demiryolu istasyonuna bağlantı sağlaması yönünden önemli bir mekan niteliği taşımaktadır.
2. Kentin Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet döneminin, birinci ve ikinci ulusal mimarlık yapıları aks içerisinde kültürel dokuyu oluşturmaktadır.
3. Tarihi dokuların yanı sıra kentin sosyal etkinlik alanları, meydanlar, parklar ve sahil bandı, aksın çevresindeki diğer önemli kullanımlardır.
4. Aks boyunca modern ve eski yapıların içiçe bulunduğu bir kent dokusu oluşmuştur. Farklı mimari formların uyumu ve tezatlığı da aks boyunca dikkat çekmektedir.

5. Toplumun dini etkinliklerini gerçekleştirdikleri, kilise ve cami gibi yapılar çalışma alanında önemli konumlara sahiptirler.
6. Aks üzerinde askeri bir bölge yer almakta ve merkezi kent çekirdeği ile sonradan gelişen kentsel alan arasında bölgesel nitelikte sınır görevi üstlenmektedir.
7. Müftü Deresi, Toroslar Belediyesi ile Akdeniz Belediyesi'nin yönetsel sınırını belirleyen doğal peyzaj elemanı olup çalışmanın batı sınırını tanımlaması bakımından önemlidir.
8. Çalışma alanının batı sınırını oluşturan Müftü Deresi ile doğu sınırını oluşturan Kurtuluş Meydanı arasındaki aks boyunca 5 mahalle (Hamidiye, Kültür, Çankaya, Camişerif, Yenimahalle) bulunmaktadır. Mahalle en küçük yönetsel birim olduğu için alanın sistematik olarak incelenmesinde mahalle ölçeği esas alınmıştır. Aynı zamanda 5 mahallenin sınırları araştırma alanının sınırını da oluşturmaktadır. Mahallelerin herbirinin kendine özgü çevresel imge potansiyeli taşıması alanı araştırılmaya değer kılmaktadır.
9. Alanın doğu ucundaki Kurtuluş Meydanı ile batı ucundaki Müftü Deresi arasında doğrusal bir eksen (aks) oluşturan İsmet İnönü Bulvarı bu iki noktayı birbirine bağlamakta aynı zamanda alandan kentin diğer ilçelerine de ulaşımı sağlamaktadır. Ayrıca bulvarın kuzeyinde yer alan ticaret alanlarına ulaşım bu aksa kuzey – güney doğrultusunda bağlanan yan akslarla sağlandığı için alanda yoğun bir yaya ve trafik akışı söz konusudur.

Giriş, önceki çalışmalar, materyal ve yöntem, bulgular ve tartışma, sonuç ve öneriler olmak üzere beş ana bölümden oluşan çalışmanın "Giriş" bölümünde araştırmanın önemi, amacı ve kapsamı açıklanarak, çalışma alanı olarak seçilen Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı üzerinde bulunan çevresel imge öğelerinin kent kimliğine etkisinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

"Önceki Çalışmalar" bölümünde araştırma konusu ve yöntemle ilgili çalışmalar ile araştırma alanının yakın çevresini kapsayan çalışmalar irdelenmiştir.

"Materyal ve Yöntem" bölümünün materyal alt başlığında çalışma alanının içinde bulunduğu Mersin kentsel alanını oluşturan dört ilçeden biri olan Akdeniz İlçesi

tanıtılmış, aksın genel özellikleri ve çevresel imge değeri barındıran öğeler belirtilmiştir. Çalışmada yararlanılan harita, plan, program, fotoğraf, kurum ve kuruluşların konu ile ilgili yayınladığı araştırmaya dayanak olabilecek resmi bilgiler verilmiştir. Yöntem alt başlığında ise ilk olarak, kentsel imge bileşenleri ve bu bileşenleri oluşturan öğeler önceki literatüre dayalı olarak belirlenmiş ve çalışmanın amacına uygun biçimde sınıflandırılmıştır. İkinci olarak çalışma alanındaki kent imgesi olabilecek öğeler tek tek tespit edilerek incelenmiştir. İncelemeler yerinde gözlemler ve analizlere dayalıdır. Üçüncü olarak kent sakinlerinin ve alan kullanıcılarının çevresel imge algılarını ölçmek için anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarını desteklemek ve kontrol etmek amacıyla katılımcıların kenti ne ölçüde algıladıkları, neleri kentsel çevre imgesi olarak gördükleri, zihin haritalama (cognitive mapping) tekniği ile ölçülmüştür. Anket uygulamaları ve zihin haritalama çalışmaları ile elde edilen verilerin güvenilirlik, anlam ve önem düzeyleri istatistiksel değerlendirme yöntemleri ile test edilmiştir.

"Bulgular ve Tartışma" bölümünde, yöntemsel teknikler ile elde edilen veriler ortaya konulmuş ve bu veriler amaca uygun olarak sınıflandırılıp çizelgelere dönüştürülerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bulgular daha önce yapılmış benzer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

"Sonuç ve Öneriler" bölümünde, çevresel imgelerin kent kimliğine olan etkisini kentin fiziksel yapıları üzerinden ölçmeye dayalı Lynch teorisi ve zihin haritalama tekniğinin kentsel planlama ve tasarım çalışmalarında uygulanabilirliği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, kimlikli bir Mersin kenti oluşumunda çevresel imgelerin etki düzeyi araştırma bulguları ve literatüre dayalı tartışmalar ışığında sorgulanmıştır.

1.2 Kuramsal Çerçeve

1.2.1. Kent, Kent Kimliği ve Çevresel İmge Kavramları

Kent, çok çeşitli sınıf ve karakterlere sahip milyonlarca insan tarafından algılanabilen ve hatta zevk alınan bir nesne olmanın ötesinde, yapısını kendilerince sebeplere göre sürekli geliştiren pek çok yaratıcının ürünüdür (Lynch, 1960).

Günümüz kentleri kendilerine has birçok özelliği bünyesinde bulundurmaktadır. Kentlerin kendilerine ait özellikleri onları birbirlerinden ayrı tutan, gelişimine ve değişimine neden olan karakterlerdir. Tıpkı her bireyin farklı karakteri olması ve farklı parmak izlerine sahip olması gibi, her kent de yaşadığı tüm evreleri coğrafi yapısında, kültürel varlıklarında ve değişen yapılarında muhafaza etmektedir.

Özer (1998) kenti;

- Başkent, il, ilçe merkezi gibi belli yönetsel sınır ölçütüne,
- Araştırmacılar tarafından benimsenen insan gruplarının mekandaki yoğunluk ölçütüne,
- Sanayi kenti, liman kenti, ticaret kenti, rekreasyon ve turizm kenti, maden ya da petrol kenti, üniversite kenti, turistik kent vb. işgücü ve üretim kriterleri gibi ekonomik ölçütlere,
- Yerleşmenin belli nüfuslara hizmet edecek donatım tesislerini kapsamalarına, bunların şehir organizasyonu yönünden belli bölgelere yerleştirilmesi ve bu alanların dengeli ilişkilerinin planlama ölçütüne göre tanımlanmıştır. (İlgar, 2008).

Wirth'e (1938) göre kent, toplumsal olarak birbirleri ile aynı özellikleri gösteren bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu, nispeten büyük, nüfusu yoğun ve kalıcı bir yerleşim yeridir (İlgar, 2008).

Kent kavramı konusunda farklı bakış açıları farklı noktaları öncelik olarak ele alabilir. Ancak unutulmaması gereken en önemli nokta, kent fiziksel çevreden ibaret değildir. Kentin kent formunu kazanması kadar kentlilerin bu formu kullanabilmesi ve tecrübe edebilmesi de önem arz etmektedir.

Kentsel mekanlar, halkın rahatlıkla ulaşabildiği yapılaşmış ya da doğal olan her türlü çevreye tekabül etmektedir. Tüm caddeleri, meydanları, yolları, konut yerleşimlerinin olduğu mekanları, vatandaşlar için ticaret ya da kamusal kullanımların bulunduğu parkları, açık mekanları ve en azından gündüz halkın kamusal/özel mekanlara kısıtlanmadan girebildiği yerleri de içermektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

Kentsel mekan bir kentin ana bütünleşme aracıdır. Aynı zamanda kentin tanımlanması bağlamında kullanıcıların; kültürel kimlikleri, kişisel gelişimleri ve insanların birbirleriyle etkileşimleri sonucu kentli olma deneyimini elde etmesi de bu mekanlarda olmaktadır (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

Rapoport (1982) mekansal kaliteyi tasarımda fark edilen, göze çarpan farklılıklar olarak ele almaktadır. Bir mekan herkes tarafından kullanılabilir. Asıl olan kullanılması sürecinde mekanın neler kazandığını ya da nelerden yoksun kaldığını anlayabilmektir. Bir mekan iyi bir sirkülasyona sahip olabiliyorsa, memnuniyet yaratıyorsa, kendini zamana karşı koruyup akıllarda yer edinebiliyorsa kaliteyi yaşatabiliyor demektir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

İnsanın fiziksel çevre ve toplumla bütünleştiği alanlar olarak kentsel mekanların sağlıklı ve çekici olması ise, kentsel fiziksel çevre kurgusuna, imajının ve kimliğinin algılanabilir olmasına bağlıdır. Kentlerin giderek kalabalıklaşması, küreselleşmenin etkisiyle birbirinin benzeri mekanların oluşması giderek kent imajının ve kimliğinin okunabilirliğini etkilemiştir (Bayramoğlu, 2010).

Bir mekanın kimliği, konumu, alanın geneli ile mekansal uyumu ve kendine özgü karakterini harmanlayarak bütünleştirmesiyle ifade edilebilir (Schulz, 1984). Kent kimliği mekânın bir bütün olarak algılanması ile oluşan 'Yer'in fark edilebilir özellikleridir ve 'Yer'in deneyimlemesi ile ilişkilidir (Kaya ve ark., 2014).

Yalın bir tanımlama ile kent kimliği; yaşayan bir varlık olarak bir kenti o kent yapan birikim yüklü ve özgün belirti, nitelik, özellik ve koşulların bütünüdür. Kent imgesi; içinde yaşayanların dıştan algıladığı bir kentin açık bir uyarıcı olmadan bilince yansıyan ve canlanan biçimidir. Anlam ise; bir kentin ve öğelerinin geniş içerikli bir dizge olarak anlatmak istediği şey ya da taşıdığı düşünsel çağrışımdır (Duymuş, 2011)

Çöl (1998) kent kimliğini, kent imgesini etkileyen, her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan, fiziksel, kültürel, sosyo ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçimlerinin oluşturduğu, sürekli gelişen ve sürdürülebilir kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe

uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlük olarak tanımlamıştır (Deniz, 2004).

Kent imgesi üzerinde çalışmak, kentin stratejik planlanma sürecinin tanımlanmasında önemli bir süreçtir (Martinez ve ark., 2007). Kent kimliği oluşumu sürecinde kentlerin bünyelerinde yer alan doğal veya yapay unsurlar etkili birer imge rolü üstlenebilirler. İmgenin rolü ne kadar kalıcı, güçlü, yalın ve benzersiz olursa akıllarda ve kullanıcıların hayatlarında o ölçüde yer edinirler. Böylece imgeler kent kimliğinin bir parçası haline gelirler.

Kentsel imge, kentin görülmesiyle elde edilen zihinsel bir süreci ifade ederken; kent kimliği kentin kişilere gösterdiği sosyal, kültürel ve mekânsal öyküye işaret etmektedir (Topçu, 2011).

Kentsel çevrenin imgelenebilirliğini arttırmak, görsel kimliği ve yapılanmayı kolaylaştırmak yoluyla mümkündür (Lynch, 1960).

Yüce ve Çapık'a göre imgeler, kent hakkında edinilen bilgi ve çağrışımların akılda kalan en belirgin halidir. Kent imajı, kentle ilgili olarak insanların inançlarından, fikirlerinden ve izlenimlerinden oluşmakta ve imajın etkili olması ise, geçerliliğine, inandırıcılığına, yalınlığına, çekiciliğine ve ayırıcı özelliğe sahip olmasına bağlıdır. (Köksal ve Sarı, 2014)

Erton (1995), Ilgar (2008), Erenoğlu (1998) ve Deniz'e (2004) göre kent bir imgeye sahiptir ve bu imgede o kentin kimliğinde etki yaratan unsurlardan biridir. Kentsel imge, o bölgenin yaşam biçimi hakkında da ipucu verir. Kenti oluşturan her bileşenin (yol, cadde, meydan, sokak vb.) kent imgesinde bir yeri vardır. Kentsel imge; kent yaşantısının kişilerde bıraktığı duyuşsal ve düşünşel izlerdir ve bu izlerde kent kimliğinin tanınmasındaki en önemli adımdır.

Öz olarak her kentin bir kimliği vardır. Ancak kent okunaklı yani fiziksel niteliği belirgin ve özgün imgelere sahip ise, olumlu bir kimliğe sahip olacağı söylenebilir. Aksı durumda kent olumsuz veya silikleşmiş bir kimliğe bürünecektir.

1.2.2. Çevresel İmge Bileşenleri: Yapı, Anlam, Kimlik

Çevresel imge bileşenleri, imgeye kattığı değerler bakımından ele alındığında, çevre için fayda sağlamaktadır. Yapı, kimlik ve anlam bütünlüğünün korunduğu çevresel imgeler kentin imajında güçlü etki unsurları oluştururlar. Bu nedenle çevresel imge bileşenlerinin görevlerini en iyi şekilde analiz etmek gerekmektedir. Bir çevresel imge üç bileşene ayrılabilir: kimlik, yapı ve anlam. İşlenebilir bir imge öncelikle bir nesnenin tanımlanmasını, böylelikle diğer şeylerden ayrıştırılmasını ve bir varlık olarak kabul edilmesini gerektirir. Bu da kimliğini ortaya koyar. İkincisi imge, nesnenin gözlemciyle ve diğer nesnelere uzamsal veya dokusal ilişkisini de içermelidir. Son olarak da gözlemci için uygulama açısından ya da duygusal olarak bir anlam içermelidir. Anlam bir ilişkidir de; ancak uzamsal veya dokusal ilişkiden oldukça farklıdır (Lynch, 1960).

Schulz (1984). ilkel toplumlarda üretilen mekansal yapıların, en küçük çevre detaylarının bilinen ve anlam içeren bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Günümüz toplumlarının ise daha çok fonksiyonel ve uyum sağlamaya yönelik olduğu ve kimikleştirmenin daha geri planda kaldığını belirtmiştir.

Çevre kentliler için bir yaşam alanıdır. Çevrenin kentlilere sunduğu her olanak kentliler tarafınca en iyi şekilde kullanılabilir ya da bir kenarda değersiz olarak kendi kaderine terk edilir. Çevrenin anlamını ve değerini biçen en önemli ölçüt halktır. Bireyler çevrelerinden yararlandığı, hoşnut olduğu ve haz aldıkları sürece çevreyi korur ve sahip çıkarlar. Ancak bilinçsizce tasarlanmış bir çevre kendi haline bırakılır ve zaman içerisinde yok olur. Çünkü çevre anlamını, kimliğini ve yapılarını değersiz gören kullanıcılar tarafından talep edilmediğinde unutulmaya ve kaybolmaya itilir.

Çevresel faktörler kentin büründüğü kimliği etkileyen en önemli etkenlerden biridir ve bu çevrede yaşayan insanlar da zamanla kente kendi kültür ve yaşayış biçimlerini ekleyerek kentin bellekte yer almasını sağlamaktadır (İlgar, 2008).

Değerli bulunan imgeler, kullanıcılar ve çevre arasında etkileşim yaratırlar (Nasar, 2007). Çevresel imgeler güçlerini sahip oldukları kimlikten, değerini yüklenen anlamlarından ve formunu ihtiyaçları giderebilen yapılarından elde ederler. Çevreye

ait nesnelerin bir imge statüsü kazanması için bu üç bileşenin bir arada bulunması ve kitlelerce kabul görmesi beklenen bir durumdur.

Gür (2009), belleğimizde oluşan imge, öncelikle bir nesnenin tanımlanmasını, böylelikle diğer şeylerden ayrılmasının ve kendine özgü bir öge olarak kabul görmesini gerektiğini belirtmiştir. Belleğimizdeki imge varlığın kimliğini ortaya koyar, tekilliğini ifade eder. Kente yaşayanlar, kent ile ilişki içindedirler ve bu ilişkiye ilişkin imge, hatıra ve anlamlar birikmektedir (Kaya ve ark., 2014).

Kimlik, imajı diğerlerinden ayıran bileşendir. **Yapı**, nesnenin gözlemciyle ve çevresiyle mekânsal ve biçimsel ilişkiler içermesidir. **Anlam** ise imajın yüklendiği duygusal çağrışımlardır (Günel, 2008). Bir objenin anlamı diğer objelerle arasındaki ilişkiye, o objenin diğer objeler ile olan ilişkisinin ona ne kazandığına bağlıdır (Schulz, 1984).

Tüm bu detaylar çevresel imge yaratma sürecinde kılavuz olabilecek önemli kriterlerdir. Bu esaslara göre tasarlanan ve geliştirilen/gelişen çevresel imgeler kullanıcılarının çevrelerini daha anlamlı ve okunabilir hale getirme çabasına girer. Çevre, kullanıcıların görmeye alışık olduğu ya da görmekten hoşnut olacağı, sade ve özgün donatılar sayesinde bir kimliğe bürünerek imgenin yaratıcı gücünü açığa çıkarır.

Çevresel imgenin yaratımı, gözlemci ve gözlenen arasında iki yönlü bir süreçtir. Gözlemcinin gördüklerini nasıl yorumladığı ve nasıl düzenlediği, dikkatini nereye yönelttiği gördüklerini etkiler. İmge; hareketin yönünü belirleyici bir harita görevi görmenin yanı sıra bireyin, bilgilerini bağdaştırabileceği ve harekete geçebileceği genel bir referans çerçevesi olarak da işlev görür. Çevresel imge, etkinlik düzenleyici olarak da görev yapabilir. Çevreyi anlamak ve şekillendirmek, bilgileri düzenlemek için de bir temel oluşturabilir. İmgeyi geliştirmek, gözlemci ile gözlenen arasında çift yönlü bir süreç olduğu için imgeyi sembolik araçlarla, algılayanın eğitilmesiyle ya da çevrenin yeniden düzenlenmesiyle güçlendirmek mümkündür (Lynch, 1960).

1.2.3. Çevresel İmge Bileşenlerini Oluşturan Öğeler

Kimlik, yapı ve anlam bileşenlerinden oluşan kentsel çevre imgesi bu bileşenlerin son derece sofistike bir örüntüsüdür. Kimlik içinde teklik, tekillik, ayırıcı özellik barındırırken, yapı nesnenin gözlemciyle ve diğer nesnelere uzamsal veya dokusal ilişkisini içerir. Anlam gözlemcinin nesne ile duygusal ilişkisi olup kimlik ve yapıdan biraz farklıdır. Çünkü kimlik ve yapı kadar fiziksel düzenleme etkilenmez. Dolayısıyla bir kentin anlam taşıyıp taşımadığına sorunsal yaklaşmak zor bir iştir. Bu nedenle çalışma yoğunluklu olarak kentsel çevre imgesinin fiziksel netliğini inceleyerek, algılanabilir somut nesnelere kent imgesine etkisinin araştırılması olarak sınırlandırılmıştır. Çalışmada 1960'da Kevin Lynch tarafından geliştirilen analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu konuda öncü çalışmalara imza atan Lynch çevresel imgeyi oluşturan kent imgesi öğelerini beş başlık altında toplamıştır. Bu öğeler;

1. **Yollar:** Sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları, kanallar ve demiryolları.
2. **Sınırlar / Kenarlar:** İki bölge arasında sınır işlevi gören, sürekliliği doğrusal olarak bölen öğelerdir. Kıyıları, demir yolları, gelişme bölgesi sınırları ve duvarlar.
3. **Bölgeler:** İki boyutlu mekanlar olarak algılanır ve kentin orta veya büyük ölçekli bölümlerini oluşturur.
4. **Düğüm/Odak Noktaları:** Gözlemcinin kente girebilmesini sağlayan stratejik noktalardır. Kavşaklar, kapalı bir meydan oluşturan alanlar ve nüveler.
5. **İşaret Öğeleri:** Yoğunlukla kolay tanımlanabilen fiziksel oluşumlardır. Genellikle birçok açıdan ve uzak mesafeden görülebilirler. Kuleler, kubbeler ve yüksek tepelerdir.

Kent imgesi, insanın çevresi ile etkileşimi sonucu oluşan, duyu organları yoluyla zihinde toplanan ve burada anlaşılır bir hal aldıktan sonra bunların sözlü veya yazılı olarak ifade edilmesi şeklindedir (Kodal ve Demirel, 2014).

Ergün, (2000); Erkan, (1996); Günal, (2008), çevresel imajları, gözlemciyle çevresi arasındaki etkileşim sonucu oluşan öğeler olarak tanımlamıştır. Çevresel imaj

öğeleri, kentli tarafından kolayca algılanır, değerlendirilir ve kentin bir bütün olarak kavranmasında etkili olurlar.

1.2.4. Kentsel Çevrenin İmgelenmesinde Zihin Haritalarının Kullanılması

Özellikle 19. yy sonu 20. yy başında farklı disiplinlerden yaklaşımların ardarda gelerek birbirlerini olgunlaştırması, bellek kavramının bugün anladığımız ve çalıştığımız biçimde sorunsallaştırılmasına zemin hazırlamıştır. Bu süreçte ise Freud belleği "bireysel" olarak yorumlamıştır. Belleğin toplumsal öngörüsü, bireyin yapılı çevre ile etkileşimini bellek bağlamında irdeleyen yeni bakış açılarına olanak sağlamıştır. Bilsel' e (2004) göre kentlerin dönüşüm dönemleri o kentlerde kalıcı izler bırakır. Katmanların iyi korunması, bu izlerin takibine ve kentsel mekanın, kentin belleği nasıl şekillendirdiğini anlaşılmasına olanak sağlar (Çalpak, 2012).

Zihinsel haritalama terimi ilk olarak psikolojide 1948'de kullanılmıştır (Tümertekin, 2002). Ancak Kevin Lynch'in 1960'da yayınlanan *The Image Of The City* adlı kitabından sonra yaygınca kullanılmaya başlandığı söylenebilir. Downs ve Stea (1973) ile Gould ve White (1986) çalışmalarında zihinsel haritaları kullanan ve literatürde sıkça rastlanan diğer araştırmacılar olarak sıralanabilir (Bayramoğlu, 2012).

Zihinsel haritalar, ölçeksiz olmaları, tahrif edilmiş olmaları, eskiz niteliğinde olmaları nedeniyle gerçek anlamdaki haritalardan çok farklıdırlar, çünkü gerçek ölçümlerin değil, kişisel deneyimlerin ürünüdürler. Ana amaç, fiziki çevrenin kullanıcılarınca algılanan öğelerini tanımlamak ve bu öğeleri okunabilir çevreler oluşturacak biçimde tasarlama yollarını aramaktır. Zihinsel haritaların bir başka kullanım alanı da insanların kente verdikleri "anlamı" çözümlmek yönündedir (Türksoy, 1986).

Zihin haritası gerçeğin kendine özgü, bireysel ve seçici sunumudur (Sulsters, 2005). Kentleri kimikleştiren insan zihnidir, yani kentlerin tamamı veya bir parçası kişiye özgü çarpıtılmış özellikler taşımaktadır (Turgut ve ark., 2012).

Downs ve Stea'ya (1973) göre bilişsel (zihinsel) haritalar; mekansal çevreye ait bilginin organize edilmesi, saklanması, geri çağırılması, toplanması ve kullanılması ile ilgili zihinsel ve bilişsel yeteneklerimizin muhafaza edilerek soyutlanmasıdır (Nowak, 2003).

Lynch ve Landry kentlerin sadece kara parçaları değil aynı zamanda duyuşsal mekanlar olduğunu, bireylerin zihin haritalarının bir mekanın kokusuyla ve sesleriyle de biçimlenebileceğini belirtmiştir (Hospers, 2010).

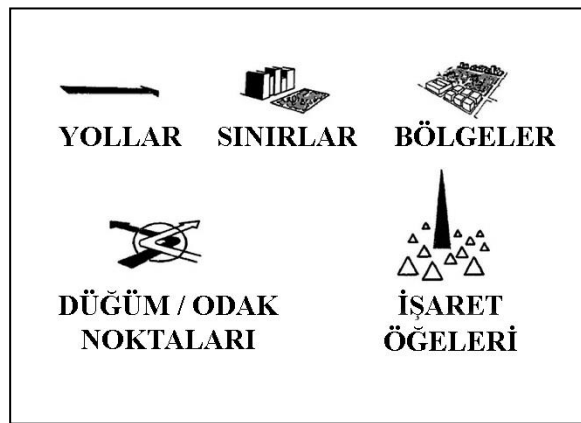
Kitchin (1994), Lynch (1960), Hudson (1991), Downs ve Stea (1973), Young ve Savage (1995) bilişsel haritaları kentsel çevrenin algılanma süreci olarak yorumlamıştır. Çevresel imajlar, gözlemci ve çevresi arasındaki iki yönlü sürecin ürünüdür. Çevre, belirgin özellikleri ve ilişkileri sunar. Gözlemci ise amaçları doğrultusunda bu bilgileri seçer, sınıflandırır ve etkili olanları belleğine yerleştirir. İmajlar, çevresel niteliklerin gruplandırılması ve belirli kurallara göre bir araya getirilmesiyle mevcut gerçekliğin zihinsel temsilcilerini oluştururlar (Kancıoğlu, 2005).

Rapoport (1977) çevreyi okumayı ve analiz etmeyi üç bölümde tanımlamıştır; çevresel algı, çevresel biliş ve çevresel değerlendirme. Zihin imgesinden ve biliş sürecinden sonra, kentsel tasarımın ilk basamağı olan ve kentsel imgeleri çizime çeviren bilişsel haritaların elde edildiğini açıklamıştır (Topçu ve Topçu, 2012).

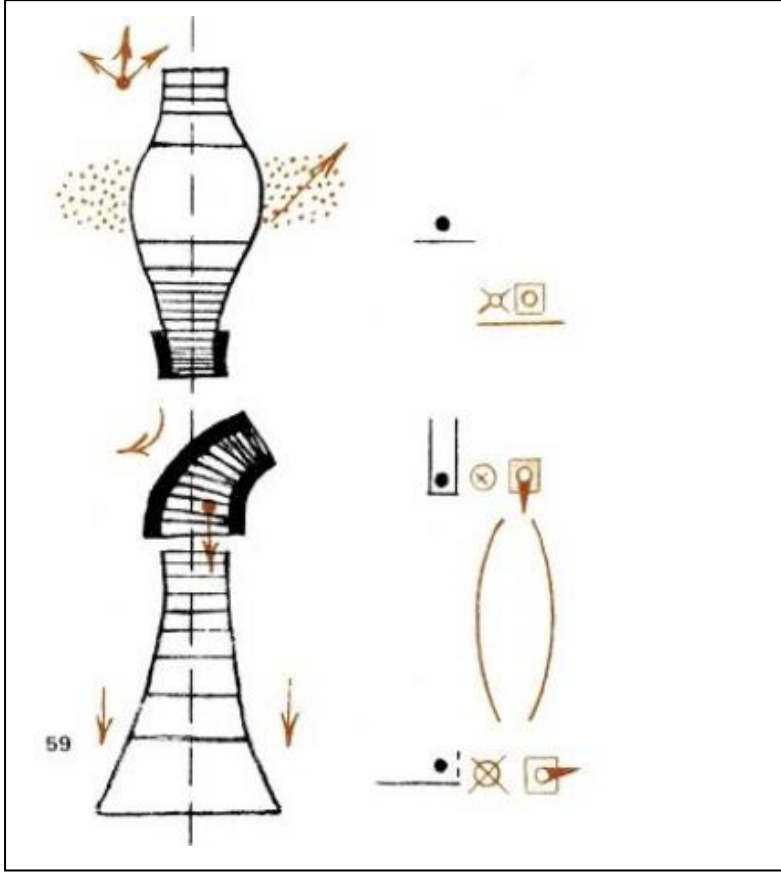
Bir imgenin temel dayanağı, fiziksel çevre ile çevrenin anlam ve değerlerinin bir araya gelerek, bireyler tarafından algılanmasıdır (Suthasupa, 2010). Ancak imge algılanan nesnenin bilince yansıyan benzeri olmaktan öte; hatırlama, anlama, kavrama gibi süreçlerle, kişinin birikimlerinin de katılımı ile kişiden ve geçmiş deneyimlerinden de etkilenir (Kahvecioğlu, 1998).

Carp, Zawadasky ve Shokrin (1976), Hinshaw ve Allot (1972), Harrison ve Sarre'e (1975) göre değer biçme algımızın ve çevreye olan tepkimizin ortasındadır. Appleyard (1976) ve Evans (1982) okunabilirliği etkileyen üç faktörü; formun ayırt edici özelliği, görünebilirlik ve sembolik önem olarak belirlemiştir (Nasar, 2007).

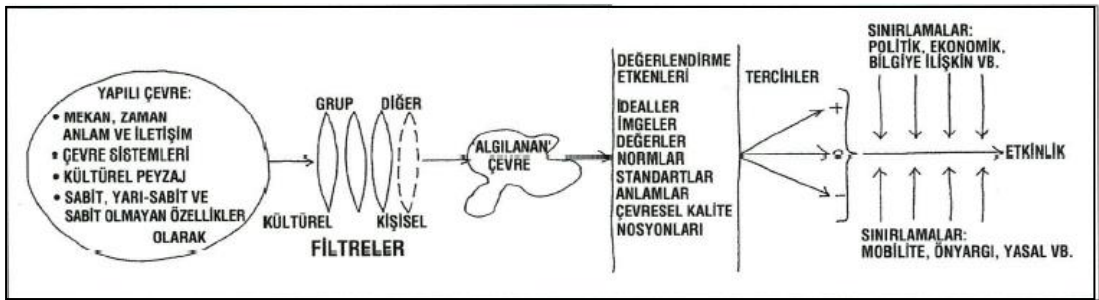
İyi okunaklılık bireylere yaşam alanlarında hareket etmede önemli ölçüde duygusal anlamda kendilerini güvende hissetmelerini sağlamaktadır (Yeung & Savage, 1996). Çevresel psikoloji, insan davranışlarının fiziksel çevre (yapılı ve doğal) ile arasındaki ilişkisini konu alan bir araştırma alanıdır (Gouveia ve ark., 2009). Çevresel psikoloji disiplini insanların çevrelerini zihinsel olarak kurma süreçlerini araştıran çevresel biliş yaklaşımı, çevreyi zihinde kurma sürecini mekanı vurgulayarak açıklayan sosyo-mekansal şema kavramı ve zihin haritaları yöntemi, kent planlama yöntemini içerik yönünden zenginleştirmeye yarayışlı yaklaşımlar olarak görünmektedir (Türksoy, 1986). Golledge (2002) genellikle bilişsel harita bilgilerinin elde edilmesinde, bireylere belirli bir mekanın nesnelere ya da dış görünümü hakkında ne bildiklerini sunmaları istenir. Bu sunumlar eskiz haritaları, yazılı ya da sözlü tanımlamalar, mekana ait slayt sunumları, fotoğraflar, videolar ve mekanın yapısıyla ilgili kararlar şeklinde olabilir (Golledge ve Garling, 2002). Mekan - algı psikolojisi temel olarak, kişinin mekân içerisinde veya çevresinde kısa veya uzun süreli deneyim kazanması ve bu doğrultuda mekanın hatırlanması ile ilgilidir. Bu deneyim hareket kavramına bağlı olarak değişir ve gelişir. Algılama mekanda varolan etkili duruma göre ve duyu organlarına olan etkisi ile değişebilmektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009). Kişinin mekanı hangi ölçekte olursa olsun (kent ölçeği, mimari ölçek) algılayabilmesi ve hatırlayabilmesi için bir takım ek mekansal bileşenlere gereksinimi vardır (Kaya ve ark., 2014).

Şekil 1.1. Kent imgesi öğeleri (Lynch, 1960)

Şekil 1.2. Yoldan bir görüş (Appleyard ve Lynch, 1965)

Şekil 1.3. Rapoport (2000) Çevreyi değerlendirme süreci (Mimarlık, 2002)

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Araştırma konusu, problemin tanımlanmasında ve yöntemin planlanmasında ulusal ve uluslararası literatür kaynaklarından yararlanılmıştır. Elde edilen kaynaklar araştırma alanını ve yakın çevresini kapsayan çalışmalar ile araştırma konusu ve yöntemle ilgili çalışmalar olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

2.1. Araştırma Konusu ve Yöntemle İlgili Çalışmalar

Lynch'in (1960), kent imgesi ve kentlerin nasıl algılandığına dair yaptığı araştırmalarda, kent kimliği, okunaklılık ve imgelenebilirlik konusunda öncü bir çalışma gerçekleştirmiştir. Lynch çalışmasında kentlerin görünümünün önemini ve değiştirilebilir olup, olmadığını incelemek üzere, kente görünür bir form kazandırmanın özel bir tasarım sorunu olduğunu belirtmiştir. Bu sorunu incelemek üzere Amerika'da Boston, Jersey City ile Los Angeles kentlerinde kent ölçeğinde görsel formun varlığını ve kent tasarımında ilkesel prensipleri oluşturan bir yöntem geliştirmiştir. Kent düzeninde okunaklılığın hayati önem taşıdığını, okunaklılık kavramının kentleri yeniden tasarlamak için yeniden nasıl tasarlanabileceğinin sorununa dikkat çekmiştir. Kentleri okunaklılık bakımından incelerken, kentlilerin kenti nasıl değerlendirdiği konusuna önem vermiş ve kentlerin kentlilerde yarattığı etkilerin kent tasarımında temel taşlarından birini oluşturduğunu savunmuştur. Alan araştırmalarında kentliler ile görüşerek farklı teknikler geliştirmeyi ve kentlilerin belleklerdeki öğelerin neler olduğunu, öğelerin kentlerin okunaklılığındaki etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Görüşmelerde katılımcılardan yer tarif etmeleri, konum belirlemeleri, eskiz çizerek göstermeleri ve hayali olarak yol bulmaları istenmiştir. Sonuç olarak, özellikli yapıları listelemenin, bütün ölçütler içinde en yüksek eşiğe sahip olduğu ispatlanmıştır. Eskizlerde görünen pek çok şey öğeyi dışarıda bırakmış, görüşmelerin ve alan araştırmalarının en güçlü öğelerini öne çıkarmıştır. Bu özel yöntem, kentin önemli bölümlerini, görsel özünü açığa çıkarmıştır. Görüşmelerden elde edilen sonuçlar, fotoğrafik tanımlamalarla doğrulanmıştır. Diğer fotoğraflarda dokunun doğrulanmasını sağlamıştır. Çıkan

sonuçlar eylemlerle imgeler arasındaki bağıntıları göstererek güçlü duygusal anlamlar ortaya koymuştur. Düğüm noktaları, bölgeler, işaret ögeleri, sınırlar ve yollardan oluşan farazi ge türleri, verilerde yapılan birtakım değişikliklerden sonra, büyük lde saptanmıştır.

Nasar (1997) ise Lynch'in (1960) savunduğu imgelenebilirlik ve okunaklılık kavramlarının kentlerin görünüşünü planlamada yeterli olamayacağını; çevresel algısında değerlendirilmesi gerektiğini ileri srmştur.

Rapoport (1977, 1982, 2004) kent mekanlarının ve kentsel bileşenlerin oluşumunda kültürel açıdan yaklaşarak, farklı kültürlerdeki mekansal oluşumları kültürel yaşamla ilişkilendirerek açıklamıştır.

Appleyard (1969) binaların hatırlanabilirliği üzerine yaptığı çalışmada, Venezualla Ciudad Guayana kentinde halkın kenti fiziksel form ve yapılar olarak mı, ekonomik ve politik bir yapı olarak mı, sosyal bir örüntü, kişisel aktiviteler için bir yerleşim alanı ya da duyuşsal bir evre olarak mı görmekte olduklarını ölçmeye çalışmıştır.

Lynch (1960), Strauss (1961), Jacobs (1961), Francescato ve Mebane (1973), Tuan (1975), Downs ve Stea (1977), Rapoport (1977), Shulz (1980), Appleyard (1981), Golledge (1987), Lang (1988), Yeung ve Savage (1996), Nasar (1997), Walmsley (1998), Ford (1999) ve Topçu (2012)' ya göre kentsel planlamada ve kent kimliğinin oluşumunda, kentlerin nasıl algılandığını değerlendirmek için zihin haritalarının kullanımını önemli bir yöntemdir.

20. yy ilk yarısında Almanya'da Wertheimer, Köhler ve Kofka tarafında geliştirilen Gestalt Psikolojisi "algı" ve "algısal örgütlenme" konularına yoğunlaşmış ve şekil-zemin ilişkisi, yakınlık, tamamlama, benzerlik, süreklilik, basitlik, pragnaz ilkelerine göre çevreyi algılama çalışmalarında kullanılan önemli yöntemlerden biri haline gelmiştir.

Zihin haritaları ile kentlilerin çevreyi ne ölçüde algıladıkları, hangi unsurlara dikkat ettikleri ve kimler tarafından daha çok algılandıkları saptanabilmektedir. Çevrede bulunan imgelerin, kentin okunaklılığı bakımından farkındalık yaratıp, yaratmadığı ölçülebilmektedir.

Zihin haritaları ve kent sakinleri ile yapılan görüşmeler birlikte değerlendirildiğinde, kentin ne ölçüde okunaklı ve imgelenebilir olduğu konusunda bulgular ortaya çıkmaktadır.

Ayvalıoğlu (1993) İstanbul şehrinde yaşayan değişik grup ve yaştaki deneklerin İstanbul şehrinin nasıl algıladıklarını, deneklerin sosyal özelliklerinin ve şehrin tarihi özelliklerinin bu algıya etkisinin ne olduğunu incelemiştir. Sahada yapılan araştırmalarda deneklerin çizdiği tanımlayıcı haritalar ile kartografik haritalar karşılaştırılarak çevrenin tanımlayıcı temsillerinin eksik, abartılmış ve tahrif edilmiş bölümleri grup farklılıklarına göre değerlendirilmiştir. İstanbul'un 12 semtinden seçilen 430 deneye İstanbul'un haritası çizdirilmiştir. Saha çalışması dokuz grup saha araştırmacısı tarafından yürütülmüştür. Sonuç olarak Boğaz (%62.1) ve Marmara Denizi (%63.1) olarak algılandığı, Haliç (% 35.9), Boğaz Köprüsü (% 32.1), E-5 Çevre Yolu (% 32.1) haritalarda gösterildiği tespit edilmiştir. Diğer semt, yol, yer belirten simgelerin ve odak noktalarının daha düşük frekans ile imgelendiği saptanmıştır.

Yeung ve Savage (1996) Kevin Lynch'in teorisine dayalı bir şekilde Singapur Orchard Caddesinde okunaklılığı kentlilerin algısı üzerinden ölçmeye yönelik yaptıkları çalışmada anket sorularından, görüşmelerden ve zihin haritalarından yararlanmışlardır. Alanın ne derece okunaklı olduğu, neden ve kimler tarafından okunaklı bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Singapur'da yaşayanların algısına göre Orchard Caddesi'nin okunaklı bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Kentlilerle yapılan görüşmelerde %85 oranında kentlilerin caddeyi dolaşmada ve yer bulmada zorluk yaşamadıkları belirtilmiştir. Caddede bulunan mağazalar, sinemalar ve oteller en okunaklı öğeler olarak belirlenirken barlar,

butikler, restoranlar en az okunaklı öğeler olarak belirlenmiştir. İşaret öğelerinin değerlendirilmesinde C.K. Tang/Dynasty Oteli %65 oranla Orchid Caddesi'nin işaret öğesi olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Scotts-Paterson Kavşağı ise %45 oranla en sık bahsedilen düğüm noktası olarak belirlenmiştir. Çalışmada Singapur'un kentliler tarafından algılanmasında, Singapurlular'ın (kişisel ve sosyal açıdan) ve Orchard alanının (somut ve soyut olarak) eşit ölçüde etkili olduğu belirtilmiştir.

Karagenç ve Ünügür (2002) simgelere bağlı olarak oluşan “anlam”ı irdeleyerek, toplu konut alanlarında simgesel performans sorununu irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada anlamın belirlenmesine yönelik bir model geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada yapılaşmış çevrenin simgesel performansını analiz etmek amacıyla Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) araç olarak kullanılmıştır. KSD'nin araç olarak kullanılmasındaki amaç kullanım sürecinde alanda meydana gelen değişimleri, kullanıma bağlı olarak gelişen işlevsel ve davranışsal örüntüleri, çevredeki mevcut yapıyı tespit etmeye dayalı olduğu belirtilmiştir. Bu amaçla çevreye ve kullanıcıya ilişkin niteliklerin bir sistematığe oturtulması gerekliliğine ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Böylece, çalışmada önce kullanıcı nitelikleri, ardından da yapılaşmış çevre olarak ele alınan toplu konut alanlarında anlam oluşturabilecek nitelikler saptanmaya çalışılmıştır. Alan çalışması, uygulama alanı olarak belirlenen Adana Yüreğir Serinevler Toplu Konut Alanında gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 1500 konutun bulunduğu yerleşimde, öncelikle araştırmacılar tarafından mevcut durum saptanmış, çevrenin genel yerleşim düzeni ve betimleyici düzenine ilişkin nitelikleri belirlenmiştir. Çalışmanın önemli evresi olan kullanıcıya ait anlamlara ulaşmak için de sıfat çiftleri oluşturulmuş ve anlamsal farklılık skalaları kullanılmıştır. Örneklem aralığı uygulamada 10 olarak belirlenerek, 150 soru formunun uygulanmasına karar verilmiştir. Alan çalışmasında, hazırlanan soru formu yardımıyla kullanıcıdan ilgili veriler toplanmaya çalışılmıştır. Uygulamanın ardından yapılan değerlendirme sonuçlarına göre, alt ve orta gelir grubuna dahil olan kullanıcılar yerleşimi somut anlam kapsamında dar (%38), yüksek (%54), sık (%42), oldukça tekdüze (%40), pis (%35.3), oldukça kalabalık (%44.7), oldukça açık (%44.7), oldukça hareketli (%42), gürültülü (%46.7), oldukça

renkli (%52.7), oldukça sade (%62.7), oldukça yoğun (%55.3) ve kuru (%52.7) bulunmaktadır. Soyut anlam düzeyinde ise yerleşim düzensiz (%35.3), oldukça ferah (%58), oldukça basit (%68), oldukça uyumlu (%66.7), oldukça itici (%46), bakımsız (%54.7), sıradan (%46), kontrolsüz (%40), oldukça hoş (%54.7), oldukça vasat (%82), oldukça yeni (%72), oldukça neşelendirici (%32.7), oldukça demode (%50.7) bulunmuştur. Davranışsal boyuta ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise, denekler ağırlıklı olarak mahremiyet ihtiyacının karşılanmadığını (%56), çevrede sahiplendikleri yer olmadığını (%50.7), çevreyi güvenli bulmadıklarını (%62) belirtmiştir. Deneklerde ait olma hissi (%50) yarı yarıya çıkmıştır. Sonuçta deneklerde oluşan anlama bakıldığında yerleşimin oldukça yaşanabilir (%76.7), oldukça kalitesiz (%42), oldukça mutluluk veren (%60), oldukça değerli (%55.3), oldukça iyi (%72) şeklinde anlamlandırıldığı saptanmıştır Buna göre, yapılaşmış çevrenin kullanıcı tarafından algılanmasıyla başlayan süreç sonunda, kullanıcının çevrenin niteliklerine bağlı olarak çevre hakkında bir anlama ulaştığı açığa çıkmıştır. Bu bakımdan çalışmanın sonuçlarının, mevcut örüntünün olumlu ve olumsuz simgesel yapısının saptanmasıyla elde edilen verilere dayanarak tasarıma geri besleme olarak aktarılmasıyla, gelecekte inşa edilecek toplu konut örüntülerinin simgesel performans değerinin olumlu yönde geliştirilmesine katkıda bulunulabileceği düşüncesine varılmıştır

Türkoğlu (2002) İstanbul için algısal imge ile ilgili bilgi toplama ve sonuçların tasarım sürecinde kullanılmasını sağlamak amacıyla, deneyimli anketçilerle rasgele olarak gerçekleştirilen 280 anket değerlendirmiştir. Görüşülenlerden toplanma alanları, sıra dışı yapılar ve yöreler, önemli akslar ve sınırları işaretleyebilecekleri bir harita çizmeleri de istemiştir. Araştırmanın sonuçları tasarım kararlarının geliştirilmesinde kullanılmak amacıyla değerlendirmiştir. Ayasofya (%38.5), Sultan Ahmet Camii (%38.5), Boğaz Köprüleri (%31.3), Galata Kulesi (%30.9) en çok algılanan işaret öğeleri iken, odak noktaları olarak Taksim Meydanı (%85.8), yollar olarak E5 (%80.9) ve TEM (%75), sınırlar olarak Boğaz (%61.4) ve bölgeler olarak Beyoğlu (%45.8) ve Kadıköy (%38.1) algılanmıştır. Haritalama ile ilgili olarak alınan sonuçlar hemen hemen 61 elemanın işaretlendiğini ve bazılarının önemli

miktarda tekrar edildiğini göstermiştir. Bunların en dikkat çekici olanı Taksim Meydanı'dır. Genel bir kural olarak, Lynch'in tanımladığı beş imge elemanı içinde işaret öğeleri ve bağlantıların diğerlerine göre hakim bir özelliği söz konusu iken, Los Angeles için yapılan bir araştırmada diğer imge çalışmalarından farklı olarak, genelde otoyollardan oluşan bağlantıların ve sınır elemanlarının yüksek seviyede algılandıkları, işaret öğeleri ve odakların düşük seviyede algılandıkları, bölgelerinse hemen hemen hiç algılanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular odak noktalar ve bağlantıların, yüksek ve orta düzeyde algılanması genel kurala paralellik göstermekle birlikte, işaret öğelerinin düşük düzeyde algılanması Los Angeles çalışmasındaki sonuçlarla benzerlik göstermesi yönünden paralel bir durumu açığa çıkarmıştır.

Erem ve Erkman (2003) çalışmalarında mimari çevrenin okunabilirliğinde önemli bir bileşen olan çevre işaretlerinin turizm amaçlı bir yerleşme türü olan tatil köylerinin mekansal olarak okunmasındaki rolünü değerlendirmiştir. Değerlendirme için Antalya İli Belek beldesinden üç adet tatil köyü seçilmiş, seçilen tatil köylerinde çevre işaretlerinin bireyler tarafından seçimini tespit etmek için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket bireyin tatil köyü ile ilgili hatırladığı elemanların açık uçlu sorularla ve bilişsel harita çizimi ile tespitini sağlamıştır. Katılımcı sayıları Asteria için 50, Grida için 50, Megasaray için 44 kişi olarak belirlenmiştir. Çevre işaretlerinin bilişsel haritalarda kullanımının değerlendirilmesinde Grida tatil köyündeki kule'nin %62 ile tüm değerler içinde en yüksek değeri alması çevrenin okunmasındaki önemini göstermiştir. Aynı tatil köyünde konutların çevre işareti seçilme oranlarının %48 gibi yüksek düzeyde olması konutların okunabilirliğini de göstermiştir. Üç tatil köyünde planlama ve tasarım farkları nedeniyle farklı elemanlar çevre işareti olarak seçilmiştir. Sonuç olarak tatil köyünün herhangi bir noktasından veya en azından ana aksından görülebilen boyut, biçim, konum veya rengi ile farklılaşan bir çevre işareti tasarlanması gerekliliği açığa çıkmıştır. Tatil köylerinde en çok kullanılan birim havuz olduğundan pazarlama bakımından en çok kullanılan birimlerin ona yakın veya çevresinde düzenlenmesinin doğru olacağı vurgulanmıştır.

Deniz (2004), Konya kentinin kimliğinin gelişmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması yönünde yapay çevre bakımından kentte nelerin yapılması gerektiğini ele almıştır. Çalışmada üç mahalle örneklem alan olarak seçilmiştir. Araştırmada düzenli bir alan gözleminde, sözel tanımlamalardan ve imgelerin kağıt üzerindeki anlamlı görünümünden (zihin haritaları) veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın kurgusunun belirlenmesinde literatür taramalarından, görsel analizlerden ve anket değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda seçilen örneklem alanlarının yapay çevre kimlik bileşenleri açısından farklı karakteristik özelliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına göre Konya kent genelinin kimlik elemanları yönünden sakin, rahat, temiz ve planlı olarak algılandığı, düşük oranla hızlı kentleşmeden ve yüksek yapılaşmadan rahatsızlık duyulduğu tespit edilmiştir.

Ulu ve Karakoç (2004), kentsel değişimin kent kimliğine etkisi konusundaki çalışmalarında, kentler ve mimari ürünler açısından kimlik ve kentsel imge olgusunun, öncelikle görsel boyutuyla ön plana çıkan, ayrıca doğal, coğrafi, kültürel ürünler ve sosyal yaşam normlarını da kapsayan çok geniş bir tanımlı içerdiğini vurgulamıştır. Kentsel kimlik ve buna dair kentsel imgelerin kent mekanı içerisinde uzun bir süreçte ve bazen çok farklı bileşenlerden oluştuğunu, kentsel imgelerin kentte yaşayanlar açısından kuşaklar arasında süreklilik gösteren, uğruna özveride bulunulabilecek ortak değerler olduğunu vurgulamışlardır. Tarih boyunca, ülkemizde kentsel mekan oluşumunda, sosyal yaşam ile bütünleşen, toplumun kısıtlı olanaklarına akılcı, yaratıcı çözümler içeren, ancak yaşam biçimleri ve teknolojiden yararlanma açısından, zaman içerisindeki dönüşümleri ağır seyreden, köklü olmayan uygulamalar ile süregeldiği belirtilmiştir. Kentlerdeki bu hızlı dönüşüm toplumsal alt yapının yetersizliği, gerekli koşulların tam olarak oluşmaması ve kentlere göç olgusunun bu eksiklikleri tetiklemesi ile birlikte günümüzün sosyal ve politik yaşamındaki karmaşanın temeldeki kaynağı haline geldiğini, bu durumun yaygın biçimde günümüz kentlerinde fiziki imkanlarındaki çelişkiyi, yozlaşmayı ve kişiliksizliği yarattığını, kentlerin işlevsel özellikleriyle birlikte oluşan gelişim süreçlerinin gelişen ekonomik dinamiklere ile güçlü aktörlere bağlı olmasının bu mantığa göre gelişim göstermemesinden dolayı, 'kentsel imgelerin' de büyük ölçüde

farklılık ve değişiklik yarattığını ortaya çıkarmıştır. Kentte yaşayanların kent kimliklerini oluşturan değerler bu mekanların kentli tarafından kullanılması değil, alanın ne amaçla kullanıldığına yönelik oluşturduğu isimin imaj haline geldiği vurgulanmıştır (Laila, Hayal Kahvesi gibi eğlence mekanları veya Migros, vb alışveriş mekanları). Bu türden tanımlamalar uzun dönemde mekanın toplumsal değerinden uzaklaşmasına ve kişiselleşmesine neden olması açısından oldukça sakıncalı olarak değerlendirilmiştir. Küresel kültür ile kentlerimizi etki altına alan diğer bir fiziksel değişim ise ulaşım ilişkileri olarak saptanmıştır. Kentin mevcut dokusu içerisinde hafif raylı veya tramvay taşımacılığının değişen kent imajında önemli yer tuttuğu, ayrıca günümüzde aynı kentsel doku içerisinde son teknolojilerle yapılmış lüks binalar ile birlikte gecekonduların yan yana yer almasının yeni kent kimliklerinin ve imajlarının oluşmasında etkili olduğu görülmüştür. Son yıllarda ülkemiz de yaygın hale gelen hızlı kültürel ve mekansal değişim, kent öğelerinden sokaklar ile oluşturduğu kent imgeleri üzerindeki etkisinin arttığı gözlemlenmiştir. Eski ve yeni oluşan mekanlar arasındaki ilişkiler irdelenerek sokak, ulaşım ve insan ilişkilerinin kent yaşamında yeniden değerlendirilmesi ve bu çerçevede sürdürülebilir bir yaşam çevresi oluşturulması kaçınılmaz olduğu, bununla beraber hızla kimliksizleşen (modernleşen ancak insana yabancılaşan) sokakların ve çevresindeki kentsel mekan öğelerinin yeniden ele alınarak değişen kültürel yaşamla birlikte “yeni kimlikler ve imgeler” kazandırmaya yönelik uygulamalara geçilmesinin gerekliliğine değinilmiştir. Ancak, kent kimliğinin ve imgelerinin tekrar oluşturulmasında getirilecek önerilerde modacı ve taklitçi olmayan, akılcı rasyonel çözümlere yer verilmesi gerektiği ve son yıllarda ulusal düzeyde küçük ölçekli de olsa kentlerin tarihi, kültürel ve doğal yapısını iyileştirmeye yönelik çabaların olmasının umut verdiğinden bahsedilmiştir.

Beyhan ve Ünügür (2005) çok boyutlu ve katımlı bir sistematik geliştirerek, bölgesel kimlik modeli ile kimlik analiz envanterinin ölçek, içerik, davranış bakımından korunabilirliğinin, sürdürülebilirliğinin ve geliştirilebilirliğinin boyutlarını incelerken, fiziksel çevrenin sürdürülebilirliği ve bu sürdürülebilirliğin turizm alanlarında değerlendirilebilmesi için çok boyutlu bir yapı sistematiki

çözümlemesi gerekliliğini, çok boyutlu bu yapı içerik, ölçek, davranış ve zaman gibi bileşenleri içeren, çalışma alanına ve kapsamına göre konuya özgü hale getirilen bir çerçevede olması gerekliliğini vurgulamışlardır. Ölçek kavramının kapsam bileşeninde küresel ölçekten bina bileşeni, hatta yapı elemanlarına kadar uzanan makro ve mikro düzeyde alt ve üst sistemlerden oluştuğunu, sürdürülebilirlik süreci sınırları içine konu birçok anlam aldığı gibi, küresel, ulusal, bölgesel, yerel gibi üst sistemleri kapsarken, bina grupları, bina, yapı elemanı, yapı malzemesi gibi alt sistemlerle de ilgi alanı oluşturan bütüncül düşünülmesi gereken bir içermeler sistematigi olduğunu belirtmişlerdir. Turizm alanlarında sürdürülebilir fiziksel çevre ölçek ve içerik boyutunda kavramsal ve eylemsel analizlerden geçirilerek, davranış boyutunda süreçte rol alanlar ve eylemlerle birleştirilerek bütüncül bir sisteme dönüştürülmektedir. Turizm alanlarında fiziksel çevre kimliğinin sürdürülebilirlik sürecinde rol alanlar yani “aktörler” şöyle sıralanmıştır:

- Merkezi yönetim görevlileri, yerel yönetim görevlileri, koruma grupları
- Halk, turist (yerli ve yabancı), tur operatörleri, yatırımcı, işletmeci, tasarımcıları

Bu süreçte rol alanlar modeldeki gibi olurken, bu aktörlerin yaptıkları veya buldukları eylemler de modelin birer parçası olarak ele alınmıştır. Eylem, hareket, uygulama, bir işin amacına uygun bir biçimde gerçekleştirilebilmesi veya bir durumun daha ileriye götürülebilmesi için yapılan düzenleme olarak ele alınmıştır. Bu model ile neyin, ne kadar, niçin, nasıl kimin tarafından korunup, planlanıp, sürdürülebilirliğin sağlanacağı, neyin, ne kadar, niçin, nasıl, kimin tarafından uygulanıp, geliştirilerek değiştirilip, işletileceği sorunları sürdürülebilir turizm ve kimlik gelişim modeli içinde tez-antitez, olumlu-olumsuz olarak ele alınmıştır. Sürdürülebilir turizm için uyarlanan modelin objektif bir yapıda olduğu ise, başta varsayılan bazı savların, sonuçta farklı görünüm kazanması ile vurgulanmıştır. Sonuç olarak genel söylemlerden çok konuyla birebir örtüşen verilere ulaşılmıştır. Model sayesinde kapsam, uzam, amaçlar, koşullar, süreçler ve bu süreçlerde yer alan aktörler ile zaman boyutunda değişimlerin incelenmesi mümkün kılınmıştır.

Bonfirm ve Urrutia (2005) Barselona ve Sao Paulo için yaptıkları çalışmada kent ve kentliler arasındaki duygusal ilişkiyi analiz etme doğrultusunda toplam 200 denek ile görüşmüşlerdir. Deneklerin %50'sini Barselona'dan katılanlar, diğer %50'sini Sao Paulo'dan katılanlar oluşturmuştur. Ortalama yaş aralığı 18 - 35 arasındadır. Deneklerden kendi zihinlerindeki kenti çizimleri ve anket sorularını yanıtladıkları istenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda kentin sempatik, yok olan, baskın olan, sirkülasyonun olduğu ve tatminkar olan bölümleri kategorize edilmiştir. Barselona'daki ikonlar, semboller, anıtlar ve kente yönelik değerlendirmelerin Sao Paulo'ya göre daha olumlu ve fazla olduğu belirlenmiştir. Barselona'da marjinal bölgeleri kentsel ve sosyal açıdan yeniden canlandırmaya yönelik bir yatırım planının da mevcut olduğu belirtilmiştir. Sao Paulo'da ise daha az yoğunlukta ikon, sembol, anıt ve kente yönelik olumlu değerlere ek olarak tahribatın olduğu saptanmıştır. Sao Paulo'nun tarihinin ve tarihi yapılarının olmasına karşı sadece Patio do Colegio'dan kent imgesi olarak bahsedilmiştir. Tüm bu bulgular toplumun mekanı önemseydiği ölçüde, sosyal mekana yönelik kılavuzluk ettiği ortaya çıkmıştır.

Kancıoğlu (2005) Antalya - Kaleiçi, Antalya - Kemer ve Muğla - Bodrum'daki turizm binalarının kullanıcıları ile anketler, tasarımcıları ile görüşmeler yaparak, kullanıcıların turizm binaları ve çevresine ilişkin imaj, kimlik ve anlam üzerine düşüncelerini belirlemeye çalışmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda çevresel imaj, kimlik ve anlam kavramları, birbirleriyle yakın ilişkili ve benzer özelliklere sahip olmakla birlikte, bazı özel hususların birbirinden ayırt edilebildiği saptanmıştır.

Önem ve Kılınçaslan (2005) Haliç Bölgesi'nin tarihi gelişim sürecini Gestalt İlkeleri kapsamında irdeleyerek, bölgenin topoğrafik sınırlarını belirlemiş ve Gestalt kuramına göre biçimsel yaklaşımı benzerlik ile yakınlık doğrultusunda analiz etmişlerdir. Haliç alt bölgesinin turizm ve kentsel hizmet açısından değerlendirilmesinde kentsel kimliğin belirlenmesinde, kimliğin korunmasına yönelik planlar hazırlanmasının gerekliliğini vurgulamışlardır. Genelde gelişme planları hazırlanırken, geniş kapsamlı bir kimlik araştırması yapılmadığını, parçacıl

bir yaklaşım sergilendiğini ve bu boşluğu gidermede gerek kalkınma, gerekse fiziksel planlama çalışmalarına öncülük etme konusunu amaç olarak hedeflemişlerdir. Çalışma tarihsel bir kent parçasının alt kimlik öğelerini tanımak ve sınırlarını belirlemek amacını taşımaktadır. Çalışmada kent kimliğini oluşturan elemanlar doğal, beşeri ve insan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan elemanlar açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak kentin kuruluşundan bugüne kadar iki doğal çevre unsurunun kimlik ögesi olarak öne çıktığı görülmüştür. Bunların birincisi deniz ve su yolları ikincisi ise tepelerin oluşturduğu topografik yapının olduğu tespit edilmiştir. Doğal çevreden sonra, incelenen en önemli öge gurubu beşeri çevre kimlik öğeleri olmuştur. Yapılaşmış çevre açısından Haliç incelendiğinde, güney yakası yerleşiminin Bizans Dönemi'nde sur içinde geliştiği, kuzey yakada ise yine surlarla çevrili Galata'nın geliştiği görülmüştür. Tepelere yapılan tarihi binalarla Haliç silüetinin belirginleşmesinin başladığı saptanmıştır. Eskime ve yıpranma yanında birçok alt bölgede uygulanan yanlış arazi kullanımının doğal yapıyı bozduğu fark edilmiştir. Bölgedeki planlama kararlarının yetersiz ve parçacıl olmasının sosyal, ekonomik ve teknik yönlerden sağlıksız bir çevrenin oluşmasına neden olduğu saptanmıştır. Haliç ve çevresi incelendiğinde, her biri ayrı bir kimlik ögesi olan doğal, tarihi, kültürel öğelerinin tek başlarına taşıdıkları anlamdan daha etkin olarak bir bütün olarak algılandıkları ve Haliç'e daha kuvvetli bir kimlik kazandırdığı tespit edilmiştir. Çevre algılama yaklaşımlarına göre incelenen Haliç doğal formu nedeniyle kapalı bir mekandır. Doğal zirve noktaları ile devamlılık göstermektedir. Mimari üsluplar veya yapı tarzları arasındaki benzerlikler Zeyrek, Fener, Balat, Ayvansaray, Eyüp ve Galata semtlerinde güçlü olarak izlenmektedir. Bu semtler kendine özgü kimliği olan binaların bulunduğu bir bölge olarak öne çıkmakta ve alan sınırları kolayca algılanmaktadır.

Tunçel (2006) Elazığ şehrinin alışveriş içinde kullanılan önemli bir caddesinin öğrenciler, ev hanımları, memurlar, öğretmenler, esnaf ve akademisyenler tarafından nasıl algılandığı sorusuna zihin haritaları ve anket çalışmalarıyla cevap aramaya çalışmıştır. Haritaların hazırlanmasında öncelikle işyerlerinin ve pasajların cadde üzerinde kapladıkları genişlikler belirlenmiş ve bir altlık oluşturulmuştur.

Hazırlanan temel haritada daha sonra her işyeri, ilgili nüfus grubundaki bilinme miktarıyla orantılı uzunlukta sütunlarla gösterilmiştir. Tüm bunların ardından da Çizelgelerdeki veriler ile haritalar birlikte değerlendirilerek, sonuçlara ulaştıran bulgular elde edilmiştir. Sonuçta nüfus grupları arasındaki algı farkları ile genel olarak algılamayı etkileyen faktörler belirlenmiştir. Esnaflar en fazla işyerini en doğru biçimde bilen nüfus grubu olarak belirlenmiştir. Ayrıca eğitim seviyesi yükseldikçe doğru yer bilme de artış gözlenmiştir. Tüm nüfus gruplarının kent mekanını algılamasında işyerlerinin vitrin genişliği, uzun süredir aynı yerde ve aynı iş kolunda faaliyet göstermeleri, caddenin girişinde ve köşe başlarında olmaları gibi bazı nitelikler, toplumun zihin haritalarında yer alma açısından belirgin olarak ön plana çıkan unsurlar olarak değerlendirilmiştir.

Aliağaoğlu (2007) davranışsal coğrafya çalışmalarında ön plana çıkan coğrafi görünümün algılanması konusunu, Balıkesir kent imajının öğrenci merkezli olarak algılanmasını zamana bağlı değişim, algıyı etkileyen faktörler, şehrin kullanımı ve fiziki özellikleri açısından irdelemiştir. Çalışmada Lynch ve Appleyard tipolojileri kavramsal çerçeve olarak ele alınmış olup, taslak harita metodu kullanılmıştır.

Çalışmada cevap aranan sorular olarak;

- Kent imgesi hangi stilde ortaya çıkmıştır? Kent imgesi öğeleri Lynch'in tespit ettiği gibi çoktan aza doğru, yollar, işaret öğeleri, düğüm / odak noktaları, bölgeler ve sınırlar şeklinde midir?
- Zihinsel haritaların oluşumunda ve belirli karakter kazanmasında zamana bağlı nasıl bir değişim görülmektedir?
- Fiziki faktörler mi yoksa şehirdeki faaliyetler mi daha çok imge öğeleri etkilemektedir?

belirlenmiştir. Çalışma üniversite öğrencileri, özellikle Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışmaya gönüllü olarak toplam 64 öğrenci katılmış olup; bunların 30'unu birinci sınıf (bundan sonra birinci grup olarak adlandırılacaktır), 34'ünü ise üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur (ikinci grup).

Çalışmada elde edilen 64 adet taslak haritadan 20'si anlamsız bulunmuş ve dikkate alınmamıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere A4 boyutunda boş bir kağıt dağıtılmış, bu kağıdın ön kısmına “Kafanızdaki Balıkesir şehrini çizin” ifadesine uygun olarak öznel taslak haritalarının çizilmesi istenmiştir. Arka sayfaya ise şehirdeki adresleri ve memleketleri yazdırılmıştır. Taslak harita çizimi için yarım saat süre verilmiş, bu zaman zarfında gözetim altında çizimler yaptırılmıştır. Çalışmada her iki grup arasında farklılığı ortaya koymak için Francescato ve Mebane (1973) tarafından kullanılan çeşitlilik oranı kullanılmıştır. Bu oran öznel taslak haritalarında farklı eleman sayısının (FES) toplam eleman sayısına (TES) bölünmesi sonucunda elde edilmiştir. Ayrıca eleman seçme sıklığı (ESS), kişi başına düşen ortalama farklı eleman sayısı (OFES) da verilmiştir. ESS toplam eleman sayısının farklı eleman sayısına bölünmesi sonucu elde edilirken; OFES farklı eleman sayısının çalışmaya katılan kişi sayısına bölünmesi sonucunda elde edilmiştir. Çalışmada ortaya çıkan şehirsiz imaj elemanlarının tespiti tek tek taslak haritaların incelenmesi ile elde edilmiş olup, bunların sıklıklarını gösteren haritalar yapılmıştır. Böylece farklı gruplara göre birleşik kent imge haritaları elde edilmiştir. Çalışmada kent imgesi öğeleri sıralaması dikkate alındığında, her iki grup için de işaret öğelerinin en sık belirtilen ve en önemli eleman oldukları saptanmıştır. Birinci grupta toplam eleman sayısının %72.9'unu işaret öğeleri oluştururken, ikinci grup için bu değer %66.8 olarak tespit edilmiştir. Diğer öğeler ise çoktan aza doğru yollar, sınırlar, bölgeler ve düğüm / odak noktaları şeklinde sıralanmıştır. Kent imgesinin zamana bağlı değişimi, şehirde kalış süreleri birbirinden farklı iki öğrenci grubunda da görüldüğü vurgulanmıştır. Bu değişimi ortaya koyacak başlıca belirleyiciler olarak, çeşitlilik oranı (ÇO), kişi başına düşen ortalama farklı eleman sayısı (OFES) ve eleman seçim sıklığı (ESS) kullanıldığı belirtilmiştir. Şehirde kalış süresine bağlı olarak çeşitlilik oranında azalma görülmüştür. Nitekim birinci grup için çeşitlilik oranı 0.29 iken, ikinci grup için ise bu değer 0.21 olduğu saptanmıştır. Bu değerlerden çıkan sonuç şu şekilde açıklanmıştır;

- Birinci grubun seçtiği elemanların daha bireysel, fakat ikinci grup tarafından seçilen elemanların daha genel, yani herkes tarafından bilinen elemanlar

olduğunu göstermiştir. Bu durum zihinsel haritaların doğasında var olan ve azaltma (diminution) süreci ile ilgili olarak açıklanmıştır. Azaltma süreci, insanların bilgileri sınırlı depolama ve kullanma kapasitesi nedeniyle fazla bilginin yok olması, ancak önemli bilgilerin korunması süreci olarak tanımlanmıştır. Sonuç olarak;

- Taslak haritalarının ardışık stilde çizildiği
- Kent imgesi öğelerinin Lynch'in tespit ettiği sıralamaya göre olmadığı, işaret öğelerinin ön plana çıktığı, yollar, sınırlar, bölgeler ve düğüm / odak noktaları, çoktan aza doğru olarak sıralandığı
- Zihinsel haritaların zaman değişkeni açısından mekansal olarak genişlemiş olduğu ve bunlarda yer alan elemanların açıklık kazandığı,
- Başlangıçtaki bireysel özelliklerin yerini genellemelere veya kamu imajına bıraktığı bilgilerine ulaşılmıştır.

Eraydın (2007) planlamanın ne ölçüde okunabilir mekanlar yarattığını, mekansal okunabilirlik göstergeleri kullanarak, hangi konuların bir mekan parçasının diğerinden daha okunabilir olmasına neden olduğunu araştırmıştır. Ankara Çayyolu bölgesinde karşılaştırılmalı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma metodu süresince araştırmacının gözlemleri ile kullanıcıların gözlemleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırmacı çalışma sürecinde;

- Planlamanın okunaklılığı sağlamadaki başarısının ne olduğu,
- Çevreyi okunaklı kılan disiplinlerin ve araçların neler olduğu,
- Bölgeyi diğer bölgelerden okunaklı ve farklı kılan niteliklerin neler olduğu,
- Okunaklılığı iyileştirme adına nelerin yapılabileceği,

sorularına yanıt aramaya çalışmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda araştırmacının ve diğer bilim insanlarının kriter olarak belirlediği disiplinlerin Ankara Çayyolu bölgesinde dikkate alınmadığı tespit edilmiştir.

Günel (2008) Çanakkale kentinin, geçmiş ve bugünden gelen imajlarını okumaya çalışarak, kent merkezinin analizinde farklı yaklaşımları kuramsal temel olarak ele

almıştır. Kentler, özellikleri, gelişim süreçleri, algı, imaj ve çevresel imajla ilgili kuramlara yer vererek, çalışmada bu ana katkı üzerinden değerlendirmelere ulaşmaya çalışmıştır. Çalışma alanı içindeki kentsel alanların okunabilirliğinin mekansal analizinde Lynch'in kent imajı kuramını oluşturan elemanlar ele alınmıştır. Sonuç olarak Çanakkale kenti ve kent merkezi, kentsel mekan okumanın göstergeleri ile üç farklı biçimde incelenmiştir. İlk olarak kentsel oluşumun zamansal analizi, ikinci olarak çevresel imajın belirleyici olan elemanlarının analizi ve son olarak kentsel dokuyu belirleyen doluluk - boşluk ilişkisi, kentsel mekan bağlamında irdelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre;

- Kentin güneyinde tarihi yerleşim dokusu, mimari yapısı bakımından kendine has özellikleri olan konut bölgelerinin bulunduğu kente kimlik kazandıran alanlarda var olan özellikleri korumak, yeni gelişmelerde bu karakterleri ve yerel özellikleri güçlendirmenin önemli olduğu, bu anlamda tarihi kent merkezinde yenileme cephe iyileştirme çalışmalarının yanı sıra, kentin turistik ve tarihi özelliklerini birbirine bağlayan gezi güzergahlarını iyileştirme çabalarına devam edilmesi gerekliliği,
- Kentte referans noktası olabilecek önemli alanların algılanabilirliğini sağlamak, bunun için mevcut yapılaştırılmış çevrede tekil olarak da olsa yer alan önemli alanları, yapıları/yapı detaylarını ön plana çıkaran özel tasarımlara ihtiyaç duyulduğu,
- Çanakkale kenti kıyısındaki yeni yapılaşma, bütün kentin boğaz manzarasından yararlanmasını engellemekte ve yapay bir sınır oluşturmaktadır. Lineer gelişen kent formunu okunabilir kılacak gelişmeleri teşvik ederek, bu bağlamda kentin kordon ve deniz silüetini bozan yüksek katlı yapılaşmayı engelleyecek düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu,
- Kordonda yer alan açık alan düzenlemesindeki yeşil doku su öğelerini korumak, güçlendirmek ve bu alanda toplumsal kullanımı teşvik eden düzenlemeler geliştirilerek alanın gün boyu daha uzun süreli kullanımını sağlamaya ve canlılığını artırmaya yönelik ihtiyaçlar olduğu

tespit edilmiştir. Bu değerlendirmeler bağlamında Çanakkale kentinin mevcut kentsel mekanlar ve geçmişle bağlarının kurulmasına kimlik, yer duygusunu artırmak için mekansal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Günay (2008) Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Biga'nın organik geleneksel yapısındaki yol sistemini geometrik çarşının yol sistemiyle karşılaştırarak irdelemiştir. Yolların odaklandığı alanların mutlaka ikinci bir imge elemanı olarak işaret öğeleriyle bulunduğu, bu bağlamda camilerin ve konakların vurgulandığını tespit etmiştir.

İlgar (2008) Eskişehir'in kent kimliği ve kimlik öğelerinde zaman içinde meydana gelen değişimleri, mimarlar ve mimarlık öğrencileri açısından ele almıştır. Eskişehir kentinin bir kent kimliğine sahip olup olmadığını belirlemeye, kente dair söylemlerde ifade edilen özelliklerin kent kimliğinin oluşmasında önemli bir sorumluluğu olan tasarımcılar açısından kimlik elemanı olarak ele alınıp alınmadığı, hangi kentsel değerlerin kimlik elemanı olarak nitelendirildiği ve süreç içinde kimlik elemanlarında oluşan değişimleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu amaçla Eskişehir'in kentleşme süreci izlenmiş ve bu süreçte tasarımcının yeri ve katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada yöntem araçları olarak literatür taraması, gözlem ve anket uygulaması teknikleri kullanılmıştır. Anket uygulamasında, mimarların kentin değişim ve kimlik kazanmasında nasıl etkili oldukları, kenti ve kentteki kimlik elemanlarını nasıl algıladıklarını, dördüncü sınıf mimarlık öğrencilerinin kentte yaşadıkları dönem boyunca kenti ve kentteki kimlik elemanlarını nasıl algıladıklarını, mimarlık bölümü hazırlık sınıfı ve birinci sınıf öğrencilerinin Eskişehir'e gelmeden önce kente yönelik bilgilerinin, düşüncelerinin, konu hakkındaki ilk izlenimlerinin ne olduğu, kentte hem yeni yaşamaya başlayan hem de birer tasarımcı adayı olarak, kenti ve kentin kimlik elemanlarını nasıl algıladıklarını belirlenmeye çalışılmıştır. Anket soruları katılımcıların farklılığından dolayı mimar ve öğrenci anketleri olarak iki farklı şekilde düzenlenmiştir. Anket uygulamasından önce, katılımcılara soru kağıdı ve uygulama üzerine bilgi verilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda Eskişehir'in bir öğrenci kenti, kültür kenti

ve sanayi kenti olduğu, kentin belirli bir kimliğe sahip olduğu, ancak kentte son dönemde yaşanan doğal çevreden, ekonomik, sosyal ve fiziki yapılanmadan kaynaklanan gelişimlerin bu kimliğin değişmesinde etkili olduğunu ortaya çıkmıştır.

İsmail ve ark. (2008) yeni Patrajaya kasabasında kasabalıların algılarını değerlendirerek, kasabanın kimlik elemanlarını analiz etmişlerdir. Çalışmada zihin haritaları ve anket uygulamaları kullanılarak, araştırmacıların gözlemleri ile deneklerin algıları karşılaştırılmıştır. Araştırma kasabalıların çoğunlukla yol adlarını bilmediklerini ortaya çıkarmıştır. Farkındalık sağlayan elemanlardan Putra Cami'sinden sembol olarak bahsedilmiştir. Putra Cami'sinden sonra Alamandada en sık bahsedilenler arasında yer almıştır. Yine Putra Cami'sinden sonra Patrajaya International Convention Center'da yüksek oranda söylenmiştir. En özgün köprü olarak Seri Wawason, yol olarak da Persiaran Perdona Caddesi seçilmiştir. Alışveriş için Alamanda (%70,3), Dataran Putra (%10,9) ve Taman Warison Pertanion (%6,4) yapılacak ve izlenecek unsurlar bakımından en çok bahsedilenler olarak belirlenmiştir.

Uzun ve ark. (2009) İzmir'de kent sakinlerinin mekanla kurduğu ilişkiden yola çıkarak, kenti nasıl algılayıp nasıl yaşadığına bakmak ve buradan hareketle zihinlerinde oluşan mekansal haritaları ortaya çıkarmak amaçlı yaptığı çalışmada 45 İzmir kent sakini ile görüşerek anket uygulaması yapmıştır. Buradan elde edilen veriler yoluyla İzmir'in, İzmirlinin belleğindeki izleri haritalaştırmış ve değerlendirmelere gitmiştir. Ankete katılanların %62'si kadın, %38'i erkektir. Katılımcıların %71'i 25 - 44 , %20'si 18 - 24 yaş aralığındadır. 45 yaş üzeri katılımcıların oranı ise %9'dur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda İzmir'in imgeleri tespit edilirken, kentte yaşanan süre, bilişsel haritaların ölçeği ve niteliği açısından önemli bir parametre olmuştur. Körfez etrafında gelişen İzmir kentinin bu doğal formu nedeni ile İzmirli tarafından kolay ve rahat bir biçimde algılanabildiği saptanmıştır.

Ülkeryıldız ve ark. (2009) çalışmalarında araştırmanın yapıldığı kentsel dokuya yabancı bir grup öğrencinin tanımlanmış bir alanın Lynch'in (1960) ortaya koyduğu temel kentsel imge öğelerinden faydalanarak taslak haritasını çizmeleri istenmiştir. Çalışma kapsamında öğrencilerin görsel belleklerinde öncelikli olarak hangi imaj öğelerini kullandıkları ve bu alanı hangi çizim stillerinden faydalanarak zihinlerinde kurguladıkları incelenmiştir. Çalışmanın yapıldığı küçük ölçekli bir kasaba olan Urla'nın tarihi kentsel dokusuna yabancı bir grup öğrencinin, röleve stajlarını yapmak amacıyla geldikleri Urla kent merkezinde, belirlenmiş bir alanı Kevin Lynch'in deneysel çalışmalarında ortaya koyduğu temel öğelerden faydalanarak çizmeleri istenmiş, görsel belleklerinde öncelikli olarak hangi öğeleri daha çok kullandıkları ve ilk kez gördükleri bir fiziksel çevreyi zihinlerinde nasıl tanımlamaya çalıştıkları saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada, bir grup öğrencinin, belirli bir zaman aralığıyla, tarihi kentsel bir dokuda belirlenen bir güzergah doğrultusunda toplu halde yürümeleleri, ardından Lynch'in deneysel çalışmalarında ortaya koyduğu temel öğelerden (yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm noktaları ve referans noktaları) faydalanarak dokunun 'taslak haritasını' çizmeleri istenmiştir. Beş gün boyunca çeşitli görevler alarak staj çalışmalarını tamamlayan öğrencilerin beşinci gün, ilk gün yürüdükleri güzergahta tekrar yürümeleleri sağlanmış, Lynch'in gruplandırıldığı öğeler hakkında öğrencilere bilgi verilmiş ve ardından yürünen mekanı bu bilgiler ışığında zihinlerinde kalan haliyle yeniden çizmeleri istenmiştir.

Çalışmanın ilk ve son günü öğrencilerden toplanan kurgusal (sketch) haritalar, üç mimar, bir şehir plancısından oluşan 4 kişilik bir jüri tarafından değerlendirilmiştir. Dokuya ilişkin tüm zihinsel taslak haritaları, isimler kodlanarak jüriye sunulmuş Lynch'in belirttiği imgesel elemanlara (yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm noktaları ve referans noktaları) göre haritalarda yer alan eleman sayıları hesaplanmıştır. Ayrıca çizilen haritaların ardışık ya da sıralı stilde çizildiği jüri tarafından sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

Böylece bireylerin hiç bilmedikleri ve staj süresince deneyimleyerek tanıdıkları bir tarihi kentsel dokunun zihinlerinde nasıl algılandığını tanımlayabilmek amacıyla şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır; ilk çalışmada öğrencilerin gruplara ayrılmadan

önce, ilk kez karşılaştıkları kentsel dokuyu yorumlarken görsel belleklerinde öncelikli olarak hangi elemanları kullandıkları ve iki farklı öğrenci grubuna ayrıldıktan sonra (konut çalışan ve sokak dokusu çalışan) beş gün boyunca mekanda edinilen farklı deneyimin ardından taslak haritalarda yer alan öğelerin vurgulanış önceliklerinin nasıl değiştiği; sıralanış tiplerinin nasıl farklılaştığı saptanmaya çalışılmıştır.

Toplamda 56 öğrencinin katıldığı çalışmaya 11 kişinin taslak haritaları her iki çalışmada birden yer almadığı ya da anlamsız bulunduğu için çıkarılmış, çalışma 45 kişi tarafından üretilen taslak haritalar üzerinden değerlendirilmiştir. Jürinin ilk oturumda 45 (ilk çalışmada çizilenler), ikinci oturumda da sırasıyla aynı 45 kişinin 2. çalışmada oluşturduğu taslak haritalarını değerlendirilmesi sağlanmış toplamda 90 harita incelenmiştir.

I. çalışmanın ardından çizilen taslak haritaları incelendiğinde, toplam öge sayısının %39.96'sını referans noktaları, % 28.43'ünü yollar, %20.33'ünü ise bölgeler oluşturmuştur. Bu değerleri % 9.04 ile düğüm noktaları ile % 2.24'lik bir oranla sınırlar izlemiştir.

II. çalışmada çizilen toplam öge sayısının öğelere göre oranlık oranları %35.96 ile referans noktaları, % 33.42 ile yollar %20.07 ile bölgeler ve ardından 4. ve 5. sırayı %8.98 ve %1.57 ile sırasıyla düğüm noktaları ve sınır elemanları izlemiştir. I. çalışmaya oranla vurgulanış oranı %4 azalan referans noktalarının II. çalışmada da zihinsel haritalarda en çok öne çıkan öge olarak saptanmıştır.

Her iki grubun 2. çalışmaları incelendiğinde bölgesel (spatial) tarzda çizilen harita sayısında bir artış, ardışık (sequential) stilde çizilen haritalarda ise oran olarak bir azalma söz konusu olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak sınır elemanlarının sayısı her iki grupta birden azalırken, imgesel elemanlardan bölgelerin zamanla her iki grubun algısında da oransal olarak arttığı ortaya çıkmıştır. Bölgelerin oran oranlarının her iki grupta yer alan bireylerin algılarında deneyimle birlikte artması, bölgelerin kavranışının uzun bir süreç gerektirdiğini göstermiştir.

Bayramoğlu (2010) kent kimliğinin ve bileşenlerinin planlama ve kentsel tasarım çalışmalarındaki önemini ortaya çıkarmak amacı ile İstanbul Barboros Bulvarı - Büyükdere Caddesi'nin nasıl algılandığını, kimliğinin ne olduğunu araştırmıştır. Barboros Bulvarı - Büyükdere Caddesi kentsel aksının beşeri, doğal ve yapay çevreden kaynaklı kimlik bileşenlerini analiz ederek araştırmacının bireysel imajının yanı sıra kullanıcılara yönelik yapılan saha araştırması ve anketlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda kullanıcı algısına dayalı kentsel kimlik öğeleri saptanmıştır. Aksın kendini ifade edişinde yapılı çevrenin ağır bastığı ve kullanıcının yapı fonksiyonuna, görüntüsüne ve yapıyı kullanım oranına göre objeleri algıladığı tespit edilmiştir. Mekanın nasıl algılandığı ve imajını oluşturan ana bileşenler araştırılırken bilişsel haritalama yöntemi kullanılarak, Aks;

- Araştırmacının gözlem ve algısına dayalı imaj haritasının oluşturulması
- Kullanıcı ve uzmanların algısına dayalı imaj haritalarının oluşturulması
- Bütünleşik gözlem ve algısına dayalı kimlik haritasının oluşturulması

olmak üzere üç adımda incelenmiştir. Sonuç olarak aksın önemli kentsel kimlik bileşenlerinin saptanmasının ardından aksa yönelik kentsel tasarım stratejilerinin nasıl şekillenebileceği konusunda öneriler geliştirilmiştir.

Erkan ve Yenen (2010) yerleşmelerin algısını anlamak amacıyla ele aldıkları yöntem ile Kastamonu kentini çalışma alanı olarak seçmişlerdir. Kastamonu kentinin seçilme nedeni olarak, kentsel algılamada ölçek konusunda öğretici bir makroforma sahip olduğu, iyi korunmuş geleneksel dokular içerdiği ve imaj öğeleri bakımından zengin olduğu belirtilmiştir. Çalışmada yararlanılan analiz yöntemleri sırasıyla gözlem, anket ve çizili sorgulama olarak belirtilmiştir. Anket sonuçları; yerleşmenin kimliğini ortaya koyan önemli kültür varlıklarından olan geleneksel konut dokusunun bütüncül anlayışla ele alınmadığını, sadece dokudaki bazı yapılara işaret edildiğini göstermiştir. Bunun en önemli nedeni olarak bu dokuların algılanabilirliğinin zarar görmüş olduğu ve eski konut alanlarına rağbet olmayışı olarak belirtilmiştir. Kastamonu sakinlerinin gündelik yaşamda kullandıkları ana aks

ve merkez bölgesindeki yoğun ve yüksek yapılaşmanın da yamaçlardaki dokuların görünmesini engellediği tespit edilmiştir. Bunun dokuların zihin haritalarına aktarılamamasının nedenini açıkladığını belirtmişlerdir.

Sam (2010), Bursa kent imgesinde Lynch'in imge elemanlarının geçerli olup olmadığını ve kentsel imgenin hangi stilde ortaya çıktığını araştırmıştır. Çalışmaya konu olan veriler araştırmacı tarafından derinlemesine yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkmıştır. Çalışmada diğer araştırmalardan farklı olarak kent merkezinden belirli bir uzaklıkta çalışmakta olan bir grubun kent merkezine yönelik algı farklılıkları incelenmiştir. Çalışmada kentsel imge elemanları temel alınarak ve zihin haritalarından yararlanılarak Bursa kent merkezine ilişkin algılar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşme üç bölümden oluşmuştur. Öncelikle katılımcılara Bursa'yı fiziksel olarak ana hatları ile tasvir etmeleri sorulmuş, daha sonra Bursa ile ilgili fotoğraflar gösterilerek bu fotoğrafları Bursa haritası üzerinde yerleştirmeleri istenmiştir. Son olarak katılımcılara boş bir A4 boyutunda kağıt verilerek herhangi bir kişiden yardım almadan hatırladıkları kadarıyla Bursa kent merkezini göz önüne getirerek çizmeleri istenmiştir. Sonuç olarak çizilen tüm taslak haritaları incelendiğinde, kişilerin kenti algılamalarında farklılıklar olduğu, ilk olarak işaret öğelerinin hatırlandığı, eylem ve işaret öğelerinin yakından ilişkili olduğu saptanmıştır.

Alemdar ve Aydınli (2011) nesnel biçimden zihinsel kurgu temsiline uzanan geniş bir yelpazede anlamlandırılan imge sorunsalını, eleştirel bir bakış açısıyla irdelenmekte ve mimarlıkta ilişkisel bilginin üretimine yol açabilecek bir okuma yöntemi önermişlerdir. Çalışmada, imgenin mimarlıkta izlerini yakalayabileceğimiz sorunlu ilişkisi Kayseri Sahabiye Mahallesi imgesi örnekleme üzerinden tartışılarak; anlatı olarak okumanın yapılı çevreye müdahale söz konusu olduğunda nasıl katkı sağlayabileceği irdelenmiştir. Mimari çevreye ait imgeyi bir anlatı/olay örgüsü olarak okumanın mimarlık eleştirisi için bir yöntem olabileceği, mimarlığın ilişkisel bilgisini üretmede bu yöntemin önemli katkıları olabileceği ileri sürülmüştür. İmge kavramına algısal ve düşünsel bir açılım getirmek için örneklem olarak seçilen

Sahabiye Mahallesi'nin fiziksel ve deneyimsel özelliklerinin zihinde nasıl bir imge/ bir olay örgüsü oluşturduğu tartışılmıştır. Mahallede medresenin, kültür yapılarının, konut bloklarının, sosyo-kültürel oluşumun kendine özgü ve farklı imgeleri olduğu saptanmıştır. Sahabiye Mahallesi'nin zamansal ve mekânsal bütününe ait imgesi, Kuhn'un disipliner matrisinde olduğu gibi, tekil imgelerin birbiriyle ilişkisinin değişmesi sonucu farklılık ortaya koyduğu analiz edilmiştir. Bir Selçuklu kenti olarak Kayseri'nin modern Cumhuriyet kimliğini de yansıtan Sahabiye Mahallesi imgesi, tarihsel verilerin yaşamsal pratiklerle bütünleşmesi sonucu oluşmuş bir zihinsel imge olarak ele alınmıştır. Yapılı çevrenin katmanlı yapısını imge üzerinden okuma, o çevrenin derin yapısını anlama ve ilişkisel bilgisini oluşturma, bir araştırma sorunsalı olarak ifade edilmiştir. İmgenin oluşumunda biçimsel ve anlamsal kalıplaşmaya izin vermeyen zihinsel bir yapının olası durumlarını ortaya koyabilecek bir okuma modeli, alternatif olarak önerilmiştir. Algılayan özne ve algılanan nesne arasındaki yarılmayı, nesnel, tek bir doğru olduğu görüşünü reddeden yaklaşımlar doğrultusunda yapılandırılan çalışmada, imge kavramının nesne ve özne arasındaki geçirimli, birbirini ortaya çıkararak ve dönüştürebilen etkileşimli sorunlu ilişkisi araştırılmıştır. Sahabiye Mahallesi zaman mekân ilişkilerinde, buruşuk alanı temsil eden her katmanın "diğeri" ile ilişki içinde olduğu; bir diğeri okunabilir kılma yarışı içinde dengeli bir birliktelik sunduğu tespit edilmiştir. Anlatı olarak imgeyi okumanın bu ilişkilerin ortaya çıkarıldığı sürece dikkat çektiği vurgulanmıştır. Mahallenin yeni yerleşiminde görülen yüksek yapılaşma ve eski yerleşimde görülen alçak doku, mahalleyi deneyimleyenlere zaman içinde bir gezinti durumu yaratmıştır. Bu mekânsal ve zamansal ilişkileri oluşturan tezatlar, yeni ve eskinin dinamik ve dengeli birlikteliği, herhangi birini "diğeri" kılmadan, anlatı olarak imge okumasına yol açmıştır. İç bölgelerde bitişik nizam konutlar ve aralarında kalan bahçeli ortak alanlar, mahallenin genelinde ise iki katlı bağımsız ev ve bahçesi ile kendine özgü bir doku yaratmıştır. Yerleşim planı, kentin geleneksel dokusunun eklenerek oluşmuş bölümü yanında, "yeni" ve planlı bir mekânsal örgütlenmenin farklı anlayışını sergilemiştir. Ayrıca mahallenin gelecekteki durumuna yönelik bir kaygı da bu çalışmayı tetikleyen anlama ve yorumlama yönteminin önemine dikkat çekmiştir. Bir

örneklem olarak Sahabiye Mahallesi imgesi, yaşam örgüsünün yansıması olan toplumsal dinamiklerin yarattığı tüm katmanları bir arada tutan, aynı zamanda yer değiştirmelerine olanak sağlayan ağ ilişkisinin görünür kıldığı benzerlik ve tezatların dinamik enerjisinden oluştuğu saptanmıştır. Sahabiye Mahallesi okuması ile ortaya çıkan “imge” üzerinden zaman mekân bağlamında katmanlı temsil ortamlarının ilişkisel bilgisini anlama ve yorumlama yönteminin, gelecek tasarımlar için bir çerçeve model oluşturabileceği vurgulanmıştır. Sahabiye Mahallesi tikel bir duruma işaret ediyor olsa da, anlatı/olay örgüsü olarak imgenin, ilişkisel bilgiye gönderme yaptığından genellenebilir olma potansiyeli taşıdığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak çalışmada kendine özgü kuramsal yapısı ile iç içe geçen bir araştırma stratejisi, imgeyi kuramsal çerçeve içinden anlatı olarak okuma yöntemi tanıtılmıştır.

Duymuş (2011) Çukurova Üniversitesi yerleşkesi örneğinde kimlik, imge ve anlamını irdelenmeye ve bu bağlamda kullanıcılar tarafından nasıl algılandığını analiz etmeye çalışmıştır. Çalışmada uygulanan değerlendirme yöntemi iki aşamada yürütülmüştür.

- İlk aşamada Adana tarihi kent çekirdeği, yeni kent özeği, Çukurova İlçe Belediyesi sınırları içinde yer alan Yeni Adana ve Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi'nin incelenen bölümlerinin fiziksel dokusunun (yapı, bahçe ya da iç ve dış avlu, meydan) kimlik, imge ve anlamca değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.
- İkinci aşamada kullanıcı araştırmaları kapsamında uzmanların görüşleri yerleşkeye yüklenecek kimlik, imge ve anlamın belirleyicisi olarak alınmış ve yerleşke kullanıcılarının kimlik, imge ve anlam yüklenmiş durumları algılama ölçütleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Görüşmeler öğrenci, personel ve ziyaretçiler ile gerçekleştirilmiştir.

Sonuç olarak üniversite yerleşkesi çalışmasındaki uzman yorumlamalarında da mekânsal tasarım anlayışı farklı dört kent bölgesinde kimlik, imge ve anlam açısından;

İyi tasarlanmış mekânlar bütünü, doğayla özdeşleşmiş çevre, korunmuş kültürel ve tarihsel kalıt karakteristiklerinin yansıdığı tasarım üslubu yüksek puanlarla değerlendirilmiştir.

Gerek Adana'nın mekânsal gelişimi üzerine yapılmış çalışmalar, gerekse araştırmada başvurulan uzmanların görüşleri tarihi çekirdeği oluşturan Tepebağ, Kayalıbağ ve yakın çevresinde yüzyıllar boyunca oluşan deneyim ve birikimin, sosyal, kültürel ve ekonomik yapı ile dengelenmiş ve kimlik kazanmış bir mekânsal biçimlenmeyi ortaya çıkardığı saptanmıştır.

Kullanıcı araştırması yapılan bireyler, çalışma alanının varolan durumunu kimlik, imge ve anlam bağlamında altı kimlik ögesi (insan, doğa ve çevre, bütünlük, estetik, çeşitlilik, sürdürülebilirlik) açısından yeterli görmemiştir. Buradan, iyi tasarlanmış mekânlar bütünü, doğayla özdeşleşmiş çevre, korunmuş tarihsel ve kültürel kalıt karakteristiklerinin incelenen öğelerin (bina, avlu ve bahçe, sokak, meydan) mekânsal tasarımına yansıtılmadığı sonucuna varılabileceği belirtilmiştir. Değerlendirmeler bütünü oluşturan parçalar açısından ele alındığında her dört mekân için;

* Ölçü-oran, gereksinim-işlev, işlev-biçim arasında uyum ve dengenin belirleyici olduğu *insan* ögesi,

* Yerbetimsel yapı, iklim özellikleri, toprak özellikleri, bitey, direy ve kullanıcıların özyapısı arasında uyum ve dengenin belirleyici olduğu *doğa ve çevre* ögesi,

* Merkez ve uç noktalar arasında görsel, biçimsel, mekansal, fiziksel ve ekolojik açıdan bağlantı kuracak biçimde ilişkilendirmenin belirleyici olduğu *bütünlük* ögesi üzerindeki kullanıcı değerlerinin orta düzeyde yoğunlaştığı anlaşılmıştır.

Buna karşın;

- İncelenen öğelerin çevreye ve kimliğe uygun anlamda, birbirleriyle ve bütünlükle çelişmeyecek biçimde tasarlanması ve tasarımda güzelduyuya bağlı mekânsal üslup oluşturulması ilkesinin belirleyici olduğu *estetik* ögesi,

- Tasarımın denge, birlik, uyum, zıtlık, vurgu, egemenlik, sıradüzen öğelerinin yerinde ve enerji yitmelerine neden olmayacak biçimde kullanım ilkesinin belirleyici olduğu *çeşitlilik* ögesi,
- Tarihsel deneyim ve birikim ile doğal ve çevresel koşulların mekânsal tasarımlara taşınabilmesi ve aralarındaki ilişkinin bir bütünlük olarak kurulabilmesi ilkesinin belirleyici olduğu *sürdürülebilirlik* ögesinde ise kullanıcı değerlerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Topçu (2011) Konya kentinin tarihsel süreçteki mekansal kimlik değişimini incelemiş, geçmiş ve günümüzdeki kimlik özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Seçilen alanlarda, öncelikle çalışmanın teorik yaklaşımında ortaya konan yapay çevre kimlik bileşenleri doğrultusunda görsel analizler yapılarak, alanların farklı kimliksel yapıları analiz edilmiştir. Daha sonra seçilen alanlarda yaşayan kullanıcılara kendi yaşam çevrelerini nasıl algıladıkları, olumlu ya da olumsuz gördükleri yapay çevre kimlik öğelerinin neler olduğunu ölçme ve geleceğe yönelik önerilerin geliştirilmesi amacıyla % 0.05 örneklem hacmini yansıtan, rastgele ve sistematik örnekleme tekniklerinin kullanıldığı anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Toplamda 384 kullanıcıyla görüşülen anket görüşmelerinde elde edilen veriler frekans dağılım analizi ve içerik çözümleme teknikleri ile değerlendirilmiştir. Anket görüşmelerinde açık uçlu sorular içerik çözümleme tekniği ile kapalı uçlu sorular ise frekans dağılım analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında öncelikle Konya kentinin tarihsel gelişme süreci içerisinde değerlendirilip, seçilen alanlarda kentin kimliğini yansıtan çevre kimlik bileşenleri görsel analizlerle değerlendirilmiştir. Konya kentinin var olan kimliğini ortaya çıkarmak ve geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılan çalışmada görsel analiz sonuçları doğrultusunda kentin farklı gelişim süreçlerine sahip olduğu, farklı plan kararları ile üretildiği ve üçlü bir yapılanma deseninin, dolayısıyla üçlü bir mekan kimliğinin oluştuğu saptanmıştır. Değerlendirmeler sadece yapay çevre kimlik bileşenleri açısından irdelenmiş olup, üçlü yapılanma sadece fiziki anlamda ortaya konularak diğer boyutların göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

Turgut ve ark. (2011) özgün kentsel yapısıyla Artvin ilini örnek olarak ele almış ve çevre bileşenlerinin kent profili üzerindeki etkisini irdelemişlerdir. Artvin kent kimliğine doğal faktörlerin etkisini tespit etmeye yönelik çalışmada, kentlerde kimlik kavramı ve kent kimliği oluşumunda yer alan doğal faktörler literatür taraması ile belirlenmiştir. Daha sonra bu faktörler Artvin kenti özelinde incelenerek gözlemler yapılmış ve fotoğraflar çekilmiştir. Sonuç olarak kentte peyzaj tasarımına ve kent kimliğine katkıda bulunacak fırsatları yakalama şansı varken, bu fırsatların göz ardı edildiği tespit edilmiştir. Ancak bu etkenler değerlendirilirken kentin bir bütün olarak ele alındığı takdirde daha iyi sonuçlar elde edilebileceği vurgulanmıştır. Doğal çevre bileşenleri kentsel kimlik oluşturması açısından doğru kullanıldığı zaman kentler için farklı algılamalar ve farklı kimliklerin ortaya çıkacağı saptanmıştır.

Topçu ve Topçu (2012) Selçuk Üniversitesi'ni imgelebilirlik ve okunaklılık bağlamında incelemek üzere, üniversite öğrencilerinin yerleşkeyi nasıl algılandıkları sorusuna yanıt aramıştır. Çalışmada Lynch ve Nasar analizlerinden yararlanılmışlardır. Elde edilen bulgular Lynch ve Nasar analizleri olarak ayrı başlıklar altında toplanmış, sonuç olarak Selçuk Üniversitesi yerleşkesinde fakülteler arasında bir çok tanımsız ve boş alanların var olduğu saptanmıştır. Ayrıca sosyal ve kampüs alanlarının en çok algılanan, anlamlı bulunan ve tatminkar görülen mekanlar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada Lynch yöntemi analizi ile yollar, sınırlar, işaret öğeleri ve bölgeler zihin haritaları ile belirlenirken, Nasar'ın beşli likert ölçeğiyle de beğenilen ve hoş gitmeyen durumların neler olduğuna saptanmıştır.

Erbilen (2012) Gazimağusa'da (KKTC) yaptığı çalışmada farklı kesimlerden insan gruplarının kentsel mekanı algılamada sosyo - ekonomik yapının etkisini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu çalışma içerisinde anket ve zihin haritaları kullanılmış olup, katılımcıların 50'sinin akademisyen, 75'nin esnaf, 50'sinin memur, 50'sinin ev hanımı, 65'nin ortaöğretim öğrencisi ve 50'sinin üniversite öğrencisi olduğu toplamda 340 kişinin katıldığı 40 anketin değerlendirilmeye alınmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak üniversite öğrencileri arasında bayan öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla doğru yer tahmininde bulunmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin şehirde yaşama süreleri arttıkça doğru yer tahminlerin de de artış görülmüştür. Esnaf ve

öğrencilerin doğru tahmin sayısının birbirine yakın olduğu tespit edilirken, akademisyenlerin şehirde kısa süredir ikamet ettikleri göz önünde bulundurularak, öğrenciler ve memurlar kadar doğru tahminlerde bulunamadıkları tespit edilmiştir.

Kum ve Ujang'ın çalışmasında (2012) Kuala Lumpur şehir merkezinin tarihi bölgesinde okunaklı bulunan elemanları tespit etmek amacıyla on beş denek ile görüşülerek, deneklerden bölgenin haritasını çizmeleri istenmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda toplam 60 olmak üzere, 48'i alan içerisinde ve 12'si alan dışında kalan öge tespit edilmiştir. Deneklerin aşına oldukları ve kolay fark edilen elemanları hatırlamaya meyilli oldukları da tespit edilmiştir. Kuala Lumpur'in tarihi bölgesinin okunabilirlik açısından analiz edilmesinde, zihin haritalarının yapısı geliştirilerek önemli bir teknik olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Ökseli ve Gürçınar (2012) Adana kentinde yaptıkları alan çalışmasında, kentlilerin on iki yıllık bir süre içerisinde kentsel imaj elemanları hakkındaki fikirlerinin değişip değişmediğini araştırarak, kentte ne tür yapıların imaj elemanı olarak öne çıktıklarını belirlemişlerdir. Çalışma sonucunda tarihi kent merkezleri ile yakın zamanda oluşturulan mekanların, kent kimliğini yansıtmaları açısından tartışmaya açık olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda tarihi ve sosyo - kültürel mekanların kentsel imgelenebilirlik yaratma konusunda irdelenmesi gerekliliği, kentsel imgelenebilirliğin yeni işaret öğeleri ve görünüm noktaları yaratılarak desteklenebileceği, kentlilerin kenti nasıl algıladıkları konusunda farkındalık sağlamak amacıyla eğitim kampanyalarının gerekliliği şeklinde öneriler geliştirmişlerdir.

Karadağ ve Turut (2013) Ege Üniversitesi öğrencilerinin yaşadıkları kent olan İzmir'le ilgili çevresel algıları ve buna kaynaklık eden nedenleri incelemiştir. Konuyla ilgili alan araştırmasında örneklem olarak kent yaşamıyla daha fazla iç içe olan bölümleri ile dikkat çeken Edebiyat Fakültesi öğrencileri seçilmiştir. Öğrencilere İzmir'in kentsel çevre algısını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiş ve yaşadıkları kente ilişkin memnuniyet dereceleri, kentin beğendikleri ya da rahatsız oldukları yönleri konusunda görüşleri alınarak ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca

katılımcılardan İzmir ile ilgili çağrışımları yazmaları ve bunları sembollerle zihin haritalarına yansıtılmaları istenmiştir. Çalışmada, İzmir'deki üniversite öğrencileri açısından beğenilmeyen yönleri belirlemek için yöneltilen soruya, yine ilk etapta yanıt olarak “kozmpolit yapı” denirken, buna ek olarak “trafik yoğunluğu”, “çarpık kentleşme” ve “çevre kirliliği” gibi kent sorunları sıkça dile getirilmiştir. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencileri üzerinden gerçekleştirilen alan çalışması sonuçlarına göre, İzmir'de kalış süresinden, hemşehri profiline, kişisel ve mesleki ilgi alanlarından kişilerin demografik ve sosyopsikolojik değerlendirmelerine kadar birçok faktörün İzmir kent sakinleri tarafından kentin çok farklı biçimlerde ve önceliklerde algılanmasında etkili olduğu anlaşılmıştır.

Lam (2013) Hong Kong'da tarihi bir geçmişe sahip olan Cattle Depot Artist yerleşkesi ile çevresini mekan yaratılması ve mirasın korunması bakımından incelemiştir. Yerleşkenin algılanması yönündeki araştırmada insan ve mekan arasındaki ilişkiye daha iyi bir yaklaşımda bulunmak için öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu süreçte kent planlamacılarıyla, tasarımcılarla ve yerel yönetimlerle görüşülmüştür. Araştırmanın birinci bölümünde çalışmanın ana hatları oluşturulmuş, yerleşkenin algılanması üzerine çalışılmıştır. İkinci bölümde ise yerleşkenin Hong Kong'da tarihi mirasın korunması ve mekan planlamasının gerçekleştirilmesi bakımından nasıl anlaşıldığı ampirik çalışmalar doğrultusunda ele alınmıştır. Veri toplama bölümünde ise gözlemcilerle ait çevresel haritalardan ve anket görüşmelerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak çevresel haritaların planlama, tasarlama ve kentsel alanların korunmasındaki etkin rolü anlaşılmıştır.

Şala (2013), kentsel kimliğin sürdürülebilirliği ve kaliteli kentsel mekanlar için kentsel tasarım kontrolleri ve kontrol mekanizmasının en önemli aracı olan kentsel tasarım rehberlerinin gerekliliğini vurgulamış, bunun için de İngiliz ve Amerikan deneyimini inceleyerek, sonrasında Türkiye’de yapılan bir çalışma olarak Kemeraltı Kent Merkezi Canlandırma Projesini incelemiştir. Konunun daha iyi kavranabilmesi için tasarım rehberlerinin Amerikan ve İngiliz yaklaşımındaki uygulama şeklini araştırmış, örneklerle desteklemiştir. Bu kapsamda Seattle ve Harlow Kentsel Tasarım Rehberlerini incelemiştir. Türkiye’deki uygulamalara örnek olarak

Kemeraltı Kentsel Tasarım Rehberine değinmiştir. Ülkelerarası kıyaslama ve durum değerlendirmesi yapmıştır. Bu bağlamda İngiliz ve Amerikan geleneğine bağlı rehberlerde daha çok politikalar oluşturulması üzerinden gidildiğini, Kemeraltı tasarım rehberinin ise daha çok yapı detayları üzerinden geliştiğini saptamıştır.

Yılmaz (2013) İstanbul Divanyolu Caddesi'ni tarihsel ve mekansal anlamları üzerinden okumaya çalışarak, caddenin görünen mimari imgelerini, tarihi bağlantılar içerisinde yeniden tanımlamaya, gözlemcilerle farklı kentsel okuma olanakları sunmaya çalışmıştır. Araştırmada alanın tarihsel ve mekansal anlam bütünlüğü bozulmadan, içerisinde barındırdığı imgelerin gözlemcide bıraktığı izlenimleri saptamaya çalışmış ve imgelerin altında yatan anlam, işlev, tarih ile ilişkisini belirlemeye yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda; bölünen kent parçalarının biraradalığı, bütün bu süreçler göz önünde bulundurularak, hem ayrıştırılıp, hem de birleştirilerek incelenmiştir. Araştırmada Kevin Lynch'in yöntemi araç olarak kullanılmış olup, bölge beş ayrı kent parçası başlığı altında ele alınmıştır. Ancak analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre Lynch'in yönteminin anlambilim açısından yetersiz kaldığı ve ilave olarak çeşitli disiplinlerden de destek alındığı belirtilmiştir. Sonuç olarak kentlerin toplumun yaşam tarzını belirlemedeki işlevselliğini, toplumsal süreci ele alan ve birimler arası bağlantıları kuran disiplinlerden yararlanılmıştır.

Wessel ve ark. (2013) 109 öğrenci ile Chicago'yu Lynch'in analiz ettiği elemanlar doğrultusunda değerlendirmelerini araştırmıştır. 109 mimarlık öğrencisi ile dört günlük bir sürede Chicago'da alan çalışması yapılmış, bu çalışmadan iki hafta sonra öğrencilerden anket sorularını yanıtlamaları ve zihin haritalarını çizmeleri istenmiştir. Araştırmacılar öğrencilere uygulamalardan önce özet bir bilgi verirken spesifik bilgiler vermekten kaçınmışlardır. Araştırma sonucunda Lynch' in analiz ettiği öğeler ile öğrencilerin algıladıkları öğeler karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Gökten ve Südaş (2014) Sydney'de yaşayan Türk göçmenlerin Avustralya'yı nasıl algıladıklarını araştırmaya yönelik zihin haritalarından yararlanmışlardır. Türk göçmenlere boş bir Avustralya haritası şablon halinde verilerek, yerlerin isimlerinin,

doğal, coğrafi ve işaret elemanlarının harita üzerinde işaretlenilmesi istenmiştir. Yapılan çalışmaya katılan Türk göçmenlerinin %75'i erkek, %25'i kadın olmak üzere, yaş seviyesi ortalama 30,7 olduğu ve Avustralya'da yaşama sürelerinin ortalama 11,07 yıl olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan göçmenlerin %42.9'nu öğrenciler, %32.1'ni çalışanlar, %10.7'sini yatırımcılar ve geri kalan %10.7'sini ise diğer olduğu analiz edilmiştir. Sonuç olarak Avustralya'da on yıldan daha uzun süre yaşayanların, daha kısa süre yaşayanlardan daha gerçekci zihin haritaları oluşturabildikleri grlmştir.

Al-Shams ve Badarulzaman (2014) Kuala Lumpur'da (Malezya) yürüttükleri çalışmalarında şehir strktr ile insanlar arasındaki etkileşimi ve iletişimi analiz etmişlerdir. Çalışmada kent imajının beş elemanından biri olan işaret öğelerinin toplum tarafından değerlendirilmesi ele alınmıştır. Araştırma kapsamında nitel ve nicel bilgiler toplanarak karma bir metod uygulanmış ve 120 kişi ile anket yapılmıştır. Araştırmada kullanıcılardan Kuala Lumpur şehrinde yer alan işaret öğeleri ve çevrelerinde yer alan unsurların zihin haritaları üzerinde gösterilmesi istenmiştir. Değerlendirme sonuçları tarihi yapılardan Jamek Cami, Sultan Abdul Samad Binası, Old Railway İstasyonu'nun en yüksek puanı aldığını göstermiştir.

Kodal ve Demirel (2014) Trabzon kent kimliğinin gösterge elemanları ve bileşenleri açısından önemli bir yere sahip olan Atapark ve Tabakhane Köprüsü arasındaki tarihi aksın doğal ve yapay evre, yerleşim, donatı ve işaret ölçeğinde bir kimlik elemanı olarak tanımlamaya çalışmıştır. Çalışmanın yöntemi dört aşamada kurgulanmış olup, birinci aşamada Trabzon kentine ilişkin kültürel bileşenler açısından doğal ve kültürel veriler saptanmıştır. İkinici aşamada araştırma alanı bileşenleri açısından mevcut durumu saptama amacıyla envanter çalışması gerçekleştirilmiş ve nc aşamada saptanan bileşenler bir kimlik elemanı olarak öneminin ortaya konulması açısından anket uygulaması ile hal değerlendirilmesine sunulmuştur. Son aşamada ise tarihi aksın bulunduğu çalışma alanında evre kimlik öğelerinin tanınırlığı, algılanabilirliği ve çevresel imgeyi arttırma yönünde geliştirilecek çözüm önerilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket uygulamasında 5'li

likert tekniği kullanılmıştır. Ayrıca izime dayalı bellek sorularına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda;

- Geçmişten günümüze yaşadığı farklı dönemlerin izleri ile şekillenen birçok yapı stoğuna sahip olan Trabzon kentinin diğer kentlerden ayrılan çevresel ve toplumsal değerleri ile bir kimliğe sahip olduğu,
- Ortahisar Bölgesinin, her devirde şehrin merkezi konumunda yer aldığı, kentın kültürel ve sanatsal açıdan cazibe merkezi haline gelerek günümüze kadar özelliğini koruduğu,
- Trabzon kentinin, iklim ve kendine has bitki türlerine sahip olması sonucunda malta eriğinin ve turuncun bölgenin simgesel kimlik elamanı olarak algılandığı
- Çalışma aksı üzerinde halkın algısına dayalı imaj öğeleri sonucunda belirlenen en güçlü kimlik öğelerinin sırasıyla Atapark, Kanuni Evi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü binası, Zağnos Burcu ve Trabzon Kale surlarının olduğu,
- Çalışma aksının en önemli yapısal kimlik elemanlarını oluşturan öğeler üzerinde dikkat çekmeyi ve algılanabilirliği artırma amacıyla etraftaki aykırı yapılaşmaların, aydınlatmaların, yönlendirmelerin ve bilgi panolarının iyileştirilmesi gerekliliği

sonucuna ulaşılmıştır. Trabzon kentinin dış mekan örgütünde bir ifadesinin ve karakterinin olması gerektiği ve bu sayede insan eliyle tanımlanmış her alanın geleceğin sosyal yaşamında biçimlenen bir kimliğe bürünebileceği belirtilmiştir.

Köksal ve Sarı (2014) Burdur'un kent imajını, burada yaşayan yerel halk ve niversite öğrencileri üzerinden ölçmeye çalışmış ve halk ile öğrencilerin kent hakkındaki görüşlerini karşılaştırarak incelemiştir. Araştırmada 5'li Likert yöntemi kullanılmış olup, 200 kişi Burdur halkında ve 200 kişi Mehmet Akif Ersoy niversitesi öğrencilerinden olmak üzere toplam 400 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Bunların %53,3' erkek, geri kalanı kadın katılımcılardır. Araştırmanın

%50,8'ini halk, %49,2'sini ise öğrenciler oluştururken; %57,9 ile büyük çoğunluğunu 19 - 25 yaş grubu oluşturmaktadır. Burdur'da yaşamaktan memnun olanların profillerini ortaya çıkartmak amacıyla "oneway ANOVA" yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak Yerel halkın Burdur'da yaşamaktan genel anlamda memnun olmalarına rağmen; öğrenciler için aynı şeyi söylemenin mümkün olmadığını 't-testi' sonucundaki güçlü anlamlılık düzeyi ile saptanmıştır. Burdur'un olumlu bir imajının olduğu konusuna yerel halkın olumlu yaklaşımları, 1-5 aralığında 3.07 ortalama ile karşılık olarak nitelendirilmiştir. Fakat kentteki kültürel ve sanatsal etkinliklerin yetersizliği konusunda öğrencilerin de halk ile aynı fikri taşıdıklarını göstermiştir. Burdurlu olanlar kentte yaşamaktan duyduğu memnuniyet konusunda 3.78'lik bir ortalamaya sahip iken, Burdurlu olmayanların ortalaması 2.67 olarak tespit edilmiştir. Kentte yaşayan öğrencilerin, hava kirliliğinden daha çok rahatsız oldukları, kentteki yeşil alan veya parkları yetersiz buldukları, sağlık hizmetlerini yeterince kaliteli bulmadıkları, gürültü kirliliğinden yakındıkları, ulaşım hizmetlerini yeterli görmedikleri ve altyapı hizmetlerini yetersiz buldukları anlaşılmıştır. Kenti tanımlama konusundaki veriler incelendiğinde ise, hem halkın hem de öğrencilerin Burdur'u gelişmemiş, fakir, küçük, kalabalık olmayan bir nüfusa sahip ve plansız bir kent olarak tanımladıkları görülmüştür.

Gilboa ve ark. (2015) kentlerin markalaşmalarında öncü olan kent imgeleri konusunda yapılan çalışmaların gerçeklik ve geçerlilikten yoksun olarak gerçekleştirildiğini vurgulamışlardır. Bu nedenle kent imgesini değerlendirmelerinde kullanılmak üzere geçerlilik ve güvenilirliğin zenginleştirildiği bir metodoloji geliştirmişlerdir. Turist yoğunluğunun fazla olduğu Jerusalem, Roma ve Trieste kentlerinde halk ve turistler için kent imgesini tanımlayan faktörleri, benzer – ayırt edici güvenilirlik ve geçerlilik analizleri ile, saptamışlardır. Analiz sonuçları halkın belirlediği dört faktörün belediye hizmet olanakları, serbest zaman değerlendirme olanakları, güvenlik ve kamusal hizmetler olduğunu göstermiştir. Turistlerin belirlediği beş faktörün ise güvenlik, turizm ve rekreasyon, kamusal hizmetler, serbest zaman değerlendirme olanakları ve bakım hizmetleri olduğunu göstermiştir. Ölçümlerin onaylanması ile halkın ve turistlerin kenti algılamalarında benzerlikler ve

farklılıklar tespit edilmiş olup, her iki grubun verdiği yanıtlar doğrultusunda ortak faktörler belediye hizmet olanakları, serbest zaman değerlendirme olanakları ve güvenlik olarak belirlenmiştir. Bu nedenle kent imgesi değerlendirmelerinde kullanılmak üzere geliştirilen metodolojinin farklı gruplar arasındaki algı durumlarını incelemek üzere kullanılabilineceğini vurgulamışlardır. Çalışmanın ilk aşamasında otuz dokuz araştırmada yer alan ve kent imgesi ölçütlerini tanımlayan otuz altı madde üç faktöre bağlı olarak sınıflandırılmış ve ikinci aşamada gruplar (341 kent sakini ve 317 turist) ile görüşülerek üç faktöre bağlı olan otuz altı maddeyi içeren anket uygulanmış ve faktörlere ait maddelerin üç kentteki durum düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü aşamada ise ikinci aşamada elde edilen ölçütler geçerlilik ve güvenilirlik bakımından ikinci kez (324 kent sakini ve 301 turist ile anket uygulanarak) test edilmiştir. Kent sakinlerinin anket sonuçlarından kamusal hizmet olanaklarına, serbest zaman değerlendirme olanaklarına ve güvenliğe bağlı olan on sekiz maddenin üç kentteki genel durumları olumlu yönde anlamlı bulunmuştur. Turistlerin anket sonuçlarında ise bakım hizmet olanaklarının, turizm ve rekreasyona, güvenliğe, kamusal hizmet olanaklarına, serbest zaman değerlendirme ve eğlence olanaklarına bağlı on dokuz maddenin üç kentteki genel durumları olumlu yönde anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak çalışma, kent imgesinin kentliler ve turistler açısından değerlendirilmesini ölçmeye yönelik olarak, geliştirilen metodolojinin geçerliliği olan bir ölçüte sahip olduğunu ve kent imgesi değerlendirmelerinde çok boyutlu incelemeler yapmak üzere kullanılabilineceği konusunda kanıtlar sunmuştur. Son olarak üç kent *“kent imgesinin yaratılmasında etkili olan ölçütler”* bakımından karşılaştırıldığında, Roma kenti sakinleri ve turistleri arasında serbest zaman değerlendirme olanakları bakımından en yüksek, belediye hizmet olanakları bakımından ise en düşük düzeyde değerlendirilmiştir. Bu nedenle serbest zaman değerlendirme ve eğlence olanaklarının korunması ve belediye hizmet olanaklarının ise iyileştirilmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur. Jursalem ise üç kent içerisinde en güvenli kent olarak değerlendirilmiştir. Ancak serbest zaman değerlendirme olanakları ve eğlence olanakları bakımından turistler tarafından dikkat çekici bulunmamıştır. Kentin güvenliği, serbest zaman

değerlendirme - eğlence olanaklarına yönelik hizmet ve medya çalışmalarıyla mevcut durumun iyileştirilmesi yönünde öneriler sunulmuştur. Trieste'nin turiziminin ise ticarete dayalı olduğu ve bu bağlamda kent markasının güçlendirilmesi konusunda medya kampanyalarına daha fazla önem verilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmıştır.

2.2. Araştırma Alanı ve Yakın Çevresini Kapsayan Mekansal Planlama ve Tasarım Konulu Çalışmalar

Ünlü (2007) Mersin'in iki yüzyıllık gelişim sürecinde kentsel mekanın biçimlenmesini değerlendirmiştir. Araştırma kapsamında, Mersin'in gelişimi "plansız dönem" ve "planlı dönem" olarak iki dönemde ele alınmıştır. Çalışmada kentsel mekanın biçimlenmesinde ve denetlenmesinde imar planlarının etkinliği irdelenmiştir. Mersin'in kendine özgü niteliklerinin olduğu dönemin plansız dönem olduğu, planlı dönemde yapılan planların ise parsel ölçeğinde yapı ruhsatı verilmesi için kullanılan bir araç haline geldiği, kentsel gelişimin denetimi ve kentsel mekanın biçimlendirilmesi süreçlerinin yönetiminde yetersiz, kente karakter kazandırmaktan uzak kaldığı sonuçlarına varılmıştır. Plansız dönemle planlı dönem karşılaştırıldığında planlı dönemde kentte hızlı bir büyümenin gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu çerçevede özellikle İller Bankası Planı ile başlayan dönemde, Mersin kentine yönelik üretilmiş planların edilgen kaldığı ve kentsel gelişme karşısında parsel üretiminin ön planda olduğu saptanmıştır. Böylece Mersin yapılarının tek tek parsellerle üretildiği bir şehir ve kentsel mekanın nitelik kazanamadığı bir yapı yığını haline geldiği ortaya çıkmıştır.

Arslan (2009) Mersin'de yaşam kalitesi olgusunu kent merkezinde yaklaşık 1420 hane halkı ile yüz yüze görüşerek araştırmıştır. Rastlantısal olmayan örnekleme teknikleri kullanılarak veriler anket değerlendirmeleri ile elde edilmiştir. Bireylerin içinde bulunduğu sosyal çevresiyle ilişkileri incelendiğinde, Mersinlilerin hayatlarından ve yaşam kalitelerinden oldukça memnun olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye 'nin diğer kentleri ile karşılaştırıldığında ise Mersin'in ortanın üstünde bir yaşam kalitesine sahip olduğundan bahsedilebileceğini vurgulamıştır.

Beyhan (2009) Türkiye'nin ilk İl Geliştirme Planı (İGP) olan Mersin İGP deneyimini ortaya çıkarmaya yönelik yaptığı araştırmada, temeli kalkınma amaçlı olan İGP kavramını ortaya çıkaran koşulları tarihsel bir süreç içerisinde irdeleyerek, Mersin İGP'nin nihai plan raporunun içeriğini gözden geçirmiştir. İGP için yapılan ankette 629 kişiye "Size göre Mersin İlinin en önemli sorunları hangileridir?" sorusu sorularak, alınan yanıtlar neticesinde çarpık kentleşmenin, plansız yapılaşmanın ve yerleşimin en önemli sorunlar arasında yer aldığını tespit etmiştir. Mersin İGP'de, değişik kuruluşlardan gelen 80 kişiyle yapılan SWOT analizleri sonucunda ilin gelişme hedefleri olarak;

- Doğal kaynakların ve coğrafi konumunun değerlendirilmesi,
- Eksiksiz bir altyapının gerçekleştirilmesi,
- Planlı kentleşmeye örnek olacak bir anakent oluşturulması,
- Tarım, turizm ve ticarete gelişimin sağlanması,
- Sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması,

olarak saptanmıştır. Mersin İGP'nin nihai raporunda, mevcut durumun tespitine ilişkin olarak sunulan bilgilerin, tek bir rapor çatısı altında verilmesine yerine, ayrı ayrı araştırma raporları olarak verilmesinin daha uygun olacağını vurgulamıştır.

Ünlü (2009) Mersin kentinin gelişmesi ve kentsel mekanın biçimlendirilmesi süreçlerini dört dönemde incelemiştir. Birinci dönem 1938 öncesi plansız dönem olarak, kentin modern dönemde kuruluşundan ilk imar planının yürürlüğe girmesine kadar geçen süreci kapsamaktadır. İkinci dönem 1938 yılında İller Bankası Planı'nın hazırladığı ve 1963 yılına kadar geçen süreçtir. Üçüncü dönem ise 1963 yılından 1985 yılına kadar geçen ve son dönem ise 1985 yılından 2000'li yılların başına kadar geçen süreç olarak belirlenmiştir. Bu dönemlerde araştırma üç soru çerçevesinde geliştirilmiştir. Bu sorular;

- Kuruluşundan günümüze Mersin nasıl bir mekansal gelişim göstermiştir?
- Gelişim sürecinde kentsel mekanda ne tür dönüşüm biçimleri oluşmuştur?

- Kentsel mekanın dönüşümünü yönlendiren araçlar/aktörler ne/kim olmuştur? olarak belirlenmiştir. Son bölümde "Kentsel mekanın niteliğini arttıracak hangi stratejiler, nasıl üretilebilir?" sorusu çerçevesinde öneriler tartışılmıştır. Sonuç olarak Mersin'de kentsel mekanın biçimlendirilme süreci, Türkiye planlama sisteminde bu süreci yöneten araçlar olan imar planları üzerinden değerlendirilmiştir. Diğer yandan, değerlendirmenin merkezinde, kentsel mekanın üretilmesi ve biçimlendirilmesi süreçlerinde temel alanlar olarak nitelendirilen yasal alan, sosyo-politik alan ve sürece ilişkin alan arasındaki ilişki ve etkileşim göz önünde bulundurulmuştur. Yaklaşık iki yüz yıllık süreçte, bu alanların etkileşiminin ülkedeki diğer kentlerden farklı bir sonucu ortaya çıkarmadığı görülmüştür. Mersin'in kentsel süreci, plansız dönemde kentsel mekan üreterek, özellikle kentin kendine özgü özelliklerini ortaya çıkararak mekansal pratikler, kent kimliğinin ve karakterinin güçlenmesini sağlamıştır. Özellikle planlı dönem içinde, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Mersin kentinde yaşanan değişim kent kimliğini olumsuz etkilemiş ve kentin kendine özgü özelliklerinin silikleşmesine neden olmuştur.

Ünlü (2009) on dokuzuncu yüzyıl sonunda gerçekleşen Mersin'in kendine özgü gelişimini, kentin oluşum koşullarını, gelişim sürecini, tarihini, ekonomik ve toplumsal gelişmelerden soyutlamadan değerlendirmiştir. Mersin'in, on dokuzuncu yüzyılda yaşanan yeni dünya ekonomisinin ve çevreleşme sürecinin, liman kentleri üzerinde önemli etkilerinin olduğu bir dönemde değişim gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak, Mersin'de, diğer pek çok Ortadoğu liman kentinde olduğu gibi ikinci bir ticaret merkezinin gelişmediği de saptanmıştır. Mersin'in, pek çok Doğu Akdeniz liman kentinden farklı olarak, ikili bir yapı yerine, ticari ve yönetsel olarak birbirini besleyen işlevlerin bir arada bulunduğu bir kentsel dokuya sahip olduğu, limanın uzantısında bir kentsel gelişimin geliştiği tespit edilmiştir. Kentin, pek çok liman kentinden farklı olarak, bir koy ya da körfez oluşturmayan bir kıyı doğrultusunda gelişmiş olduğu, mahallelerle birlikte gelişen kentsel dokunun, bu dokuyu oluşturan mimari yapıların diliyle kendine özgü olarak, Anadolu ve Osmanlı kentinden farklı bir mekansal organizasyon yapısına sahip olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak kentin

bir liman ve ticaret kenti olmasının, kentin bir kimlik ve kişilik kazanmasında etkili olduğu vurgulanmıştır.

Bağcı (2010), kentsel gönenc değerlendirmelerine aktif yeşil alan olanaklarının bir bileşen olarak etkin katılımının sağlanması yönünde kuramsal bir yaklaşım getirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, Mersin Yenişehir örneğinde “kent ortamının kent kullanıcılarına sunduğu gönencin Peyzaj Mimarlığı disiplini kapsamında değerlendirilmesi” konusu irdelenmiştir. Elde edilen bilgiler yerel yönetimlerce kullanılmak üzere fiziksel plan altlıklarına (Etkin Aktif Yeşil Alan Seti) dönüştürülmüştür. Yöntem kısmında ilk olarak, çalışma alanının aktif yeşil alanların varlığının hesaplanması amacı ile AYAOSE (Aktif Yeşil Alan Olanakları Seti Endeksi) ve uygulama basamakları anlatılmıştır. İkinci olarak, aktif yeşil alanların verimlilik değişme değerlerinin hesaplanma yöntemi açıklanmıştır. Üçüncü olarak, ETAYAOS (Etkin Aktif Yeşil Alan Olanakları Seti) hesaplama yöntemi anlatılmıştır. Dördüncü olarak Etkin Aktif Yeşil Alan Olanakları Seti Haritasının Oluşturulması anlatılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgular;

- Araştırma alanının aktif yeşil alanların varlığı,
- Aktif yeşil alan olanaklarının etkinlik değişme değerleri,
- Etkin aktif yeşil alan olanakları seti (ETAYAOS) değerleri,
- ETAYAOS haritasının oluşturulması,

olmak üzere dört başlıkta toplanmıştır. Çalışmada kentsel gönencin bir bileşeni olan aktif yeşil alan varlığı, büyüklük ve ulaşılabilirlik ölçütleri temel alınarak irdelenmiştir. Büyüklük ve ulaşılabilirlik kavramları, ulusal ve uluslararası birçok çalışmada [English ve Cordell (1993), Baud-Bovy ve Lawson (2002)] esas alınan ve varlık durumunu nicel olarak ortaya koyabilmede yani sayısal bulgular elde edilmede önemli ölçütler olarak ele alınmıştır. Ancak bunun yanı sıra aktif yeşil alanların kentsel gönence olan niteliğini yükselten etkilerini ortaya koyacak hesaplama yöntemlerinin geliştirilmesine de ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca kentsel gönencin ortaya konulmasında ve geliştirilmesinde insan faktörü temel alınarak kent sakinlerinin istemlerinin de anketler aracılığıyla analiz edilebileceği vurgulanmıştır.

Güneş (2010) çalışmasında Levantenlerin Mersin'e gelişlerini, toplumsal ve ekonomik yapılarının, yaşam alanlarının yansımalarını incelemiştir. Kent bütününde oluşturdukları mimari yapılanmaları ve temel yaklaşımları belirleyerek, ağırlıklı olarak Kışla caddesinde yer alan binaları incelemiştir. Sonuç bölümünde, Mersin'de, Levanten yapılarının sürekliliği, sahip olduğu kültürel değerleri, günümüzde ne ölçüde korundukları sorgulanmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan binaların hizmet yapıları olmaktan öteye gitmediği, tescil edilmesine ihtiyaç duyulduğu, mimari kültürel mirasa dahil edilebilecek eserler olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Levantenlerin Mersin'deki yaşam alanları ve kurguları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öncelikle kentin 19. yüzyıl başlarındaki ekonomik durumu ve Levantenlerin buraya geliş sebepleri, sosyal yaşamları ele alınmıştır.19.yy'da Mersin'in tarihi dokusu ve buna bağlı olarak Levantenlerin kimler olduğu, kültürleri, yaşam biçimleri ve bunların mekânlara nasıl yansıdıkları hakkında bilgi edinebilmek için literatür taraması (makaleler, tezler, kitaplar) yapılmış, anılar dinlenmiştir. Kışla caddesinde (bugünkü adıyla Atatürk Caddesi) yer alan yapılar ve Mersin'de yaşayan Levantenlerin binalarında görsel inceleme ve yazılı kaynak araştırması yapılmıştır. Mersin'in kent tarihi hakkında bilgiler çeşitli odalara ait basılı evraklar, makaleler, tezler ve kitaplar incelenmiş, o dönemi yaşamış yerel halkla konuşmalar yapılarak, çevre, dönem ve konutlara ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma konusu, sadece konutlar olarak değil, sosyal yaşam alanlarını ve ibadethaneleri de ele almıştır. Çalışılan konutların fotoğrafları çekilmiş ve geçmiş dönemlere ait fotoğrafları ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Sonuç olarak doğu-batı ekseninde gelişme gösteren kente gelen Levantenlerin ticarethaneleri Camişerif mahallesinde, Uray Caddesi üzerinde yer alırken, varlıklı Levantenlerin evlerinin ise Kışla caddesinde, şimdiki adıyla Atatürk Caddesinde bulunduğu saptanmıştır. Söz konusu yapılar incelendiğinde, yapıların büyük çoğunluğunun mimari ifade, malzeme ve fonksiyon açısından batılı izler taşıdığı görülmüştür. İncelenen yapılar ve oluşan sosyal alanların, söz konusu topluluğun kültürel farklılığını gözler önüne serdiği, Mersin evlerinin genel özelliklerine de benzer özellikler taşıdığı saptanmıştır. Belirli bir döneme ait olan bu yapılar nitelikli olmasına karşın koruma altına alınmamış

olduğundan gitgide yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı tespit edilmiştir. 19. yüzyılda inşa edilmiş olan bu yapıların, kimlik değeri, mimari değeri, estetik ve kültürel değeri, anı değeri, ve özgünlük değeri gibi değerleri barındırdığı da vurgulanmıştır. Bu nedenle söz konusu yapıların tescil edilerek korunması ve geleceği aktarılması gerekliliği açıklanmıştır.

Belge (2012) Mersin'in tarihi kent merkezinin omurgasını oluşturan Uray ve Atatürk Caddelerini belirlenen yürünebilirlik ölçütleri doğrultusunda incelemiştir. Araştırmada, Uray ve Atatürk Caddeleri'nin dört farklı özellikteki bölgesinin yürüme kalitesini inceleyerek, bu bölgelerin yürünebilirlik kapasitesi ve problemleri analiz edilmiştir. Son olarak, Uray ve Atatürk Caddeleri'nin yürünebilirlik kapasitesinin artırılması ve tarihi kent merkezinin canlandırılmasına yönelik planlama ve tasarım önerileri sunmuştur. Bu bağlamda,

- Yayaaların, otobüs durakları ve tren istasyonu erişebilirlik olanaklarının, tüm bölgelerden ulaşım imkanı sağlanabilmesi konusunda iyileştirilmesine
- Atatürk ve Uray caddelerinde araç park yerlerinin tasarım kurallarına uygun olarak düzenlenmesine
- Mağaza ve dükkan önlerine araç park edilmesini engellemek amacıyla önlemler alınmasına
- Kavşak ve kapıların bulunduğu yerlerde engelliler için kaldırım rampalarına ve haritalara
- Her iki caddenin herkes için (engelliler de dahil olmak üzere) erişebilirlik düzeyinin iyileştirilmesine yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışmanın yürütüldüğü Mersin kentinin planlama tarihi plansız ve planlı olmak üzere iki dönemden oluşmuştur. Hermann Jansen tarafından hazırlanmış olan ve 1938 yılında yürürlüğe giren kentin ilk imar planı kentsel gelişme sürecinde bir dönüm noktası olmuştur. İkinci dönem, 1938 yılından “İller Bankası Planı”nın hazırlanmış olduğu 1963 yılına kadar geçen süreci, üçüncü dönem bu tarihten 1985’e kadar geçen süreci ve son dönem ise 1985’ten 2000’li yılların başına kadar geçen süreci içine almaktadır. Mersin, geleneksel kentlerde olduğu gibi, meydana bağlanan, dar, çıkmaz sokaklı bir kent dokusuna değil, doğu-batı ve güney-kuzey aksı üzerinde gelişen, limana paralel ve dik olarak konumlandırılmış geniş ve ferah sokaklara sahiptir. 1963 yılında İller Bankası tarafından hazırlanan imar planında kent makro formu; liman büyümesi, çevre yolu ve eşik alanları kapsamına karşın, gelecekteki büyümeyi yeterince öngereemediğinden 1972 yılında tadil edilmiştir 1980 ve 1982 yılında İller Bankası tarafından imar planları yapılmıştır. Yerel dönüşümün gerçekleştiği 1985 sonrasında revizyon planları yapılmış ve 1996 yılında yerel yönetim tarafından nazım imar planı hazırlanmıştır. Bu son dönemin devamında, 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yeni bir döneme girilmiştir. 2007 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından onanmış 1 / 100.000 ölçekli çevre düzeni planı hazırlanmıştır. 2008 yılında da Büyükşehir Belediyesi tarafından onanmış olan 1/ 25.000 ölçekli imar planı hazırlanmıştır (Ünlü, 2009). Güneş (2012), kent planında ızgara planının hakim olduğunu ve çizgisel aksların sınırladığı yapıların önem kazandığı bir kurgunun mevcut olduğunu, yerleşim alanında ise ticaret yaşamının Camiişerif Mahallesi'nde başlayıp, geliştiğini ve bu yerleşimin batıdan ve kuzeye doğru yönelen mahallelerle genişletildiğini vurgulamıştır.

Mersin’in merkez sınırlarını, doğuda Tırmıl Tepe, batıda Yumuktepe Höyükleri oluşturmaktadır (<http://www.mersin2013.gov.tr/detay/4989/MERSIN.html>). Mersin

İli'nin yüzölçümü 15.853 km² olup, toplam nüfusu 1.727.255'tür. 2012 yılında il sınırlarının genişletilmesi ile Mersin ilinin ilçe sayısı 17 olmuştur. Bunlardan Akdeniz, Toroslar, Yenişehir ve Mezitli ilçeleri Mersin kentsel alanını oluşturmaktadır.

Çalışma alanını, Mersin kentsel alanının kent merkezi bölümünde yer alan Müftü Deresi ve Kurtuluş Meydanı aksı oluşturmaktadır. Çalışma alanı Akdeniz ilçe sınırları içerisinde yer almakta olup, ilçe Türkiye'de ticari hacmi bakımından ilk beşte yer almaktadır. Alanın sahip olduğu önemli özellikleri içerisinde kentsel sit alanı sınırlarını, Uray, Hastane, Çakmak ve Silifke caddeleri ana ulaşım akslarını bünyesinde bulundurması gelmektedir. Kentin kuruluşundan itibaren gelişim süreci içinde kent merkezinin taşıyıcı omurgası Uray Caddesi olmuştur. Uray Caddesi ve çevresindeki ticaret oluşumları, Mersin'in en eski mahallesi olan Camii Şerif mahallesinde yer almıştır. Çalışma alanında bulunan Gümrük Meydanı ise geçmişte kentin ticari faaliyetlerinde kullanılan bir alan olarak kent merkezinde önemli bir konuma sahip olmuştur. Gümrük Meydanı ve İskelesi ile istasyon arasında kentin ana omurgası olarak Uray Caddesi'nin geliştiği, bu bölgede Uray Caddesi'ne bağlı Gümrük, Taş Bina, Belediye, Demiryolu iskeleleri ile kentin ticari faaliyetleri gelişmiştir. 19. Yüzyılda kentin batısında yeni gelişmekte olan kent elitlerinin seçtiği, kentte farklılaşan yeni bir konut alanının oluşmaya başladığı ve günümüzde Çamlıbel olarak bilinen semt de çalışma alanında yer almaktadır (Ünlü, 2009). Araştırma alanında İsmet İnönü Bulvarı ile bu bulvara paralel uzanan Atatürk Caddesi ve Uray Caddesi aynı zamanda denize paralel konumdadır. Hem İsmet İnönü Bulvarı'nı hem de Atatürk Caddesi ile Uray Caddesi'ni dik kesen beş cadde bulunmaktadır. Araştırma alanında ticari, konut ve kurumsal yapılar bir arada olup, araç ve yaya trafiği yoğun bir sirkülasyon halindedir.

Ünlü (2009) ve Güneş (2012)'in de belirttiği üzere Mersin'de ilk kentsel gelişimin başladığı ve bugün kent çekirdeğini veya merkezini oluşturan bölge, araştırma alanı olarak seçilen Hamidiye, Kültür, Çankaya, Cami Şerif ve Yenimahalle'yi kapsayan birbirine bitişik beş mahallenin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Araştırma alanının coğrafi koordinatları, 36°47'37.79" kuzey enlemi ile 34°37'51.41" doğu boylamı

arasında yer almaktadır. Bölgenin yüzölçümü 2,32 km²'dir. Çalışmada kullanılan yardımcı materyal aşağıda sıralanmıştır:

- Mevcut alan kullanımlarını belirlemek amacıyla; T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın web sitesinden ve Mersin Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü'nden elde edilen 2013 yılında bakanlık tarafından oynatılan 1/100.000 ölçekli Mersin - Adana Çevre Düzeni Planı'ndan, araştırma alanını kapsayan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı paftalarından yararlanılmıştır.
- Araştırma alanı olarak seçilen bölgenin uydu görüntüleri Google Earth Pro yazılımı ile elde edilmiştir.
- Türk Hava Kurumu'nun (THK) arşivinde bulunan alanın havadan görüntülerinin ve tüm orjinal fotoğrafların düzenlenmesinde Adobe Photoshop CC yazılımından yararlanılmıştır.
- Zihin haritalarının hazırlanmasında şablon oluşturma aşamasında, imar planı paftasından elde edilen bilgilerin sadeleştirilmesinde araştırma alanının mevcut durumunu sadeleştirerek düzenlemede Autocad 2014 yazılımının eğitim versiyonu kullanılmıştır.
- Araştırmacının gözlemlerine dayalı olarak, hazırlanan çalışma alanının beş mahallesinin kentsel imge elemanları haritaları Adobe Illustrator CC yazılımı kullanılarak hazırlanmıştır.
- Kullanıcı algısını ölçmeye yönelik anket formları ve zihin harita şablonları 120 kişiye uygulanmıştır. 115 geçerli anket formu değerlendirilmiştir.
- Anket ve zihin haritaları ile elde edilen verilerin analizi SPSS 16 yazılımları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma alanını Mersin – Adana 1 /100.000 ölçekli çevre düzenindeki ve kent içindeki konumu Şekil 3.1.'de, kentsel çevre imge öğelerini gösteren fotoğraflar Şekil 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8., 3.9., 3.10. ve 3.11.' de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma alanının Mersin – Adana 1 / 100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'ndaki ve kent içindeki konumu (Google Earth Pro, 2015)

Şekil 3.2. Araştırma alanı batı sınırını oluşturan Müftü Deresi (THK, tarihsiz)

Şekil 3.3. Araştırma alanının güney sınırını oluşturan Akdeniz, liman, balıkçı barınağı ve Atatürk Parkı'ndan oluşan sahil şeridi (THK, tarihsiz)

Şekil 3.4. Araştırma alanına doğu yönünden bakış (THK, tarihsiz)

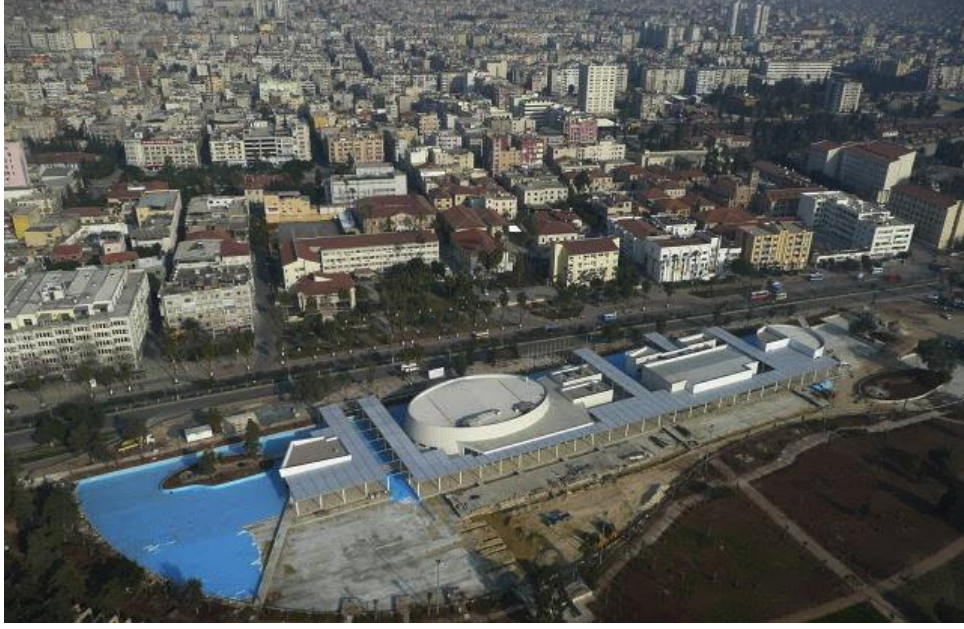
Şekil 3.5. Alandaki odak noktası özelliğindeki bazı öğeler: (a) Arap Ortodoks Kilisesi, (b) Vali Konağı, (c) Mersin Müzesi ve (d) Cumhuriyet Meydanı (THK, tarihsiz)

Şekil 3.6. Alanda odak / düğüm noktası özelliğindeki bazı öğeler: Atatürk Evi (a) ve (b) Büyükşehir Belediye Binası – Taş Bina (THK, tarihsiz)

Şekil 3.7. Alanda odak / düğüm noktası özelliğindeki bazı öğeler:(a) Gümrük Meydanı ve (b) Ulu Cami (THK, tarihsiz)

Şekil 3.8. Alanda odak / düğüm noktası özelliğindeki Mersin Büyükşehir Belediyesi Kongre ve Sergi Sarayı (THK, tarihsiz)

Şekil 3.9. Alanda bölge özelliğindeki Mersin Limanı (THK, tarihsiz)

Şekil 3.10. Kentin Doğu Yönü Girişinde Trafik Kontrolü Amaçlı Kurtuluş Meydanı Trafik Adası (THK, tarihsiz)

Şekil 3.11. Kurtuluş Meydanı'nın Demiryolu (İstasyon), Karayolu ve Deniz Yolu (Liman) ile konumsal ilişkisi (THK, tarihsiz)

3.2. Yöntem

Çalışma için geliştirilen kuramsal ve metodolojik yaklaşım; kuramsal ve deneysel yapının öz tarifi ile tartışma ve önerilerin öz tarifi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. (Çalışmaya ait yöntem akış şeması Şekil 3.12.'de sunulmuştur.)

Kuramsal yapı kent, kent kimliği, mekan algısı ve çevresel imge kavramları ile kimlikli bir kent oluşturmaya yönelik literatürün incelenmesi, kimlikli bir kent oluşumu ile kentsel mekanın okunaklılığı (görünürlüğü) arasındaki ilişkinin kent imgeleri üzerinden kavranması, araştırma problemin belirlenmesi ve hipotezin kurulması kurgulanmıştır. Araştırmanın hipotezi çevresel imgelerin kent kimliğine etkisi üzerine kurulmuştur.

Kuramsal yapının öz tarifi bölümünde kentin tanımı, kent olma ölçütleri, kentsel çevre, kentsel çevre algısı, kent imgesi ve kent kimliği kavramları bilimsel literatüre dayalı olarak irdelenmiştir. Kentsel mekanın okunaklı ya da görünür olmasını sağlayan yapı, anlam, kimlik örüntüsü ve bu örüntünün oluşturduğu kent imgesi ile arasında bir ilişki olduğuna dayalı hipotez, üç teknik kullanılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda kullanılan teknikler deneysel yapının öz tarifi bölümünde iki ana başlıkta toplanmıştır. Veri toplama bölümünde yerinde gözlemlere dayalı araştırmalar, ankete dayalı kullanıcı araştırmaları ve zihin haritalama tekniğine dayalı araştırmalar yer almaktadır. Yerinde gözlemlere dayalı araştırmalar bölümünde araştırma alanı inceleme kolaylığı bakımından en küçük yönetimsel birim mahalle esas alınarak, araştırma alanının tarihsel süreçteki mekansal önemi ve değişiminin incelenmesi ile çevresel imgeyi oluşturan öğelerin yapı, anlam, kimlik bileşenleri bakımından incelenmesi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Yerleşim ölçeğindeki incelemeler bölümünde alandaki yapılar ve sembol olmuş eleman ölçeğindeki öğeler Hamidiye, Kültür, Çankaya, Camişerif ve Yenimahalle mahallelerinde ele alınmış olup, Lynch (1960) teorisinde kullanılan yollar, sınırlar, düğüm/odak noktaları, bölgeler ve işaret öğeleri temel alınarak analiz edilmiştir.

KURAMSAL YAPININ ÖZ TARİFİ

a) Kent, kent kimliği, mekan algısı, çevresel imge kavramlarının, kimlikli bir kent oluşturmaya yönelik yapılmış önceki bilimsel çalışmaların, pratik ve uygulamaların incelenmesi

b) Kimlikli bir kent oluşumu ile kentsel mekanın okunaklılığı (görünürlüğü) arasındaki ilişkinin kent imgeleri üzerinden kavranması

Kuramsal Çerçeve: Araştırma problemin belirlenmesi ve hipotezin kurulması

DENEYSSEL YAPININ ÖZ TARİFİ

A. VERİ TOPLAMA: Müftü Deresi-Kurtuluş Meydanı Aksı Durum Çalışması

1. Yerde Gözlemlere Dayalı Araştırmalar

a) Araştırma alanının tarihsel süreçteki mekansal önemi ve değişiminin incelenmesi

b) Araştırma alanının çevresel imgesini oluşturan yapı, anlam, kimlik bileşenlerinin incelenmesi

*Yerleşim ölçeğinde inceleme:

- Binalar
- Sokaklar
- Meydanlar
- Yerleşim Bölgeleri

*Sembolik öge/simges ölçeğinde inceleme

Çevresel imge bileşenlerinin analizinde kullanılan öğeler:

- Yollar
- Kenarlar/Sınırlar
- Bölgeler
- Düğüm/Odak noktaları
- İşaret öğeleri

2. Ankete Dayalı Kullanıcı Araştırmaları

3. Zihin Haritalama (cognitive mapping) Tekniğine Dayalı Araştırmalar

B. VERİ SINIFLAMA VE ANALİZ: Hipotezin test edilmesi

1. Anket ve Zihin Haritaları Verilerinin İstatistiksel Analiz Yorumlamaları

2. Tematik Kimlik Haritalarının Oluşturulması

- Araştırmacının Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Öğrenci Algısına Dayalı Kimlik Haritaları
- Mahalle Sakinlerinin Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Uzman Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- ★ Bütünleşik Algıya Dayalı Kimlik Haritası

TARTIŞMA VE VERİLERİN ÖZ TARİFİ

Çevresel imgelerin Mersin kent kimliğine olan etkisinin tartışılması

Mersin kentinin okunaklılığının kentsel çevre imgelerine dayalı olarak geliştirilmesi, mekansal plan ve tasar çalışmalarına ışık tutacak önerilerin sunulması

Şekil 3.12. Çalışma için geliştirilen kuramsal çerçeve ve metodolojik yaklaşımın öz çizelgesi.

Elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun olarak sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Hipotezi test etmek amacıyla anket ve zihin haritaları verileri istatistiksel analiz yöntemleri ile test edilmiş ve sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır. Toplanan, sınıflandırılan ve değerlendirilen verilerin ışığı altında tematik haritalar araştırmacının, öğrencilerin, uzmanların ve mahalle sakinlerinin algılarına yönelik olarak ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu dört harita bütünleştirilerek, bütünleşik algıya dayalı kimlik haritaları oluşturulmuştur.

Araştırmanın tartışma ve önerilerin öz tarifi bölümünde ise çevresel imgelerin Mersin kent kimliğine olan etkisinin tartışılması ile Mersin kentinin okunaklılığının kentsel fiziksel çevre imgelerine dayalı olarak geliştirilmesi, mekansal plan ve tasar çalışmalarına ışık tutacak önerilerin sunulmasına yer verilmiştir.

3.2.1. Yerinde Gözlemlere Dayalı Araştırmalar

Lynch (1960), Schulz (1980), Rapoport (1990) ve Nasar (1998) çevrenin algılanmasında, insanların çevredeki unsurlara yükledikleri anlamların etkili olduğunu savunmuşlardır.

Kişi çevresinde bulunan nesnelere kurduğu duygusal iletişim ile nesneye bir anlam yükler ve nesnenin kent genelinde kimlik ögesi haline gelmesinde rol oynar. Kimlik ise kentin sahip olduğu doğal, beşeri ve insan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan elemanlar açısından ele alınır. Ayrıca kentin toplumsal olarak yaşadığı önemli olaylar, iklim hatta ismi bile kimliğin oluşumunu etkiler. Yapılar ise kullanıcılarla kurduğu iletişim sonucu kentte bir işlevsellik yaratır.

Çevresel imge bileşenlerinin yapı, anlam ve kimlik bakımından incelendiği bölgede çeşitli kültürlerin olduğu ve bu durumun da toplum tarafından kent genelinde kendine özgü bir anlam yarattığı düşünülmektedir.

Bu nedenle yöntemin ilk aşamasında araştırma alanının kentsel gelişim süreci ile günümüz ve tarihi mimari yapılardan oluşan kent dokusu, literatüre ve yerinde gözlemlere dayalı olarak incelenmiş, böylelikle kentsel çevrenin imgesel bileşenleri olan yapı, anlam, kimlik örüntüsünün alandaki gizil potansiyeli saptanmaya

çalışılmıştır. Çalışma alanı günümüz mevcut durumu ile ele alındığında, Mersin kentinin ilk kurulmaya başladığı Gümrük Meydanı kentin merkezi olarak kullanılan bölgedir. Alan tarihi yapıların, kentin kentsel sit alanının ve ticaret aksının bir arada olduğu bir yapıya sahiptir. Yapı bakımından yüksek katların ve bitişik nizamın birarada olduğu, bununla birlikte bu formun zıttı olarak az katlı ya da tek katlı bahçeli yapıların ve tarihi dokuların da mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Günümüz yapılarının ve tarihi dokunun bir arada yer aldığı bölgede özellikle Levanten toplumuna ait sivil mimari ve dini yapı (İtalyan Katolik Kilisesi) örneklerinin yanı sıra Arap toplumuna ait dini yapı (Arap Ortodoks Kilisesi) örnekleri Mersinlinin kolektif belleğinde iz bırakmış yapısal imgelerdir.

Alanda yapı, anlam, kimlik bileşenlerinin oluşturduğu çevresel imgeler fotoğraflandırılmış ve elde edilen veriler düzenlenerek, mahallelerin yerleşim ölçeğinde inceleme haritaları oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında kent kimliğinin oluşumunda etki unsuru olduğu düşünülen çevresel imgeler yerleşim ve sembol olmuş eleman ölçeğinde kimlik bakımından ele alınarak, Lynch'in (1960) kentin okunabilirliği konusunda geliştirdiği yöntem ile sınıflandırılmıştır. Kent imgesinin beş elemanı olan yollar, sınırlar, işaret noktaları, bölgeler ve odak noktaları çalışma alanı sınırlarında yerinde gözlemlerle belirlenmiştir. Bu doğrultuda;

Yollar: İsmet İnönü Bulvarı, Atatürk Caddesi, Silifke Caddesi, Soğuksu Caddesi, Sakarya Caddesi, Kuvayi Milliye Caddesi, İstiklal Caddesi, Zeytinli Bahçe Caddesi, Cengiz Topel Caddesi, Uray Caddesi ve 118. Cadde

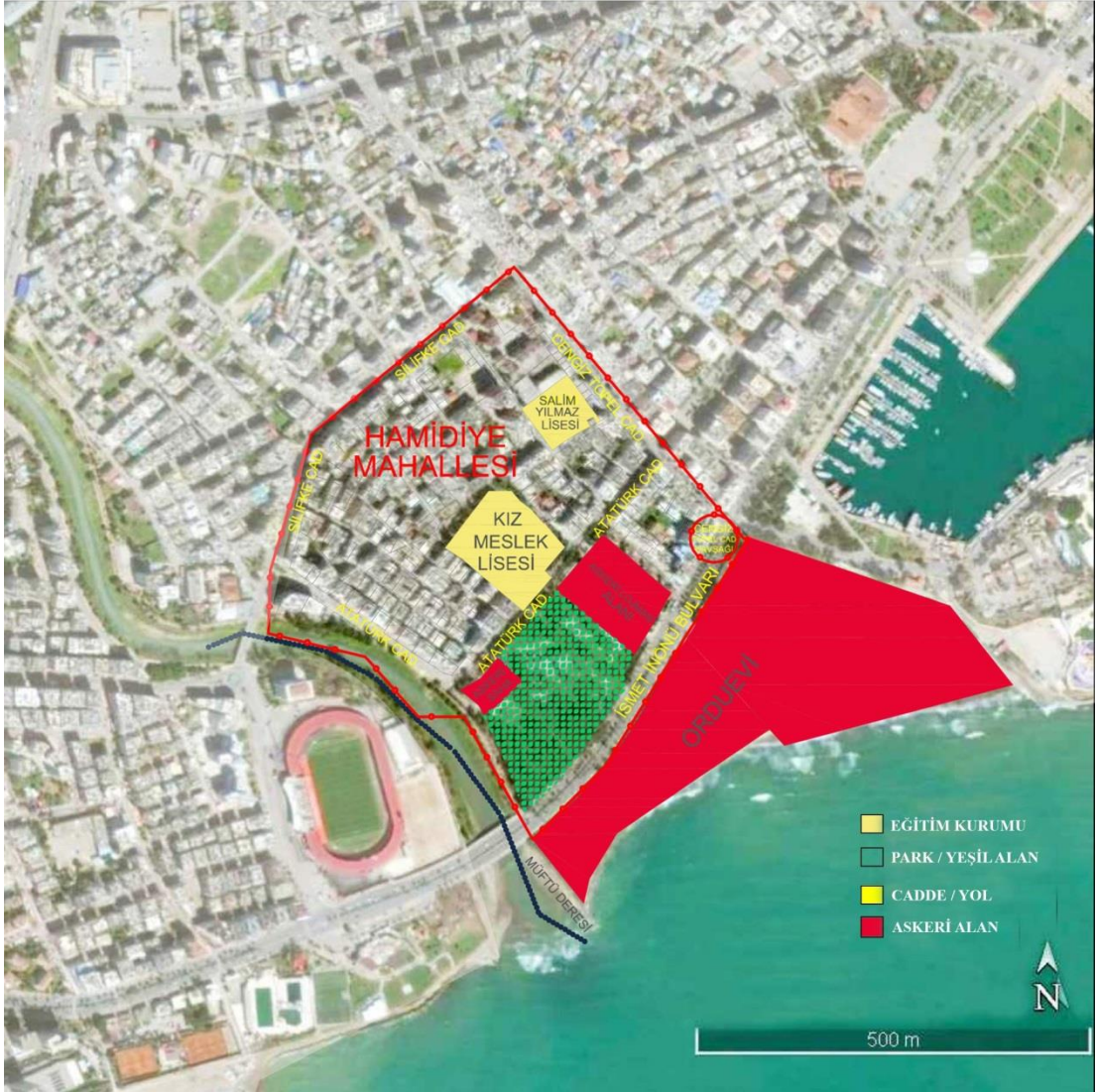
Sınırlar: Orduevi, Askerlik Şubesi, Müftü Deresi, Sahil Şeridi, Liman, İstasyon, Balıkçı Barınağı (Eski Marina)

Bölgeler: Yoğurt Pazarı, Çamlıbel Sementi, Liman çevresi, Atatürk Parkı, Zafer Çarşısı, Ulu Çarşı ve Uray Caddesi çevresi

Odaklar: Kurtuluş Meydanı Kavşağı, Cengiz Topel Caddesi Kavşağı, Sakarya Caddesi Kavşağı, Kuvayı Milliye Caddesi Kavşağı ve İstiklal Caddesi (İstasyon) Kavşağı, Gümrük Meydanı, Cumhuriyet Meydanı,

İşaret Öğeleri: T. Sırrı Gür Lisesi, Eski Öğretmenevi, Büyükşehir Belediye Binası, SGK, Yaşat İşhanı, Mersin Oteli, Nobel Oteli, Atatürkevi, Vali Konağı, Halkevi (Opera Binası), Arap Ortodoks Kilisesi, Sistem Tıp Merkezi, Ulu Cami, Kongre Merkezi, Kütüphane, Eski Adliye, İtalyan Katolik Klisesi olarak belirlenmiştir.

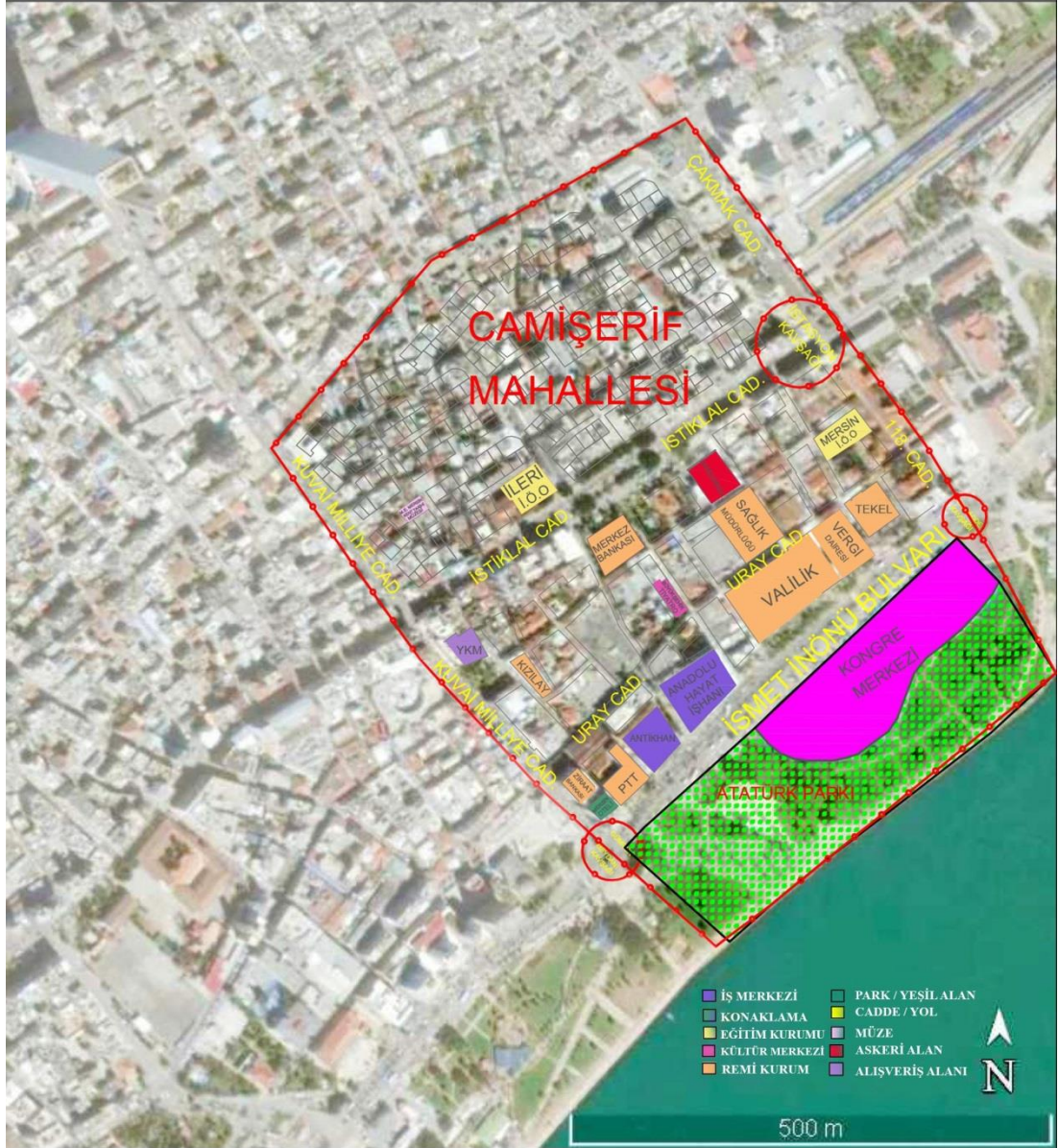
Araştırmacı tarafından gözlemler sonucu oluşturulan araştırma alanı sınırları içerisinde yer alan Hamidiye Mahallesi'ne ait çevresel imgelerin konumunu gösteren harita Şekil 3,13.'de, Kültür Mahallesi'ne ait çevresel imgelerin konumunu gösteren harita Şekil 3,14.'de, Çankaya Mahallesi'ne ait çevresel imgelerin konumunu gösteren harita Şekil 3,15.'de, Camişerif Mahallesi'ne ait çevresel imgelerin konumunu gösteren harita Şekil 3.16.'da, Yenimahalle'ye ait çevresel imgelerin konumunu gösteren harita Şekil 3.17.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.13. Hamidiye Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası

Şekil 3.14. Kültür Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası

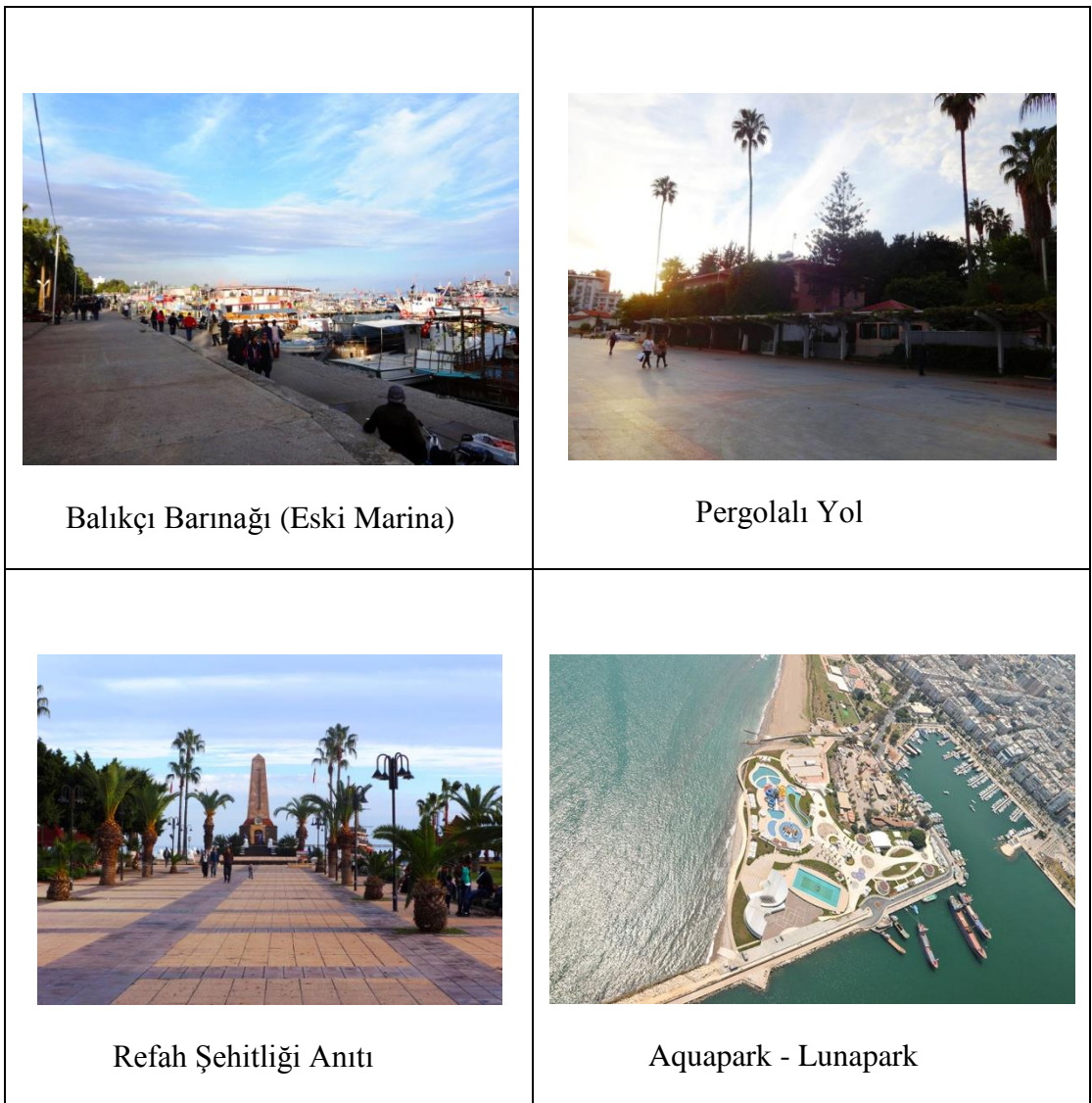

Şekil 3.16. Camișerif Mahallesi'nin yerleşim ölçeğinde inceleme haritası

Şekil 3.17. Yenimahalle yerleşim ölçeğinde inceleme haritası

Şehir bölge planlama uzmanları ile yapılan sözlü görüşmeler ve yerinde gözlemlere dayalı olarak simgesel (sembolik) anlam taşıyan öğeler alanda fotoğraflanmış ve belirlenen görseller anket katılımcılarına gösterilerek, öğelerin kendileri için simgesel anlam taşıyıp taşımadığı sorgulanmıştır. Bu öğelere ait fotoğraflar Şekil 3.18. ve Şekil 3.19. 'da gösterilmiştir.

Şekil 3.18. Sembol Olmuş Öge Ölçeğindeki Yapılar

Saat ve Isı Kulesi

Barış Anıtı

Deniz Feneri

Zübeyde Hanım Anıtı

Şekil 3.19. Sembol Olmuş Öge Ölçeğindeki Yapılar

3.2.2. Ankete Dayalı Kullanıcı Araştırmaları

Ankete katılan deneklerin sosyo - ekonomik yapısını belirlemek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durumu, doğum yeri, eğitim durumu, iş bilgileri, aile bireyleri sayısı, aylık gelir düzeyi, kaç yıldır Mersin'de yaşadıkları, ikamet ettikleri mahalle ve çalıştıkları mahallenin neresi olduğu sorulmuştur.

Yüzyüze anket tekniği ile çevresel imgeler ve kent kimliği arasındaki ilişki ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaçla 120 kişi ile anket uygulanmıştır. 5 anket geçersiz sayılmıştır. 29 uzman, 14 öğrenci ve alanda rastgele seçilen 72 mahalle sakini ile anket yapılmıştır. (Bknz. EK 1)

Niceliksel araştırmalarda tesadüfi örnekleme söz konusu olduğundan ilgili kişi sayısı içinden belirli oranda örnekleme yapılır (Fink ve Kosecoff, 1985). Ancak, bu çalışmada olduğu gibi, niteliksel araştırmalar tesadüfi olmayan örneklemlerin yapıldığı araştırmalar olduğundan belirli oranda örnekleme yapılması gerekmediği için, özellikleri önceden belirlenmiş, araştırma için gerekli nitelikleri sergileyen, sınırlı sayıda katılımcı ile örnekleme yapılması yeterli görülmüştür (Neumann, 2000).

Araştırma alanında (Hamidiye Mahallesi, Kültür Mahallesi, Çankaya Mahallesi, Camişerif Mahallesi ve Yenimahalle) rastgele seçilen kişilerin, uzmanların ve öğrencilerin alana ait algılarını ölçmeye yönelik zihin haritaları uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Literatür incelemeleri ve uzman görüşlerinden yararlanılarak hazırlanan, Mersin kent geneli ve Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı özelinde yer alan alan kimlik ve kimlik elemanlarının değerlendirilmesine yönelik anket üç aşamadan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında kurgulanan ankette öncelikle Mersin kentinin kimliğini ortaya koymaya yönelik üç soru sorulmuştur. Dördüncü soru ile alanın ne amaçla ve ne sıklıkla ziyaret edildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Beşinci soruda zihin haritaları ile mahallelere ait çevresel imgeler sorulmuştur. Altıncı soruda ise katılımcılardan

Mersin kenti için sembolik öge olarak belirlenen sekiz unsurun neresi olduğu ve isimlerinin ne olduğunu belirtmeleri için fotoğraflar gösterilmiştir.

Araştırma kapsamında uygulanan ankette katılımcılara Mersin'in genel yapısı, durumu ve kentin imajı hakkında görüşlerini tespit etmeye yönelik üç soru sorulmuştur.

İlk soruda, kenti hiç tanımayan birine anlatırken kenti temsil eden özelliklerin neler olduğunu derecelendirmeleri istenmiştir. Verilen seçenekleri 1'den 5'e kadar derecelendirmeleri (1- Hiç temsil etmiyor, 5- Tam temsil ediyor) istenmiştir. İkinci soruda Mersin'e ilk kez gelen misafirlerini kenti gezdirmek için nereleri tercih edecekleri sorulmuştur. Verilen seçeneklerden 1'den 5'e kadar (1- Hiç tercih etmem, 5- Kesinlikle tercih ederim) tercih yapmaları istenmiştir. Üçüncü soruda kenti imge/ imaj ve kimlik açısından etkileyen faktörlerin Mersin genelinde ne durumda olduğu sorulmuştur. Katılımcılardan, belirlenen 27 faktörün kent genelinde ne durumda olduğunu 1'den 5'e kadar (1- Çok kötü, 5- Çok iyi) derecelendirmeleri istenmiştir. Anketin dördüncü sorusunda çalışma alanının ne amaçla ve ne sıklıkla ziyaret edildiği sorularak, alanın kullanım durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Zihin haritalarına dayalı araştırmalar kapsamında Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı'nı oluşturan ve alanine sınırlarını belirleyen beş mahalle, alanının kimliği ve çevresel imgeleri ile ilgili algıların neler olduğunu belirlemeye yönelik olarak irdelenmiştir. Hazırlanan haritalarda her mahalle kendi içerisinde bulundurduğu öğeler bakımından değerlendirilmiştir. Mahallerin zihin harita şablonları hazırlanırken üç harita oluşturulmuştur. Birinci harita lejantlı olarak, ikinci harita numaralı olarak, üçüncü harita ise boş şablon olarak hazırlanmıştır. Haritaların bu şekilde hazırlanmasında katılımcıların harita okuma algıları düşünülerek haritalar arasında bağlantı kurmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yöntem ile katılımcıların kenti okumada nerelerin akıllarında yer ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma alanının sınırlarını belirleyen beş mahallenin (Hamidiye , Kültür, Çankaya, Camişerif, Yenimahalle) haritalarında belirlenen çevresel öğelerin, kent imgesi elemanları, buldukları yerler gösterilmiştir. Katılımcılara lejantlı ve numaralı

haritalar gösterilerek süre kısıtlaması yapılmadan haritaları incelemeleri istenmiş ve dolu haritalar geri alınarak katılımcılara boş harita şablonları verilmiştir. Katılımcılardan boş haritalarda numaralandırılmış yerlerin isimlerini hatırlayabildikleri kadar yazmaları istenmiştir. Mahalle sakinlerinden buldukları mahalleye ait haritaları doldurmaları istenmiş olup, uzmanlardan, akademisyenlerden ve Toros Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerden beş mahalleye ait haritalarının tümünün doldurulması istenmiştir.

Öğrenciler ile toplu halde görüşmeler düzenlenmiş, akademisyenler ve uzmanlarla yapılan anketlerde ise birebir görüşmeler yapılmıştır. Çalışma alanında yapılan anketler de Toros Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinden ve Şehir Bölge Planlama Bölümü birinci sınıf öğrencilerinden destek alınmış ve rastlantısal olarak kişisel görüşme yöntemi uygulanmıştır.

3.2.3. Veri Sınıflama ve Analiz

Çalışmanın hipotezini test etmek amacıyla anket ve zihin haritaları verileri istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Ankette yer alan ilk üç sorunun beşli, dördüncü sorunun ise yedili likert ölçeğinde yer alan seçenekler doğrultusunda yanıtlanması istenmiştir. Veriler *güvenilirlik analizlerinden* geçirilmiş olup, tutarlılık sağlaması yapılmıştır. Parametrik olmayan *ki – kare analizi* iki veya daha çok değişkenin birbiri ile olan ilgisini test etmek amacıyla, parametrik olan bağımsız iki grup *t- testi* farklı örnek kütlede gelen verilerin ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla kullanılmıştır. Sınıf aralığı dağılımlarının yığılmalı durumları ise *kümülatif oran* analizleri ile saptanmıştır. Uzman, öğrenci ve mahalle sakinlerinin oluşturduğu üç grubun yanıt ortalamalarının karşılaştırılması ve yanıtlarda ortaya çıkan anlam düzeylerinin tespit edilmesi ise *ANOVA* analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anlam düzeyi (p), $p < 0.001$, $p < 0.01$, $p < 0.05$ ' den düşük olan değişkenler anlamlılık testinden geçirilerek detaylı olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Çalışma kapsamında hazırlanan zihin harita şablonları ile kent merkezinde nerelerin daha çok zihinde algılandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylece kent merkezinde yer alan çevresel imgeler ile kent imgesi öğelerinin kent merkezinin okunaklılığında ne ölçüde etki unsuru olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Her mahallede yer alan yollar, odaklar, işaret öğeleri, bölgeler ve sınırlar katılımcılara haritalarda sorulmuş, tüm haritalardan elde edilecek veriler doğrultusunda imgelenebilirliğin ne ölçüde olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu yöntem ile kentin okunaklılığı ile kimliği arasındaki bağlantı analiz edilmeye çalışılmıştır.

3.2.4. Tematik Haritaların Oluşturulması

Çalışmada uygulanan yöntemin tüm aşamalarından elde edilen veriler araştırmacının, kullanıcıların, uzmanların, akademisyenlerin ve öğrencilerin alanı değerlendirme ölçütleri önce ayrı gruplar halinde sınıflandırılmıştır. Daha sonra tüm gruplar birbirleriyle karşılaştırılarak çalışma alanının okunaklılığına ilişkin ortak bir sonuç ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Zihin haritalarından elde edilen bilgiler kent kimliği bakımından analiz edilerek;

- Araştırmacı Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Öğrenci Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Uzman Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Kullanıcı Algısına Dayalı Kimlik Haritası
- Bütünleşik Algıya Dayalı Kimlik Haritası

ile çalışma alanının çevresel imgelerinin kent kimliğine olan etkisinin ve kent kimliğinde mevcut rolünün ne olduğu ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Anket ve zihin haritaları analiz sonuçları araştırmanın hipotezi ile yöntem akışına bağlı olarak, katılımcıların yerleşim ve sembol olmuş eleman ölçeğindeki öğeleri bilme düzeyleri, sosyal – ekonomik- demografik yapıları, Mersin'in kent kimliği ve çevresel imgeleri ile ilgili algıları, Müftü Deresi –Kurtuluş Meydanı Aksı'nın kimliği ve çevresel imgeleri ile ilgili algıları, zihin haritaları ve araştırma alanına ait kimlik haritaları olmak üzere yedi başlıkta toparlanmıştır. Sosyo – kültürel yapı ve Mersin'de yaşam süresi değişkenlerine göre analiz edilen anket sonuçlarında öğrenci, uzman ve halk arasında farklılık ve benzerlik gösteren durumlar saptanmıştır. Ayrıca çalışma alanının kimliğini oluşturan çevresel imgelerin çoğunun yapılı çevreden kaynaklandığı ve tarihi dokunun alandaki yapılarda varlığını sürdürdüğü görülmüştür.

4.1. Yerleşim (Bina, Sokak ve Meydan) Ölçeğinde Çevresel İmgeler

Çalışma alanında yerleşim ölçeği çerçevesinde, çevresel imge bileşenlerinin tespit edilmesi için uygulanan anket sonuçları beş mahalle için şöyledir;

Hamidiye Mahallesi

Hamidiye mahallesinin kimliğini oluşturan çevresel imgeler hakkında 14 öğrenci, 29 uzaman ve 11 mahalle sakini ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu binalar ölçeğinde **Kız Meslek Lisesi** %92,6 ile birinci, **Orduevi** %90,7 ile ikinci, **Askerlik Şubesi** ve **Askeri Lojmanlar** %83,3 ile üçüncü, **Salim Yılmaz Lisesi** ise %81,4 ile dördüncü sırada değerlendirilmiştir.

Sokakalar ölçeğinde ise **İsmet İnönü Bulvarı** % 59,7 ile birinci, **Silifke Caddesi** %88,8 ile ikinci, **Cengiz Topel Caddesi** %81,4 ile üçüncü, **Atatürk Caddesi** %79,6 ile dördüncü sırada değerlendirilmiştir.

Mahalle sınırları içerisinde meydan niteliği taşıyan bir yapıya rastlanmamıştır.

Kültür Mahallesi

Kültür mahallesinin kimliğini oluşturan çevresel imgeler hakkında 14 öğrenci, 29 uzaman ve 17 mahalle sakini ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu binalar ölçeğinde **Arap Ortodoks Kilisesi** %78,3 ile birinci, **Vali Konağı** %71,6 ile ikinci, **Devlet Opera ve Bale Sahnesi Kültür Merkezi (Halkevi)** %70 ile üçüncü, **Mersin Müzesi** %61,6 ile dördüncü, **Sistem Tıp Merkezi** %51,6 ile dördüncü sırada değerlendirilmiştir.

Sokaklar ölçeğinde ise **İsmet İnönü Bulvarı** 93,3 ile birinci, **Atatürk Caddesi** %90 ile ikinci, **Silifke Caddesi** %85 ile üçüncü, **Cengiz Topel Caddesi** %80 ile dördüncü, **Sakarya Caddesi** %55 ile beşinci sırada değerlendirilmiştir.

Cumhuriyet Meydanı'nın bilinme düzeyi ise %80 olarak saptanmıştır.

Cankaya Mahallesi

Çankaya mahallesinin kimliğini oluşturan çevresel imgeler hakkında 14 öğrenci, 29 uzaman ve 14 mahalle sakini ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu binalar ölçeğinde **Tevfik Sırrı Gür Lisesi** %84,2 ile birinci, **Trafik Şube** %78,9 ile ikinci, **Mersin Büyükşehir Belediyesi (Taş Bina)** %75,4 ile üçüncü, **Ulu Cami** %73,2 ile dördüncü, **Atatürk Evi ve Müzesi** %71,9 ile beşinci, **Eski Öğretmenevi** %68,4 ile altıncı, **SGK** %66,6 ile yedinci, **MTSO** %64,9 ile sekizinci, **Nobel Oteli** %63,1 ile dokuzuncu, **Yaşat İşhanı** %61,4 ile onuncu sırada değerlendirilmiştir.

Sokakalar ölçeğinde ise **İsmet İnönü Bulvarı** %94,7 ile birinci, **Atatürk Caddesi** %82,4 ile ikinci, **Silifke ve İstiklal Caddeleri** %73,6 ile üçüncü, **Kuvai Milliye Caddesi** %64,9 ile dördüncü, **Soğuksu Caddesi** %50,8 ile beşinci sırada değerlendirilmiştir.

Gümrük Meydanı'nın bilinme düzeyi ise %56,1 olarak saptanmıştır.

Camışerif Mahallesi

Camışerif mahallesinin kimliğini oluşturan çevresel imgeler hakkında 14 öğrenci, 29 uzaman ve 12 mahalle sakini ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu binalar ölçeğinde **Mersin Kongre ve Sergi Sarayı** %87,2 ile birinci, **Valilik** %83,6 ile ikinci,

PTT %70,9 ile üçüncü, *Mersin Otel* %69 ile dördüncü, *İleri İ.Ö.O* ve *YKM* %62,9 ile beşinci, *Antikhan ve Vergi Dairesi* %52,7 ile altıncı, *Ziraat Bankası ve Merkez Bankası* %50,9 ile yedinci, *Tekel, Sağlık Müdürlüğü ve Jandarma* %49 ile sekizinci, *Anadolu Hayat İş Merkezi* %45,4 ile dokuzuncu, *Mersin İ.Ö.O* %36,3 ile onuncu, *Kızılay* %29 ile onbirinci, *Büyükşehir Tiyatro* %27,2 ile onikinci sırada değerlendirilmiştir.

Sokakalar ölçeğinde ise *İsmet İnönü Bulvarı* %76,3 ile birinci, *İstiklal Caddesi* %74,5 ile ikinci, *Uray ve Kuvai Milliye Caddeleri* %69 ile üçüncü, *Çakmak Caddesi* %52,7 ile dördüncü, *118. Cadde* %32,7 ile beşinci sırada değerlendirilmiştir.

Mahalle sınırları içerisinde meydan niteliği taşıyan bir yapıya rastlanmamıştır.

Yenimahalle

Yenimahalle'nin kimliğini oluşturan çevresel imgeler hakkında 14 öğrenci, 29 uzaman ve 18 mahalle sakini ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucu binalar ölçeğinde *Liman* %91,8 ile birinci, *Toros Devlet Hastanesi ve Mersin Gar'ı* %88,5 ile ikinci, *İtalyan Katolik Kilisesi* %72,1 ile üçüncü, *Eski Adliye ve 3 Ocak İ.Ö.O* %65,5 ile dördüncü, *Kültür ve Turizm Müdürlüğü* ile *Liman Müdürlüğü* %55,7 ile beşinci, *Bayındırlık Müdürlüğü* %50,8 ile altıncı, *MIP* %66,6 ile yedinci, *Gümrük Müdürlüğü* %44,2 ile sekizinci sırada değerlendirilmiştir.

Sokakalar ölçeğinde ise *İsmet İnönü Bulvarı* %68,3 ile birinci, *Çakmak Caddesi* %67,2 ile ikinci, *İstiklal ve Uray Caddeleri* %50,8 ile üçüncü, *Cemal Paşa Caddesi* %47,5 ile dördüncü, *118. Cadde* %31,1 ile beşinci sırada değerlendirilmiştir.

Kurtuluş Meydanı'nın bilinme düzeyi ise %73 olarak saptanmıştır.

Yerleşim ölçeğindeki çevresel imgeler Lynch (1960) teorisi bakımından incelendiğinde *Kültür* ve *Çankaya* mahallelerinde *yollar ve işaret öğeleri* okunaklılık bakımından en çok fark edilen yerler olarak tespit edilmiştir. *Hamidiye, Camișerif* ve *Yenimahalle* mahallelerinde ise *işaret öğelerinin, sınırların, odakların*

ve bölgelerin yollara göre daha fazla okunaklılık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Sembolik Öge / Simge Ölçeğinde Çevresel İmgeler

Mersin kent merkezi ve çalışma alanı sınırları içerisinde yer alan ve kentte sembolik öge / simge ölçeğinde çevresel imge özelliği gösteren unsurlar tüm anket katılımcılarına sorularak değerlendirilmiştir. Sembolik öge olarak ele alınan unsurlar ile ilgili bilgiler şöyledir;

- **Mersin Çamlıbel Balıkçılar Barınağı (Eski Marina)**

Mersin Akdeniz İlçesi Kültür Mahallesi sınırları içerisinde yer alan liman DLH Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılmıştır. 1962 yılında hizmete girmiş olup, 1996 yılında iskeleleri tamamlanmıştır. 300 tekne kapasiteli olan marina günümüzde balıkçıların barınağı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca halk balık ekmek ve balık ürünleri yeme kültürünü burada yer alan balıkçı tekneleri ile kazanmıştır.

- **Pergolalı Yol**

Mersin Akdeniz İlçesi Kültür Mahallesi sınırları içerisinde yer alan 1943 – 1947 yılları arasında Mersin’e hizmet veren Vali Tevfik Sırrı Gür tarafından yaptırılan Pergolalı Yol’un bir kısmı günümüzde de korunmaktadır. Pergolalı Yol’un çevrelediği alanın içerisinde günümüzde Vali Konağı yer almaktadır.

- **Refah Şehitliği Anıtı**

Mersin Akdeniz İlçesi Çankaya Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Refah Şehitliği Anıtı 1972 yılında Atatürk Parkı’na konulmuştur. Anıt Japonya’nın Kushimoto Kentinde Türk Şehitleri için dikilmiş olan anıtın kardeşidir. 23 Haziran 1941 yılında Mersin açıklarında batan ve içinde 167 Türk askerinin şehit olduğu Refah gemisi için yapılmıştır.

- **Denizpark ve Lunapark**

Mersin Akdeniz İlçesi Kültür Mahallesi sınırları içerisinde yer alan ve 2010 yılında yapılan Denizpark, 2015 yılında alınan karar ile yıkım aşamasındadır. Denizpark'ın kuzeyinde yer alan lunapark günümüzde aktif olarak işlevini sürdürmektedir.

- **Saat ve Isı Kulesi**

Mersin Akdeniz İlçesi Kültür Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Saat ve Isı Kulesi Cumhuriyet Meydanı karşında Atatürk Parkı'nın batı girişinde yer almaktadır.

- **Barış Anıtı**

Mersin Akdeniz İlçesi Çankaya Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Atatürk Evi ve Müzesi 1887'de Alman konsolosu ile Mersin'li tüccarın kızının evliliği nedeniyle konut olarak inşaa edilmiştir. 1976 yılında belediye kararı ile Atatürk Evi olan yapı, 1982 tarihinde Kültür Bakanlığı'nın onayı ile müze olarak hizmete girmiş ve 1992'de açılışı yapılmıştır. Atatürk Evi ve Müzesi'nin ön tarafında ise Barış Anıtı yer almaktadır.

- **Mersin Deniz Feneri**

Müftü Deresi'nin denize döküldüğü yerin batısında yer alan ve 1869 tarihinde kurulan Mersin'in ilk deniz feneridir.

- **Zübeyde Hanım Anıtı**

Mersin Akdeniz İlçesi Kültür Mahallesi sınırları içerisinde yer alan Zübeyde Hanım Parkı DOB Kültür Merkezi'nin (Halkevi) doğusunda Sakarya Caddesi üzerinde yer almaktadır. Parkın içerisinde Zübeyde Hanım Anıtı görülmektedir.

Ankete katılan 115 kişinin sembolik öğeleri bilme oranları Çizelge 4.1.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Mersin kent merkezinde bulunan sembol olmuş öğelerin bilinmesi ile ilgili anket katılımcılarının oransal dağılımı

Sembolik Öğe / Simge Ölçeğinde Çevresel İmgeler	Bilinme Oranı
Balıkçı Barınağı (Eski Marina)	87,8
Pergolalı Yol	74,8
Deniz Feneri	68,7
Lunapark – Denizpark	67,8
Saat ve Isı Kulesi	62,6
Barış Anıtı	55,7
Refah Şehitliği Anıtı	54,8
Zübeyde Hanım Anıtı	49,6

4.3. Anket Katılımcılarının Sosyal- Ekonomik- Demografik Yapısı

Ankete katılan 115 kişinin nüfus, sosyo-ekonomik, kültürel yapısı ile ilgili bilgiler aşağıda derlenmiştir.

- Katılımcıların % 59,1’ni (68 birey) erkekler, % 40,9’nu (47 birey) kadınlar oluşturmaktadır.
- Yaş gruplarına ait bilgilerin sınıflandırılması Çizelge 4.2.’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.2. Anket katılımcılarının yaş gruplarına ait bilgiler

Yaş Grupları	Katılımcı Sayısı	Oran (%)
15 – 25 Yaş Arası	18	15,7
26- 35 Yaş Arası	22	19,1
36 – 45 Yaş Arası	24	20,9
46 – 55 Yaş Arası	30	26,1
56 – 65 Yaş Arası	15	13
65+	6	5,2

- Katılımcıların %56,5’ini oluşturan 65 kişi evli ve %43,5’ni oluşturan 50 kişi bekar olduğu saptanmıştır.

- Katılımcıların eğitim bilgilerine ait sonuçlar Çizelge 4.3.'de gösterilmiştir;

Çizelge 4.3. Anket katılımcılarının eğitim düzeylerine ait bilgiler

Eğitim Düzeyi	Katılımcı Sayısı	Oran (%)
İlkokul	6	5,2
Ortaokul	4	3,5
Lise	25	21,7
Üniversite	74	64,3
Yüksek Lisans - Doktora	6	5,2

Katılımcılardan üniversite, yüksek lisans ve doktora mezunu olanların %21,7'sini oluşturan 25 kişi mimari disiplinlerden mezun olup, %48,7'sini oluşturan 56 kişi mimari disiplinler dışı bölümlerden mezundur. Katılımcıların iş durumlarına ait bilgiler Çizelge 4.4.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.4. Anket katılımcılarının iş durumlarına ait bilgiler

İş Durumu	Katılımcı Sayısı	Oran (%)
İşsiz	5	4,3
Öğrenci	21	18,3
İşçi	14	12,2
Memur	26	22,6
Esnaf	12	10,4
Akademisyen	3	2,6
Emekli	17	14,8
Serbest	17	14,8

- Katılımcıların aile birey sayılarına ait bilgiler Çizelge 4.5.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.5. Anket katılımcılarının aile birey sayılarına ait bilgiler

Aile Bireyleri Sayısı	Katılımcı Sayısı	Oran (%)
1 Kişi	12	10,4
2 – 4 Kişi	93	80,9
5 – 7 Kişi	9	7,9
8 – 10 Kişi	1	0,9

- Katılımcıların gelir düzeylerine ait bilgiler Çizelge 4.6.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.6. Anket katılımcılarının gelir düzeylerine ait bilgiler

Gelir Düzeyi	Katılımcı Sayısı (Frekans)	Oran (%)
1000 TL'den az	2	1,7
1000 – 1500	11	9,6
1501 – 2000	14	12,2
2001 -2500	10	8,7
2500 TL'den fazla	78	67,8

- Katılımcıların Mersin'de yaşama sürelerine ait bilgiler Çizelge 4.7.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.7. Anket katılımcılarının Mersin'de yaşama sürelerine ait bilgiler

Mersin'de Yaşama Süresi	Katılımcı Sayısı	Oran (%)
1 – 5 yıl	16	13,9
6 – 10 yıl	9	7,8
11 – 20 yıl	17	14,8
21 – 30 yıl	16	13,9
30+	57	49,6

4.4. Anket Katılımcılarının Mersin'in Kent Kimliği ve Çevresel İmgeleri İle İlgili Algıları

Anketin birinci sorusu olan “*Mersin’i hiç görmemiş bir kişiye anlattığınızı / tanıttığınızı düşündüğünüzde hangi karakteristik özellikler Mersin’i ne kadar temsil etmektedir?*” için belirlenen on beş özellik için katılımcıların yanıtları doğrultusunda ortaya çıkan frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri Çizelge 4.8.’de gösterilmiştir.

Karakteristik özelliklerden doğal güzelliklerin, narenciye bahçelerinin, palmiyelerin ve limanın Mersin’i temsil etme düzeyleri katılımcılar tarafından “**çok**” olarak belirlenmiş olup, temsiliyet düzeyine göre sırasıyla, *liman, narenciye bahçeleri, doğal güzellikleri, palmiyeleri, eğlence ve alışveriş merkezleri* olarak belirlenmiştir.

Tarihi mimari yapıların, kültür – sanat merkezlerinin, kamusal hizmet yapılarının, açık – kapalı spor alanlarının, kentsel yeşil alanlarının, eğlence ve alışveriş merkezlerinin, kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntılarının, üniversitelerinin ve tren istasyonunun kenti temsil etme düzeyi ise “**orta**” olarak değerlendirilmiştir. Modern mimari yapılarının ve kentsel açık alanlarının kenti temsil etme düzeyi ise “**az**” olarak değerlendirilmiştir.

Soru 5’li likert ölçeği ile test edilecek şekilde kurgulanmıştır. Değerlendirme ölçütleri 1: hiç temsil etmiyor, 2: az temsil ediyor, 3: orta temsil ediyor, 4: çok temsil ediyor, 5: tam temsil ediyor olarak sınıflandırılmıştır.

Mersin kentini temsil eden karakteristik özellikler ile demografik yapı arasındaki ilişkinin anlam düzeyleri Çizelge 4.9.’da gösterilmiş olup, anlam bakımından modern mimari yapıların, kültür sanat merkezlerinin, kamusal hizmet yapılarının, kentsel açık alanların ve limanın kenti temsil etme düzeyleri $p < 0,05$ anlam düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bundan dolayı anlamlı bulunan karakteristik özellikler Çizelge 4.10., 4.11., 4.12. ve 4.13.’de detaylı istatistiksel değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu bağlamda frekans, gruplar arası oransal değer ve toplam oransal değerler verilmiştir. *Modern mimari yapıların kenti temsil etme düzeyi* için öğrenci,

uzman ve halk arasında görüş farklılığının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin % 71,4'ü ve halkın % 30,6'sı kentin modern mimari yapılarının kenti temsil etme düzeyini “az” olarak değerlendirirken, uzmanların % 44,8'i “hiç temsil etmiyor” olarak değerlendirmişlerdir. % 33,9 ile modern mimari yapıların kenti temsil etme düzeyinin “az” olarak değerlendirildiği ve Mersin'in kent kimliği temsil etme bakımından düşük bir orana sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu duruma ait oran ve frekans durumları verilerek Çizelge 4.10.'da detaylı olarak gösterilmiştir. *Kültür - sanat merkezlerinin kenti temsil etme düzeyi* için öğrenci, uzman ve halk arasında görüş farklılığının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin % 42,9'u ve halkın % 40,3'ü kültür – sanat merkezlerinin kenti temsil etme düzeyini “orta” olarak değerlendirirken, uzmanların % 44,8'i “az temsil etmiyor” olarak değerlendirmişlerdir. % 39,1 ile kültür – sanat merkezlerinin kenti temsil etme düzeyinin “orta” olarak değerlendirildiği ve Mersin'in kent kimliği temsil etme bakımından düşük bir orana sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu duruma ait oran ve frekans durumları verilerek Çizelge 4.11.'da detaylı olarak gösterilmiştir. *Kamusal hizmet yapılarının kenti temsil etme düzeyi* öğrenci, uzman ve halk arasında görüş farklılığının olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin % 57,1'i, halkın % 50'si ve uzmanların % 31,3'ü kamusal hizmet yapılarının kenti temsil etme düzeyini “orta” olarak değerlendirmişlerdir. % 46,1 ile kültür – sanat merkezlerinin kenti temsil etme düzeyinin “orta” olarak değerlendirildiği ve Mersin'in kent kimliği temsil etme bakımından düşük bir orana sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu duruma ait oran ve frekans durumları verilerek Çizelge 4.12.'da detaylı olarak gösterilmiştir. *Kentsel açık alanlar için Mersin doğumlu olanlar ile Mersin doğumlu olmayanlar* arasında görüş farklılığı olduğu saptanmıştır. Çizelge 4.13.'de gruplar arasındaki anlam farklılıkları detaylı olarak sunulmuştur. *Kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntılarının kenti temsil etme düzeyi* Mersin'de yaşam süresi bakımından değerlendirildiğinde farklılıklar tespit edilmiştir. 30 yıl ve üzeri Mersin'de yaşayan 57 katılımcı kent yakın çevresi tarihi yapı kalıntılarının kenti tam ve çok temsil ettiğini yönünde görüş bildirirken, 30 yıldan kısa süredir Mersin'de yaşayanlar benzer oranlarda farklılıklar göstermiştir. Bu durum Çizelge 4.14.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.8. Mersin’i temsil eden karakteristik özelliklerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri

KARAKTERİSTİK ÖZELLİK		KENTİ TEMSİL DÜZEYİ										KÜMÜLATİF ORAN					ORTALAMA
		1:Hiç temsil etmiyor		2: Az temsil ediyor		3: Orta temsil ediyor		4: Çok temsil ediyor		5: Tam temsil ediyor		1	2	3	4	5	
		a*	b*	a	b	a	b	a	b	a	b						
1	Doğal güzellikler	5	% 4,3	11	% 9,6	38	% 33	40	% 34,8	21	% 18,5	4,3	13,9	47	81,7	100	3,53
2	Narenciye bahçeler	6	% 5,2	16	% 13,9	27	% 23,5	37	% 32,2	29	% 25,2	5,2	19,1	42,6	74,8	100	3,58
3	Palmiyeler	9	% 7,8	14	% 12,2	28	% 24,3	41	% 35,7	23	% 20	7,8	20	44,3	80	100	3,47
4	Modern mimari yapılar	32	% 27,8	39	% 33,9	31	% 27	9	% 7,8	4	% 3,5	27,8	61,7	88,7	96,5	100	2,25
5	Tarihi mimari yapılar	12	% 10,4	43	% 37,4	44	% 38,3	11	% 9,6	5	% 4,3	10,4	47,8	86,1	95,7	100	2,60
6	Kültür – sanat merkezler	13	% 11,3	33	% 28,7	45	% 39,1	17	% 14,8	7	% 6,1	11,3	40	79,1	93,9	100	2,75
7	Kamusal hizmet yapılar	20	% 17,4	21	% 18,3	53	% 46,1	18	% 15,7	3	% 2,6	17,4	35,7	81,7	97,4	100	2,67
8	Açık – kapalı spor alanlar	12	% 10,4	24	% 20,9	45	% 39,1	22	% 19,1	12	% 10,4	10,4	31,3	70,4	89,6	100	2,98
9	Kentsel açık alanlar	20	% 17,4	33	% 28,7	31	% 27	26	% 22,6	5	% 4,3	17,4	46,1	73	95,7	100	2,67
10	Kentsel yeşil alanlar	14	% 12,2	32	% 27,8	34	% 29,6	28	% 24,3	7	% 6,1	12,2	40	69,6	93,9	100	2,84
11	Eğlence yerleri ve AVM’ler	8	% 7	19	% 16,5	39	% 33,9	35	% 30,4	14	% 12,2	7	23,5	57,4	87,8	100	3,24
12	Kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntıları	6	% 5,2	33	% 28,7	35	% 30,4	25	% 21,7	16	% 13,9	5,2	33,9	64,3	86,1	100	3,10
13	Üniversiteler	6	% 5,2	22	% 19,1	46	% 40	31	% 27	10	% 8,7	5,2	24,3	64,3	91,3	100	3,14
14	Tren istasyonu	12	% 10,4	32	% 27,8	35	% 30,4	24	% 20,9	12	% 10,4	10,4	38,3	68,7	89,6	100	2,93
15	Liman	1	% 0,9	11	% 9,6	19	% 16,5	48	% 41,7	36	% 31,3	0,9	10,4	27	68,7	100	3,93
Ankete Katılan Kişi Sayısı (n): 115																a: kişi sayısı b: oransal kişi sayısı	

Çizelge 4.9. Mersin kentini temsil eden karakteristik özellikler ile demografik yapı arasındaki anlam düzeyleri

KARAKTERİSTİK ÖZELLİK		Cinsiyet	Doğum Yeri	Mezun Olunan Bölüm	Mersin’de Yaşama Süresi	Üç Farklı Katılımcı Grup Arası
1	Doğal güzellikler	0,726	0,531	0,834	0,949	0,750
2	Narenciye bahçeleri	0,477	0,889	0,160	0,862	0,703
3	Palmiyeler	0,169	0,532	0,383	0,281	0,916
4	Modern mimari yapılar	0,296	0,127	0,900	0,297	0,038*
5	Tarihi mimari yapılar	0,648	0,326	0,181	0,525	0,616
6	Kültür - sanat merkezleri	0,096	0,158	0,187	0,124	0,028*
7	Kamusal hizmet yapıları	0,729	0,146	0,620	0,432	0,021*
8	Açık - kapalı spor alanları	0,145	0,721	0,717	0,197	0,685
9	Kentsel açık alanlar	0,725	0,048*	0,784	0,649	0,019*
10	Kentsel yeşil alanlar	0,570	0,483	0,773	0,583	0,149
11	Eğlence ve alışveriş merkezleri	0,089	0,288	0,494	0,295	0,099
12	Kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntıları	0,012*	0,897	0,544	0,939	0,136
13	Üniversiteler	0,165	0,166	0,210	0,063	0,240
14	Tren istasyonu	0,270	0,289	0,847	0,365	0,176
15	Liman	0,265	0,099	0,362	0,023*	0,949

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.10. Modern mimari yapıların temsil düzeyi değerlerinin gruplara göre dağılımı

Temsil eden öge	Temsil etme	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Modern mimari yapılar	Hiç temsil etmiyor	Frekans	2	13	17	32
		Gruplar arası %	14,3%	44,8%	23,6%	27,8%
		Toplam %	1,7%	11,3%	14,8%	
	Az temsil ediyor	Frekans	10	7	22	39
		Gruplar arası %	71,4%	24,1%	30,6%	33,9%
		Toplam %	8,7%	6,1%	19,1%	
	Orta temsil ediyor	Frekans	2	8	21	31
		Gruplar arası %	14,3%	27,6%	29,2%	27,0%
		Toplam %	1,7%	7,0%	18,3%	
	Çok temsil ediyor	Frekans	0	1	8	9
		Gruplar arası %	0,0%	3,4%	11,1%	7,8%
		Toplam %	0,0%	0,9%	7,0%	
	Tam temsil ediyor	Frekans	0	0	4	4
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	5,6%	3,5%
		Toplam %	0,0%	0,0%	3,5%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		

Çizelge 4.11. Kültür - sanat merkezlerinin temsiliyet düzeyi değerlerinin gruplara göre dağılımı

Temsil eden	Temsil etme	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kültür - sanat merkezleri	Hiç temsil etmiyor	Frekans	1	4	8	13
		Gruplar arası %	7,1%	13,8%	11,1%	11,3%
		Toplam %	0,9%	3,5%	7,0%	
	Az temsil ediyor	Frekans	5	13	15	33
		Gruplar arası %	35,7%	44,8%	20,8%	28,7%
		Toplam %	4,3%	11,3%	13,0%	
	Orta temsil ediyor	Frekans	6	10	29	45
		Gruplar arası %	42,9%	34,5%	40,3%	39,1%
		Toplam %	5,2%	8,7%	25,2%	
	Çok temsil ediyor	Frekans	2	2	13	17
		Gruplar arası %	14,3%	6,9%	18,1%	14,8%
		Toplam %	1,7%	1,7%	11,3%	
	Tam temsil ediyor	Frekans	0	0	7	7
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	9,7%	6,1%
		Toplam %	0,0%	0,0%	6,1%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		

Çizelge 4.12. Kamusal hizmet yapılarının gruplar arası değerlendirme farklılıkları

Temsil eden	Temsil etme düzeyi	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kamusal hizmet yapıları	Hiç temsil etmiyor	Frekans	0	6	14	20
		Gruplar arası %	0,0%	20,7%	19,4%	17,4%
		Toplam %	0,0%	5,2%	12,2%	
	Az temsil ediyor	Frekans	3	12	6	21
		Gruplar arası %	21,4%	41,4%	8,3%	18,3%
		Toplam %	2,6%	10,4%	5,2%	
	Orta temsil ediyor	Frekans	8	9	36	53
		Gruplar arası %	57,1%	31,0%	50,0%	46,1%
		Toplam %	7,0%	7,8%	31,3%	
	Çok temsil ediyor	Frekans	3	2	13	18
		Gruplar arası %	21,4%	6,9%	18,1%	15,7%
		Toplam %	2,6%	1,7%	11,3%	
	Tam temsil ediyor	Frekans	0	0	3	3
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	4,2%	2,6%
		Toplam %	0,0%	0,0%	2,6%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		

Çizelge 4.13. Kentsel açık alanların doğum yerine göre değerlendirme farklılıkları

Kenti temsil eden öge	Doğum Yeri	Ortalama Değer
Kentsel açık alanlar	Mersin	2,86
	Diğer	2,44

Çizelge 4.14. Kent yakın çevresindeki tarihi yapı kalıntılarının Mersin’de yaşama süresine göre değerlendirme farklılıkları

Temsil eden öge	Mersin’de Yaşama Süresi	Katılımcı Sayısı	Temsil Düzeyi				
			1:Hiç temsil etmiyor	2: Az temsil ediyor	3: Orta Temsil ediyor	4: Çok temsil ediyor	5: Tam temsil ediyor
Kent yakın çevresindekitarihi yapı kalıntıları	1 – 5 yıl	16	0	1	2	7	6
	6 – 10 yıl	9	0	3	2	4	0
	11 – 20 yıl	17	0	2	3	8	4
	21 – 30 yıl	16	1	2	3	6	4
	30+	57	0	3	9	23	22

Anketin ikinci sorusu olan *“Mersin’e ilk kez gelen misafirlerinizi kent içerisinde gezdirmek için nereleri, hangi düzeyde tercih edersiniz?”* için belirlenen on dört mekan için katılımcıların yanıtları doğrultusunda ortaya çıkan frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri Çizelge 4.15.’de gösterilmiştir. Soru 5’li likert ölçeği ile test edilecek şekilde kurgulanmıştır. Değerlendirme ölçütleri 1: hiç tercih etmem, 2: az tercih ederim, 3: orta tercih ederim, 4: çok tercih ederim, 5: kesinlikle tercih ederim olarak sınıflandırılmıştır.

Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü % 37,4 ile **“çok tercih edilen”**, *Marina AVM* % 36,5 ile **“kesinlikle”** tercih edilen, *Forum AVM* % 27 ile ortak oranlarda **“çok ve kesinlikle”** tercih edilen, *Viranşehir sahil bütünü* %26,1 ile ortak oranlarda **“orta, çok ve kesinlikle”** tercih edilen, *Soli Harabeleri* % 24,3 ile ortak oranlarda **“orta ve çok”** tercih edilen mekanlar olarak değerlendirilmiştir. *Palmcity AVM, Kipa AVM,*

Atatürk, Silifke, İstiklal, Uray, Hastane Caddeleri ve üzerinde mekanlar ise **“hiç ya da az”** tercih edilen mekanlar olarak değerlendirilmiştir.

Mekan tercihi ile demografik yapı arasındaki ilişikinin anlam düzeyleri Çizelge 4.16.’da gösterilmiş olup, anlam bakımından *İnönü Bulvarı sahil bütünü, Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü, Pozcu Kushimato Sokağı, İstiklal Caddesi ve üzerindeki mekanların* tercih edilme düzeyleri $p < 0,05$ anlam düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bundan dolayı anlamlı bulunan durumlar Çizelge 4.17., 4.18. ve 4.19.’da detaylı istatistiksel değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu bağlamda frekans, gruplar arası oransal değer ve toplam oransal değerler verilmiştir.

En çok tercih edilen ilk beş mekan önem derecesine göre sırasıyla *Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü, Marina AVM, Viranşehir sahil bütünü, Forum AVM ve İnönü Bulvarı sahil bütünü* olarak değerlendirilmiştir.

İsmet İnönü Bulvarı sahil bütünü ve Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü için *Mersin doğumlu olanlar ile Mersin doğumlu olmayanlar* arasında tercih farklılığı ortaya çıkmıştır. Beş tam puan üzerinden değerlendirilen sonuçlarda Mersinli olan katılımcıların *İsmet İnönü Bulvarı*’nı **3,32** ortalama ile, *Adnan Menderes Bulvarı*’nı ise **3,93** ortalama ile tercih ettikleri saptanmıştır. Mersinli olmayan katılımcıların ise *İsmet İnönü Bulvarı*’nı **2,74** ortalama ile *Adnan Menderes Bulvarı*’nı ise **3,50** ortalama ile tercih ettikleri saptanmıştır. Bu durum Çizelge 4.17.’de gösterilmiştir. *Mersin’de yaşam süresine göre* verilen yanıtlar *Adnan Menderes sahil bütünü*’nün %37,4 ile çok tercih edildiğini ortaya çıkarmıştır. Farklılıkların detaylı analizleri ise Çizelge 4. 18.’de gösterilmiştir. Mekan tercihi konusunda *Pozcu – Kushimato Sokağı*’nın %39, 9 en yüksek oran ile **“az”** tercih edildiği, *İstiklal Caddesi ve üzerindeki mekanların* ise %33 en yüksek oran ile **“hiç”** tercih edilmediği saptanmıştır. Gruplar arasında ortaya çıkan değerlendirme farklılıkları Çizelge 4.19.’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.15 . Mersin'e ilk kez gelen bir misafiri kenti gezdirmek amacıyla tercih edilen mekanların frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri

ALAN / MEKAN		TERCİH EDİLME DÜZEYİ										KÜMÜLATİF ORAN					ORTALAMA
		1: hiç tercih etmem		2: az tercih ederim		3: orta tercih ederim		4: çok tercih ederim		5: kesinlikle tercih ederim		1	2	3	4	5	
		a*	b*	a	b	a	b	a	b	a	b						
1	İnönü Bulvarı Sahil Bütünü	14	% 13,9	24	% 20,9	30	% 26,1	19	% 22,6	19	% 16,5	13,9	34,8	60,9	83,5	100	3,06
2	Adnan Menderes Bulvarı Sahil Bütünü	7	% 6,1	7	% 6,1	26	% 22,6	43	% 37,4	32	% 27,8	6,1	12,2	34,8	72,2	100	3,74
3	Viranşehir Sahil Bütünü	11	% 9,6	14	% 12,2	30	% 26,1	30	% 26,1	30	% 26,1	9,6	21,7	47,8	73,9	100	3,46
4	Soli Harabeleri	18	% 15,7	25	% 21,7	28	% 24,3	28	% 24,3	16	% 13,9	15,7	37,4	61,7	86,1	100	2,99
5	Forum AVM	15	% 13	13	% 11,3	25	% 21,7	31	% 27	31	% 27	13	24,3	46,1	73	100	3,43
6	Marina AVM	12	% 10,4	10	% 8,7	20	% 17,4	31	% 27	42	% 36,5	10,4	19,1	36,5	63,5	100	3,70
7	Palmcity AVM	30	% 26,1	22	% 19,1	29	% 25,2	18	% 15,7	16	% 13,9	26,1	45,2	70,4	86,1	100	2,72
8	Kıpa AVM	40	% 34,8	25	% 21,7	28	% 24,3	13	% 11,3	9	% 7,8	34,8	56,5	80,9	92,2	100	2,35
9	Pozcu - Kushimato Sokağı	21	% 18,3	39	% 33,9	26	% 22,6	15	% 13	14	% 12,2	18,3	52,2	74,8	87,8	100	2,66
10	Atatürk Caddesi ve üzerindeki mekanlar	20	% 17,4	34	% 29,6	28	% 24,3	15	% 13	18	% 15,7	17,4	47	71,3	84,3	100	2,80
11	Silifke Cad. ve üzerindeki mekanlar	38	% 33	36	% 31,3	25	% 21,7	8	% 7	8	% 7	32,2	65,2	87	93	100	2,22
12	İstiklal Cad. ve üzerindeki mekanlar	38	% 33	45	% 39,1	17	% 14,8	6	% 5,2	9	% 7,8	33	64,3	86,1	93	100	2,23
13	Uray Cad. ve üzerindeki mekanlar	38	% 33	45	% 39,1	17	% 14,8	6	% 5,2	9	% 7,8	33	72,2	87	92,2	100	2,15
14	Hastane Cad. ve üzerindeki mekanlar	45	% 39,1	35	% 30,4	18	% 15,7	9	% 7,8	8	% 7	39,1	69,6	85,2	93	100	2,13
Ankete Katılan Kişi Sayısı (n): 115												a: kişi sayısı b: oransal kişi sayısı					

Çizelge 4.16. Mersin'e ilk kez gelen bir misafiri kenti gezdirmek amacıyla tercih edilen mekanlar ile demografik yapı arasındaki anlam düzeyleri

ALAN / MEKAN		Cinsiyet	Doğum Yeri	Bölüm	Mersin Yılı	Üç Farklı Katılımcı Grup Arası
1	İnönü Bulvarı Sahil Bütünü	0,853	0,016*	0,882	0,180	0,358
2	Adnan Menderes Bulvarı Sahil Bütünü	0,754	0,036*	0,540	0,50*	0,093
3	Viranşehir Sahil Bütünü	0,376	0,607	0,872	0,401	0,760
4	Soli Harabeleri	0,816	0,618	0,648	0,342	0,752
5	Forum AVM	0,288	0,650	0,648	0,418	0,109
6	Marina AVM	0,561	0,801	0,604	0,220	0,077
7	Palmcity AVM	0,882	0,990	0,074	0,269	0,123
8	Kipa AVM	0,684	0,679	0,106	0,392	0,193
9	Pozcu - Kushimato Sokağı	0,153	0,413	0,520	0,316	0,046*
10	Atatürk Caddesi ve üzerindeki mekanlar	0,274	0,253	0,714	0,374	0,191
11	Silifke Cad. ve üzerindeki mekanlar	0,793	0,713	0,803	0,591	0,633
12	İstiklal Cad. ve üzerindeki mekanlar	0,337	0,455	0,175	0,576	0,015*
13	Uray Cad. ve üzerindeki mekanlar	0,484	0,613	0,182	0,523	0,799
14	Hastane Cad. ve üzerindeki mekanlar	0,861	0,704	0,958	0,602	0,059

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.17. İsmet İnönü Bulvarı ve Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü doğum yerine göre değerlendirme farklılıkları

Alan / Mekan	Doğum Yeri	Ortalama
İsmet İnönü Bulvarı sahil bütünü	Mersin	3,32
	Diğer	2,74
Alan / Mekan	Doğum Yeri	Ortalama
Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü	Mersin	3,93
	Diğer	3,50

Çizelge 4.18. Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü Mersin’de yaşama süresine göre değerlendirme farklılıkları

Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü	Mersin’de yaşam süreleri					TOPLAM
	1-5 yıl	6-10 yıl	11 - 20 yıl	21 - 30 yıl	30+	
Hiç tercih etmem	1 0,9%	0 0,0%	2 1,7%	2 1,7%	2 1,7%	7 6,1%
Az tercih ederim	1 0,9%	0 0,0%	4 3,5%	1 0,9%	1 0,9%	7 6,1%
Orta tercih ederim	5 4,3%	4 3,5%	1 0,9%	5 4,3%	11 9,6%	26 22,6%
<i>Çok tercih ederim</i>	5 4,3%	5 4,3%	7 6,1%	5 4,3%	21 18,3%	43 37,4%
Kesinlikle tercih ederim	4 3,5%	0 0,0%	3 2,6%	3 2,6%	22 19,1%	32 27,8%
TOPLAM	16 13,9%	9 7,8%	17 14,8%	16 13,9%	57 49,6%	115 100,0%

Çizelge 4.19. Pozcu Kushimoto Sokağı ve İstiklal Caddesi gruplar arası değerlendirme farklılıkları

Pozcu – Kushimoto Sokağı	gruplar			TOPLAM
	Öğrenci	Uzman	Halk	
Hiç tercih etmem	1 0,9%	5 4,3%	15 13,0%	21 18,3%
<i>Az tercih ederim</i>	3 2,6%	12 10,4%	24 20,9%	39 33,9%
Orta tercih ederim	4 3,5%	10 8,7%	12 10,4%	26 22,6%
Çok tercih ederim	2 1,7%	1 0,9%	12 10,4%	15 13,0%
Kesinlikle tercih ederim	4 3,5%	1 0,9%	9 7,8%	14 12,2%
TOPLAM	14 12,2%	29 25,2%	72 62,6%	115 100,0%
İstiklal Caddesi ve üzerindeki mekanlar	gruplar			TOPLAM
	Öğrenci	Uzman	Halk	
<i>Hiç tercih etmem</i>	3 2,6%	13 11,3%	22 19,1%	38 33,0%
Az tercih ederim	4 3,5%	12 10,4%	20 17,4%	36 31,3%
Orta tercih ederim	5 4,3%	4 3,5%	16 13,9%	25 21,7%
Çok tercih ederim	1 0,9%	0 0,0%	7 6,1%	8 7,0%
Kesinlikle tercih ederim	1 0,9%	0 0,0%	7 6,1%	8 7,0%
TOPLAM	14 12,2%	29 25,2%	72 62,6%	115 100,0%

Anketin üçüncü sorusu olan “*Bir kentin imge ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörler Mersin kenti için ne düzeydedir?*” için belirlenen 27 faktör için katılımcıların yanıtları doğrultusunda ortaya çıkan frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri Çizelge 4.20.’de gösterilmiştir. Soru 5’li likert ölçeği ile test edilecek şekilde kurgulanmıştır. Değerlendirme ölçütleri 1: çok kötü, 2: kötü, 3: orta, 4: iyi, 5: çok iyi olarak sınıflandırılmıştır. Mersin kentinin kimliğinin ve imgesinin oluşumunda etkili olan faktörler ile demografik yapı arasındaki ilişkinin anlam düzeyleri Çizelge 4.21.’de gösterilmiş olup, anlam bakımından kentin genel mimari dokusunun, bulvar cadde ve sokaklarda yol ve kaldırım genişliği, yaya ve bisiklet yollarının yeterliliği, kentsel yeşil alanların yeterliliği, kentin demiryolu ağı ve havaalanı ile ilişkisi faktörleri $p < 0,05$ anlam düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bundan dolayı anlamlı bulunan faktörler Çizelge 4.22.’de detaylı istatistiksel değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Bu bağlamda frekans, gruplar arası oransal değer ve toplam oransal değerler verilmiştir.

Kentin genel mimimari dokusu için öğrenciler % 50, uzmanlar % 48,3 ve halk % 34,4 ile kentin genel mimari dokusunu “*kötü*” olarak değerlendirmişlerdir. *Bulvar, cadde ve sokakalarda yol genişliği* için öğrenciler % 14,3, uzmanlar % 62,1 ve halk % 33,3 ile yol genişliği durumunu “*kötü*” olarak değerlendirmişlerdir. *Bulvar, cadde ve sokakalarda kaldırım genişliği* için öğrenciler % 14,3, uzmanlar % 52,2 ve halk % 41,7 ile kaldırım genişliği durumunu “*kötü*” olarak değerlendirmişlerdir. *Yaya ve bisiklet yollarının yeterliliği* için öğrenciler % 14,3, uzmanlar % 75,9 ve halk % 56,9 ile yaya ve bisiklet yollarının durumunu “*çok kötü*” olarak değerlendirmişlerdir. *Kentsel yeşil alanların yeterliliği* için öğrenciler % 57,1, uzmanlar % 51,7 ve halk % 38,9 ile kentsel yeşil alanların durumunu “*orta*” olarak değerlendirmişlerdir. *Kentin ulusal demiryolu ağı ile ilişkisi* için öğrenciler % 42,9, uzmanlar % 48,3 ve halk % 44,4 ile kentin demiryolu ağı ile ilişkisi durumunu “*orta*” olarak değerlendirmişlerdir. *Kentin ulusal ve uluslararası havaalanı ile ilişkisi* için öğrenciler % 85,7, uzmanlar % 34,5 ve halk % 40,3 ile kentin havaalanı ile ilişkisi durumunu “*orta*” olarak değerlendirmişlerdir.

Çizelge 4.20 . Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri

FAKTÖRLER		DURUM DÜZEYİ										KÜMÜLATİF ORAN					ORTALAMA	
		1: çok kötü		2: kötü		3: orta		4:iyi		5: çok iyi		1	2	3	4	5		
		a*	b*	a	b	a	b	a	b	a	b							
1	Kentin genel mimari dokusu/silueti	32	% 27,8	46	% 40	28	% 24,3	8	% 7	1	% 0,9	27,8	67,8	92,2	99,1	100	2,13	
2	Bulvar, cadde ve sokaklarda yol genişliği	22	% 19,1	44	% 38,3	38	% 33	10	% 8,7	1	% 0,9	19,1	57,4	90,4	99,1	100	2,33	
3	Bulvar, cadde ve sokak kaldırımlarının genişliği	18	% 15,7	48	% 41,7	39	% 33,9	10	% 8,7	0	% 0	15,7	57,4	91,3	100	0	2,35	
4	Yaya ve bisiklet yollarının yeterliği	65	% 56,5	36	% 31,3	13	% 11,3	1	% 0,9	0	% 0	56,5	87,8	99,1	100	0	1,56	
5	Araç park yeri yeterliği	72	% 62,6	27	% 23,5	14	% 12,2	1	% 0,9	1	% 0,9	62,6	86,1	98,3	99,1	100	1,53	
6	Toplu taşımacılık hizmetlerinin yeterliği	24	% 20,9	24	% 20,9	48	% 41,7	15	% 13	15	% 3,5	20,9	41,7	83,5	96,5	100	2,57	
7	Cadde ve sokakların gece aydınlatması yeterliği	17	% 14,8	25	% 21,7	53	% 46,1	18	% 15,7	2	% 1,7	14,8	36,5	82,6	98,3	100	2,67	
8	Teknik altyapı yeterliği	24	% 20,9	34	% 29,6	42	% 36,5	15	% 13	0	% 0	20,9	50,4	87	100	0	2,41	
9	Kapalı ve açık spor alanları yeterliği	7	% 6,1	26	% 22,6	50	% 43,5	26	% 22,6	6	% 5,2	6,1	28,7	72,2	94,8	100	2,98	
10	Gençlik merkezleri ve kulüpleri yeterliği	13	% 11,3	35	% 30,4	47	% 40,9	17	% 14,8	3	% 2,6	11,3	41,7	82,6	97,4	100	2,66	
11	Sosyal-kültürel-sanatsal etkinlik merkezleri yeterliği	9	% 7,8	28	% 24,3	46	% 40	28	% 24,3	4	% 3,5	7,8	32,2	72,2	96,5	100	2,91	
12	Alışveriş alanları yeterliği	2	% 1,7	4	% 3,5	40	% 34,8	50	% 43,5	19	% 16,5	1,7	5,2	40	83,5	100	3,69	
13	Kentsel yeşil alanların yeterliği	9	% 7,8	22	% 19,1	51	% 44,3	28	% 24,3	5	% 4,3	7,8	27	71,3	95,7	100	2,98	
14	Kafe, restoran, bar yeterliği	2	% 1,7	11	% 9,6	30	% 26,1	48	% 41,7	24	% 20,9	1,7	11,3	37,4	79,1	100	3,70	
Ankete Katılan Kişi Sayısı (n): 115																	a: kişi sayısı b: oransal kişi	

Çizelge 4.20. devamı Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlerin frekans, oran, kümülatif oran ve ortalama değerleri.

FAKTÖRLER		DURUM DÜZEYİ										KÜMÜLATİF ORAN					ORTALAMA
		1: çok kötü		2: kötü		3: orta		4:iyi		5: çok iyi		1	2	3	4	5	
		a*	b*	a	b	a	b	a	b	a	b						
15	Günün her saati yaya veya araçla tekbaşına dolaşabilme	35	% 30,4	32	% 27,8	29	% 25,2	16	% 13,9	3	% 2,6	8,7	33,9	79,1	97,4	100	2,30
16	Eğitim hizmetlerinin yeterliği	10	% 8,7	29	% 25,2	52	% 45,2	21	% 18,3	3	% 2,6	8,7	33,9	79,1	97,4	100	2,80
17	Sağlık hizmetlerinin yeterliği	8	% 7	17	% 14,8	59	% 51,3	27	% 23,5	4	% 3,5	7	21,7	73	96,5	100	3,01
18	Trafik kaynaklı ses-gürültü düzeyi	44	% 38,3	35	% 30,4	28	% 24,3	7	% 6,1	1	% 0,9	38,3	68,7	93	99,1	100	2,00
19	Bulvar, cadde ve sokakların temizliği/bakımı	14	% 12,2	32	% 27,8	49	% 42,6	20	% 17,4	0	% 0	12,2	40	82,6	100	100	2,65
20	Kentsel yeşil alanların (parklar, meydanlar) temizliği/bakımı	7	% 6,1	35	% 30,4	43	% 37,4	29	% 25,2	1	% 0,9	6,1	36,5	73,9	99,1	100	2,84
21	Denizin ve sahil şeridinin temizliği/bakımı	17	% 14,8	29	% 25,2	50	% 43,5	17	% 14,8	2	% 1,7	14,8	40	83,5	98,3	100	2,63
22	Tarihi yapıların durumu (korunmuşluğu)	35	% 30,4	37	% 32,3	28	% 24,3	14	% 12,2	1	% 0,9	30,4	62,6	87	99,1	100	2,20
23	Uluslararası / ulusal / yerel festival organizasyonları	10	% 8,7	29	% 25,2	34	% 29,6	39	% 33,9	3	% 2,6	8,7	33,9	63,5	97,4	100	2,96
24	Kentin ulusal karayolu ağı ile ilişkisi	3	% 2,6	13	% 11,3	47	% 40,9	43	% 37,4	9	% 7,8	2,6	13,9	54,8	92,2	100	3,36
25	Kentin ulusal demiryolu ağı ile ilişkisi	7	% 6,1	25	% 21,7	52	% 45,2	29	% 25,2	2	% 1,7	6,1	27,8	73	98,3	100	2,94
26	Kentin ulusal/uluslararası havaalanı ile ilişkisi	35	% 30,4	35	% 30,4	30	% 26,1	14	% 12,2	1	% 0,9	30,4	60,9	87	99,1	100	2,22
27	Konaklama (otel vb.) hizmetlerin durumu	9	% 7,8	29	% 25,2	51	% 44,3	21	% 18,3	5	% 4,3	7,8	33	77,4	95,7	100	2,86
Ankete Katılan Kişi Sayısı (n): 115																a: kişi sayısı b: oransal kişi	

Çizelge 4.21. Kent imgesinin ve kimliğinin oluşumunda etkili olan faktörlere verilen yanıtların anket katılımcılarının demografik yapısına göre dağılımı

FAKTÖRLER		Cinsiyet	Doğum Yeri	Bölüm	Mersin Yılı	Üç Farklı Katılımcı Grup Arası
1	Kentin genel mimari dokusu/silueti	0,979	0,130	0,555	0,398	0,010*
2	Bulvar, cadde ve sokaklarda yol genişliği	0,827	0,690	0,789	0,324	0,030*
3	Bulvar, cadde ve sokak kaldırımlarının genişliği	0,346	0,400	0,992	0,123	0,008*
4	Yaya ve bisiklet yollarının yeterliği	0,710	0,737	0,680	0,050*	0,001*
5	Araç park yeri yeterliği	0,061	0,637	0,321	0,019*	0,066
6	Toplu taşımacılık hizmetlerinin yeterliği	0,864	0,088	0,639	0,178	0,304
7	Cadde ve sokakların gece aydınlatması yeterliği	0,450	0,020*	0,967	0,801	0,272
8	Teknik altyapı yeterliği (su, kanalizasyon,	0,366	0,011*	0,630	0,020	0,081
9	Kapalı ve açık spor alanları yeterliği	0,305	0,714	0,589	0,113	0,714
10	Gençlik merkezleri ve kulüpleri yeterliği	0,926	0,627	0,718	0,922	0,477
11	Sosyal-kültürel-sanatsal etkinlik merkezleri	0,710	0,481	0,241	0,151	0,852
12	Alışveriş alanları yeterliği	0,205	0,540	0,390	0,876	0,697
13	Kentsel yeşil alanların (parklar, meydanlar)	0,970	0,578	0,931	0,007*	0,002*
14	Kafe, restoran, bar vb. yeterliliği	0,984	0,966	0,714	0,603	0,685
15	Günün her saati yaya veya araçla tekbaşına	0,056	0,840	0,709	0,686	0,217
16	Eğitim hizmetlerinin yeterliği	0,837	0,930	0,967	0,461	0,295
17	Sağlık hizmetlerinin yeterliği	0,647	0,420	0,599	0,791	0,858
18	Trafik kaynaklı ses-gürültü düzeyi	0,008*	0,208	0,921	0,093	0,068
19	Bulvar, cadde ve sokakların temizliği/bakımı	0,780	0,591	0,116	0,965	0,974
20	Kentsel yeşil alanların (parklar, meydanlar)	0,363	0,808	0,559	0,271	0,402
21	Denizin ve sahil şeridinin temizliği/bakımı	0,291	0,036*	0,140	0,059	0,520
22	Tarihi yapıların durumu (korunmuşluğu)	0,743	0,164	0,361	0,103	0,237
23	Uluslararası / ulusal / yerel festival	0,907	0,437	0,942	0,627	0,913
24	Kentin ulusal karayolu ağı ile ilişkisi	0,300	0,028*	0,975	0,293	0,810
25	Kentin ulusal demiryolu ağı ile ilişkisi	0,602	0,447	0,929	0,751	0,049*
26	Kentin ulusal/uluslararası havaalanı ile ilişkisi	0,769	0,005*	0,128	0,076	0,674
27	Konaklama (otel vb.) hizmetlerin durumu	0,102	0,166	0,044*	0,116	0,024*

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.22. Kentin genel mimari dokusunun durumu için öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları

Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kentin genel mimari dokusu / silüeti	Çok kötü	Frekans	0	11	21	32
		Gruplar arası %	0,0%	37,9%	29,2%	27,8%
		Toplam %	0,0%	9,6%	18,3%	
	Kötü	Frekans	7	14	25	46
		Gruplar arası %	50,0%	48,3%	34,7%	40,0%
		Toplam %	6,1%	12,2%	21,7%	
	Orta	Frekans	5	4	19	28
		Gruplar arası %	35,7%	13,8%	26,4%	24,3%
		Toplam %	4,3%	3,5%	16,5%	
	İyi	Frekans	2	0	6	8
		Gruplar arası %	14,3%	0,0%	8,3%	7,0%
		Toplam %	1,7%	0,0%	5,2%	
	Çok iyi	Frekans	0	0	1	1
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	1,4%	0,9%
		Toplam %	0,0%	0,0%	0,9%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2 %	25,2%	62,6 %		

Çizelge 4.22. devamı Yol ve kaldırımların genişliği ile ilgili durumun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları

Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Bulvar, cadde ve sokaklarda yol genişliği	Çok kötü	Frekans	2	3	17	22
		Gruplar arası %	14,3%	10,3%	23,6%	19,1%
		Toplam %	1,7%	2,6%	14,8%	
	Kötü	Frekans	2	18	24	44
		Gruplar arası %	14,3%	62,1%	33,3%	38,3%
		Toplam %	1,7%	15,7%	20,9%	
	Orta	Frekans	6	8	24	38
		Gruplar arası %	42,9%	27,6%	33,3%	33,0%
		Toplam %	5,2%	7,0%	20,9%	
	İyi	Frekans	3	0	7	10
		Gruplar arası %	21,4%	0,0%	9,7%	8,7%
		Toplam %	2,6%	0,0%	6,1%	
	Çok iyi	Frekans	1	0	0	1
		Gruplar arası %	7,1%	0,0%	0,0%	0,9%
		Toplam %	0,9%	0,0%	0,0%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		
Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Bulvar, cadde ve sokaklarda kaldırım genişliği	Çok kötü	Frekans	1	4	13	18
		Gruplar arası %	7,1%	13,8%	18,1%	15,7%
		Toplam %	0,9%	3,5%	11,3%	
	Kötü	Frekans	2	16	30	48
		Gruplar arası %	14,3%	55,2%	41,7%	41,7%
		Toplam %	1,7%	13,9%	26,1%	
	Orta	Frekans	7	8	24	39
		Gruplar arası %	50,0%	27,6%	33,3%	33,9%
		Toplam %	6,1%	7,0%	20,9%	
	İyi	Frekans	4	1	5	10
		Gruplar arası %	28,6%	3,4%	6,9%	8,7%
		Toplam %	3,5%	0,9%	4,3%	
	Çok iyi	Frekans	1	4	13	18
		Gruplar arası %	7,1%	13,8%	18,1%	15,7%
		Toplam %	0,9%	3,5%	11,3%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		

Çizelge 4.22. devamı Yaya ve bisiklet yollarının yeterliliği ile ilgili durumun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları

Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Yaya ve bisiklet yollarının yeterliliği	Çok kötü	Frekans	2	22	41	65
		Gruplar arası %	14,3%	75,9%	56,9%	56,5%
		Toplam %	1,7%	19,1%	35,7%	
	Kötü	Frekans	8	6	22	36
		Gruplar arası %	57,1%	20,7%	30,6%	31,3%
		Toplam %	7,0%	5,2%	19,1%	
	Orta	Frekans	4	1	8	13
		Gruplar arası %	28,6%	3,4%	11,1%	11,3%
		Toplam %	3,5%	0,9%	7,0%	
	İyi	Frekans	0	0	1	1
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	1,4%	0,9%
		Toplam %	0,0%	0,0%	0,9%	
	Çok iyi	Frekans	0	0	0	0
		Gruplar arası %	0%	0,0%	0,0%	0%
		Toplam %	0%	0,0%	0,0%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		
Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kentsel yeşil alanların yeterliliği	Çok kötü	Frekans	0	2	7	9
		Gruplar arası %	0,0%	6,9%	9,7%	7,8%
		Toplam %	0,0%	1,7%	6,1%	
	Kötü	Frekans	0	11	11	22
		Gruplar arası %	0,0%	37,9%	15,3%	19,1%
		Toplam %	0,0%	9,6%	9,6%	
	Orta	Frekans	8	15	28	51
		Gruplar arası %	57,1%	51,7%	38,9%	44,3%
		Toplam %	7,0%	13,0%	24,3%	
	İyi	Frekans	4	1	23	28
		Gruplar arası %	28,6%	3,4%	31,9%	24,3%
		Toplam %	3,5%	0,9%	20,0%	
	Çok iyi	Frekans	2	0	3	5
		Gruplar arası %	14,3%	0,0%	4,2%	4,3%
		Toplam %	1,7%	0,0%	2,6%	
Toplam	Frekans	14	29	72	115	
	Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Toplam %	12,2%	25,2%	62,6%		

Çizelge 4.22. devamı Kentin demiryolu ağı ve havaalanı ile ilişkisi durumunun öğrenci, uzman ve halk arasındaki değerlendirme farklılıkları

Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kentin ulusal demiryolu ağı ile ilişkisi	Çok kötü	Frekans	0	0	7	7
		Gruplar arası %	0,0%	0,0%	9,7%	6,1%
		Toplam %	0,0%	0,0%	6,1%	
	Kötü	Frekans	1	12	12	25
		Gruplar arası %	7,1%	41,4%	16,7	21,7%
		Toplam %	0,9%	10,4%	10,4	
	Orta	Frekans	6	14	32	52
		Gruplar arası %	42,9%	48,3%	44,4	45,2%
		Toplam %	5,2%	12,2%	27,8	
	İyi	Frekans	7	2	20	29
		Gruplar arası %	50,0%	6,9%	27,8	25,2%
		Toplam %	6,1%	1,7%	17,4	
	Çok iyi	Frekans	0	1	1	2
		Gruplar arası %	0,0%	3,4%	1,4%	1,7%
		Toplam %	0,0%	0,9%	0,9%	
Toplam		Frekans	14	29	72	115
		Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0	100,0
		Toplam %	12,2%	25,2%	62,6	%
Faktör	Durum	Değer	Öğrenci	Uzman	Halk	Toplam
Kentin havaalanı ile ilişkisi	Çok kötü	Frekans	0	5	4	9
		Gruplar arası %	0,0%	17,2%	5,6%	7,8%
		Toplam %	0,0%	4,3%	3,5%	
	Kötü	Frekans	1	10	18	29
		Gruplar arası %	7,1%	34,5%	25,0	25,2%
		Toplam %	0,9%	8,7%	15,7	
	Orta	Frekans	12	10	29	51
		Gruplar arası %	85,7%	34,5%	40,3	44,3%
		Toplam %	10,4%	8,7%	25,2	
	İyi	Frekans	0	4	17	21
		Gruplar arası %	0,0%	13,8%	23,6	18,3%
		Toplam %	0,0%	3,5%	14,8	
	Çok iyi	Frekans	1	0	4	5
		Gruplar arası %	7,1%	0,0%	5,6%	4,3%
		Toplam %	0,9%	0,0%	3,5%	
Toplam		Frekans	14	29	72	115
		Gruplar arası %	100,0%	100,0%	100,0	100%
		Toplam %	12,2%	25,2%	62,6	

4.5. Katılımcılarının Müftü Deresi - Kurtuluş Meydanı Aksı'nın Kimliği ve Çevresel İmgeleri İle İlgili Algıları

Anketin dördüncü sorusunda çalışma alanının kimliğinin belirlenmesinde alanın hangi amaçla ve ne sıklıkla kullanıldığı katılımcılara sorularak alanı kullanım açısından değerlendirmeleri istenmiştir. 7'li likert ölçeği değerlendirme ölçütleri 1: yılda bir kez, 2: yılda 2-6 kez, 3: ayda bir kez, 4: on beş günde bir kez, 5: haftada 1-3 kez, 6: haftada 4-6 kez, 7: haftanın tüm günleri olarak sınıflandırılmıştır. Kullanım amacı, katılımcı sayısı ve kullanım sıklığı ortalama değerleri Çizelge 4.23.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.23. Alanın kullanım amacı

Kullanım Amacı	Kullanıcı	Ortalama	Kullanım Sıklığı
İş	70	5,12	(haftada 1- 3 kez)
Eğlence-dinlenme ve yeme-içme aktiviteleri	86	3,11	(ayda 1 kez)
Sosyal-kültürel etkinliklere katılmak	94	2,61	(yılda 2 – 6 kez)
Kamusal Hizmetler	95	2,92	(yılda 2 – 6 kez)
Alışveriş	91	3,31	(ayda 1 kez)

En yüksek 7 tam değer üzerinden 115 katılımcıdan 70'inin 5,12 ortalama ile alanı birinci olarak **“iş”** amaçlı ve *hafta 1 - 3 kez*, 86'sının 3,11 ortalama ile ikinci olarak **“eğlence – dinlenme ve yeme – içme aktiviteleri”** için *ayda 1 kez*, 94'ünün 2,61 ortalama ile üçüncü olarak **“sosyal – kültürel etkinliklere katılmak”** amacıyla *yılda 2 – 6 kez*, 95'inin 2,92 ortalama ile **“kamusal hizmetler”** için *yılda 2 – 6 kez*, 91'inin 3,31 ortalama ile **“alışveriş”** yapma amacıyla *ayda 1 kez* olmaz üzere kullandıkları saptanmıştır.

4.6. Zihin Haritalama Çalışmaları

Çalışma alanını oluşturan beş mahallede uygulanan zihin haritaları uygulamalarının gruplara ve mahallelere göre sayısal dağılımı Çizelge 4.24.'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.24. Zihin haritaları uygulamalarının gruplara ve mahallelere göre sayısal dağılımı

MAHALLE	ÖĞRENCİ	UZMAN	HALK
HAMİDİYE	14	29	11
KÜLTÜR	14	29	17
ÇANKAYA	14	29	14
CAMİŞERİF	14	29	18
YENİMAHALLE	14	29	18
n (Ankete Katılım Kişi Sayısı) : 115			

Çalışma alanını oluşturan beş mahallede yer alan çevresel imgelerin, öğrenci, uzman ve halk olmak üzere üç farklı grupta bilinme oranlarında ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar zihin haritaları ile elde edilen veriler ANOVA analizi ile saptanmıştır.

Hamidiye Mahallesi'nin çevresel imgeleri ile ilgili olarak gruplar arasında *Askerlik Şubesi'nin (işaret ögesi), İsmet İnönü Bulvarı'nın ve Cengiz Topel Caddesi'nin (yollar)* bilinme oranlarında anlamlı ($p < 0.05$) farklılıklar tespit edilmiştir.

Çevresel imgelerden *işaret öğeleri* olan *Kız Meslek Lisesi'nin ve Salim Yılmaz Lisesi'nin*, *yol öğeleri* olan *Silifke Caddesi'nin ve Atatürk Caddesi'nin*, *düğüm / odak noktası ögesi* olan *Orduevi Kavşağı'nın*, *sınır ögesi* olan *Müftü Deresi'nin* ve *hem sınır hem de bölge ögesi* olan *Askeri Lojman Alanı'nın* bilinme oranlarında anlamlı bir farklılık düzeyinin olmadığı saptanmıştır.

Kültür Mahallesi'nin çevresel imgeleri ile ilgili olarak gruplar arasında *Balıkçı Barınağı'nın ve Devlet Opera ve Bale Sahnesi Kültür Merkezi'nin (işaret ögesi), Sakarya Caddesi'nin (yollar)* bilinme oranlarında anlamlı ($p < 0.05$) farklılıklar tespit edilmiştir.

Çevresel imgelerden *işaret öğeleri* olan *Lunapark'ın, Denizpark'ın, Arap Ortodoks Kilisesi'nin, Vali Konağı'nın, Deniz Feneri'nin, Mersin Müzesi'nin ve Sistem Tıp Merkezi'nin*, *yol öğeleri* olan *İsmet İnönü Bulvarı'nın, Atatürk Caddesi'nin, Silifke Caddesi'nin, Cengiz Topel Caddesi'nin*, *düğüm / odak noktası ögesi* olan *Sakarya*

Caddesi ve Cengiz Topel Caddesi Kavşağı'nın, hem işaret hem de bölge ögesi olan *Cumhuriyet Meydanı'nın* bilinme oranlarında anlamlı bir farklılık düzeyinin olmadığı saptanmıştır.

Çankaya Mahallesi'nin çevresel imgeleri ile ilgili olarak gruplar arasında *Ulu Cami'nin ve Ulu Çarşı'nın* (işaret ögesi), *Kuvai Milliye Caddesi'nin* (yollar), *Atatürk Parkı'nın* (bölge ve sınır) bilinme oranlarında anlamlı ($p < 0.05$) farklılıklar tespit edilmiştir.

Çevresel imgelerden işaret öğeleri olan *Tevfik Sırrı Gür Lisesi'nin, Trafik Şube'nin, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin, Atatürk Evi ve Müzesi'nin, Eski Öğretmenevi'nin, SGK'nın, MTSO'nun, Nobel Oteli'nin, Yaşat İşhanı'nın ve Zafer Çarşusu'nun*, yol öğeleri olan *İsmet İnönü Bulvarı'nın, Atatürk Caddesi'nin, Silifke Caddesi'nin, İstiklal Caddesi'nin ve Soğuksu Caddesi'nin*, düğüm / odak noktası ögesi olan *Gümrük Meydanı Kavşağı'nın*, hem işaret hem de bölge ögesi olan *Gümrük Meydanı'nın* bilinme oranlarında anlamlı bir farklılık düzeyinin olmadığı saptanmıştır.

Camişerif Mahallesi'nin çevresel imgeleri ile ilgili olarak gruplar arasında *Valilik Binası'nın, PTT'nin ve İleri İ.Ö.O.'nun* (işaret ögesi), *İstasyon Kavşağı'nın* (düğüm / odak noktası) bilinme oranlarında anlamlı ($p < 0.05$) farklılıklar tespit edilmiştir.

Çevresel imgelerden işaret öğeleri olan *Mersin Kongre ve Sergi Sarayı'nın, Mersin Oteli'nin, YKM'nin, Antikhan'ın, Vergi Dairesi'nin, Ziraat ve Merkez Bankalarının, TEKEL'in, Sağlık Müdürlüğü'nün, Anadolu Hayta İş merkezi'nin, Mersin İ.Ö.O.'nun, Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi'nin ve Kızılay'ın*, yol öğeleri olan *İsmet İnönü Bulvarı'nın, Uray Caddesi'nin, İstiklal Caddesi'nin, Kuvai Milliye Caddesi'nin, Çakmak Caddesi'nin ve 118. Cadde'nin*, düğüm / odak noktası ögesi olan *118. Cadde Kavşağı'nın*, hem işaret hem de sınır ögesi olan *Jandarma'nın* bilinme oranlarında anlamlı bir farklılık düzeyinin olmadığı saptanmıştır.

Yenimahalle'nin çevresel imgeleri ile ilgili olarak gruplar arasında *Toros Devlet Hastanesi'nin ve İtalyan Katolik Kilisesi'nin* (işaret ögesi), *118. Cadde Kavşağı'nın*

(düğüm / odak noktası) bilinme oranlarında anlamlı ($p < 0.05$) farklılıklar tespit edilmiştir.

Çevresel imgelerden işaret öğeleri olan *İl Kütüphanesi'nin, Emniyet Ek Hizmet Binası'nın, 3 Ocak İ.Ö.O.'nun, Eski Adliye'nin, Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün, Liman Müdürlüğü'nün Bayındırlık ve Çevre Şehircilik Müdürlüğü'nün, MIP Binası'nın, düğüm / odak noktası öğesi olan İstasyon Kavşağı'nın, hem işaret hem de düğüm / odak noktası öğesi olan Kurtuluş Meydanı'nın, yol öğesi olarak İsmet İnönü Bulvarı'nın, Çakmak Caddesi'nin, Uray Caddesi'nin, Cemappaşa Caddesi'nin ve İstiklal Caddesi'nin, bölge ve sınır öğesi olarak Liman Sahası'nın ve İstasyon'un* bilinme oranlarında anlamlı bir farklılık düzeyinin olmadığı saptanmıştır.

Mahallelerdeki çevresel imgelerin bilinme oranları ve anlam düzeyleri (p) Çizelge 4.25., 4.26., 4.27., 4.28. ve 4.29.'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.25. Katılımcıların Hamidiye Mahallesindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar

Çevresel İmgeler		Bilinme Oranları (%)	P - Değeri
1	Kız Meslek Lisesi	92,5	0,078
2	İsmet İnönü Bulvarı	90,7	0,001***
3	Orduevi	90,7	0,535
4	Silifke Caddesi	88,8	0,558
5	Müftü Deresi	83,3	0,667
6	Askerlik Şubesi	83,3	0,001***
7	Askeri Lojman Alanı	83,3	0,120
8	Salim Yılmaz Lisesi	81,4	0,243
9	Cengiz Topel Caddesi	81,4	0,017*
10	Atatürk Caddesi	79,6	0,736
11	Orduevi Kavşağı	66,6	0,607

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.26. Katılımcıların Kültür Mahallesindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar

Çevresel İmgeler		Bilinme Oranları (%)	P - Değeri
1	İsmet İnönü Bulvarı	93,3	0,41
2	Balıkçı Barınağı (Eski Marina)	91,6	0,006**
3	Atatürk Caddesi	90	0,731
4	Lunapark	90	0,731
5	Denizpark	88,3	0,393
6	Atatürk Parkı	86,6	0,151
7	Silifke Caddesi	85	0,608
8	Cengiz Topel Caddesi	80	0,202
9	Cumhuriyet Meydanı	80	0,242
10	Arap Ortodoks Kilisesi	78,3	0,005**
11	Vali Konağı	71,6	0,731
12	Kültür Merkezi (Halkevi)	70	0,003**
13	Deniz Feneri	65	0,485
14	Mersin Müzesi	61,6	0,224
15	Sakarya Caddesi	55	0,008**
16	Sakarya Caddesi Kavşağı	53	0,506
17	Sistem Tıp Merkezi	51,6	0,579
18	Cengiz Topel Caddesi Kavşağı	45	0,322

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.27. Katılımcıların Çankaya Mahallesindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar

Çevresel İmgeler		Bilinme Oranları (%)	P - Değeri
1	İsmet İnönü Bulvarı	94,7	0,226
2	Tevfik Sırrı Gür Lisesi	84,2	0,314
3	Atatürk Caddesi	82,4	0,513
4	Trafik Şube	78,9	0,706
5	Mersin Büyükşehir Belediyesi	75,4	0,186
6	Silifke Caddesi	73,6	0,724
7	İstiklal Caddesi	73,6	0,895
8	Ulu Cami	73,2	0,006**
9	Atatürk Evi ve Müzesi	71,9	0,329
10	Ulu Çarşı	68,4	0,016*
11	Eski Öğretmenevi	68,4	0,921
12	SGK	66,6	0,936
13	Kuvai Milliye Caddesi	64,9	0,007**
14	MTSO	64,9	0,108
15	Nobel Otel	63,1	0,300
16	Yaşat İşhanı	61,4	0,283
17	Atatürk Parkı	59,6	0,000***
18	Gümrük Meydanı Kavşağı	56,1	0,322
19	Gümrük Meydanı	56,1	0,214
20	Soğuksu Caddesi	50,8	0,383
21	Zafer Çarşısı	49,1	0,500

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.28. Katılımcıların Camiîşerif Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar

Çevresel İmgeler		Bilinme Oranları (%)	P - Değeri
1	Mersin Kongre ve Sergi Sarayı	87,2	0,123
2	Valilik	83,6	0,021*
3	İsmet İnönü Bulvarı	76,3	0,682
4	İstiklal Caddesi	74,5	0,051
5	PTT	70,9	0,030*
6	Uray Caddesi	69	0,064
7	Kuvai Milliye Caddesi	69	0,062
8	Mersin Oteli	69	0,059
9	İleri İ.Ö.O.	67,2	0,034*
10	YKM	62,9	0,386
11	İstasyon Kavşağı	58,1	0,018*
12	Çakmak Caddesi	52,7	0,354
13	Antikhan (Taşhan)	52,7	0,28
14	Vergi Dairesi	52,7	0,248
15	Ziraat Bankası	50,9	0,131
16	Merkez Bankası	50,9	0,299
17	Tekel	49	0,456
18	Sağlık Müdürlüğü	49	0,13
19	Jandarma	49	0,304
20	Anadolu Hayat İş Merkezi	45,4	0,074
21	118. Cadde Kavşağı	41,8	0,264
22	Mersin İ.Ö.O.	36,3	0,413
23	Gümrük Meydanı Kavşağı	34,5	0,992
24	118. Cadde	32,7	0,123
25	Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	32,7	0,93
26	Kızılay	29	0,064

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

Çizelge 4.29. Katılımcıların Yenimahalle Mahallesiindeki çevresel imgeleri bilme oranları ve bu oranlardaki anlam düzeyindeki (p) farklılıklar

Çevresel İmgeler		Bilinme Oranları (%)	P - Değeri
1	Liman	91,8	0,643
2	Toros Devlet Hastanesi	88,5	0,003**
3	İstasyon	88,5	0,074
4	Kurtuluş Meydanı	73,7	0,264
5	İtalyan Katolik Kilisesi	72,1	0,012*
6	İsmet İnönü Bulvarı	68,8	0,871
7	Çakmak Caddesi	67,2	0,711
8	İl Kütüphanesi	67,2	0,082
9	Emniyet (Ek Hizmet Binası)	65,5	0,075
10	3 Ocak İ.Ö.O.	65,5	0,283
11	Eski Adliye	62,3	0,295
12	İstiklal Caddesi	60,6	0,633
13	Kültür ve Turizm Müdürlüğü	55,7	0,847
14	Liman Müdürlüğü	55,7	0,993
15	Uray Caddesi	50,8	0,063
16	Bayındırlık Müdürlüğü	50,8	0,991
17	İstasyon Kavşağı	50,8	0,217
18	Cemalpaşa Caddesi	47,5	0,525
19	MIP (Mersin Uluslararası Limanı)	47,5	0,231
20	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	44,2	0,219
21	118. Cadde Kavşağı	32,7	0,001**

(***P< 0.001 , **P< 0.01 , *P<0.05)

4.7. Araştırma Alanının Kimlik Haritaları

Araştırma alanı Lynch (1960) teorisinde yer alan kent imgesinin beş ögesi olan yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm noktaları ve işaret öğeleri mahalle birimleri esas alınarak incelenmiştir.

Hazırlanan bu kimlik haritaları temel alınarak her mahallede ayrı ayrı öğrencilerin algılarına ait kimlik haritaları, uzmanların algılarına ait kimlik haritaları, halkın algısına ait kimlik haritaları ve bütünleşik algıya dayalı kimlik haritaları oluşturulmuştur.

Alan öğrencilerin algısına göre değerlendirildiğinde *yolların*, *İstiklal*, *Çakmak ve Uray Caddeleri* hariç **“iyi”** düzeyde, *bölgelerin*, *sınırların ve düğüm / odak noktalarının* (*Gümrük Meydanı Kavşağı hariç*), **“iyi – orta”** düzeyler arasında algılandığı saptanmıştır. *İşaret öğelerinin* ise genel olarak **“iyi – orta”** düzeyler arasında, *Sistem Tıp Merkezi'nin*, *Devlet Opera ve Bale Sahnesi Kültür Merkezi'nin*, *Yaşat İşhanı'nın*, *Nobel Otelinin*, *Ulu Cami'nin* , *Ulu Çarşısının*, *Zafer Çarşısının*, *MIP Binasının*, *İtalyan Katolik Kilisesi'nin* ve *İl Kütüphanesi'nin* **“düşük”** düzeyde algılandığı saptanmıştır.

Uzmanların algısına göre ise genel olarak kent imgesi öğelerinin **“iyi ve orta”** düzeyler arasında algılandığı saptanmıştır. *Yol* öğelerinden *118. Cadde'nin*, *işaret öğelerinden* *Mersin İ.Ö.O.'nun*, *Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi'nin*, *Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün*, *Büyükşehir Tiyatro'nun* ve *Kızılay'ın*, *düğüm / odak noktalarından* *Gümrük Meydanı Kavşağı'nın* ve *118. Cadde Kavşağı'nın* **“çok düşük”** düzeyde algılandığı saptanmıştır.

Alan halkın algısına göre değerlendirildiğinde ise Hamidiye Mahallesi'nin kent imgesi öğelerinin **“iyi – orta”** düzeyde algılandığı, Kültür Mahallesi'nde *düğüm / odak noktalarının*, *yol* öğelerinden *Sakarya Caddesi'nin*, *işaret öğelerinden* *Sistem Tıp Merkezi'nin* ve *Mersin Müzesi'nin* **“çok düşük”** düzeyde algılandığı saptanmıştır. Camişerif Mahallesi'nde bulunan on sekiz *işaret öğesinden* yalnızca *Kongre ve Sergi Sarayı'nın*, *Valilik'in*, *YKM'nin* ve *İleri İ.Ö.O.'nun* **“iyi – orta”** düzeyde algılandığı,

diğer on dört *işaret öğesinin* ise “*çok düşük*” düzeyde algılandığı saptanmıştır. *Yol* öğelerinden ise *Cemal Paşa Caddesi, Çakmak Caddesi, 118. Cadde ve Uray Caddesi* ise “*çok düşük*” düzeyde algılanmıştır. *Düğüm / odak noktaları Kurtuluş Meydanı* hariç “*çok düşük*” düzeyde algılanmıştır. Yenimahalle’de ise *işaret öğelerinden Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Emniyet (Ek Hizmet Binası) ile MIP Binası* “*çok düşük*” düzeyde algılanmıştır. *Bölge ve sınır öğelerinin* ise “*iyi*” düzeyde algılandığı saptanmıştır.

Alan bütünleşik algıya göre değerlendirildiğinde kent imgesi öğeleri genel olarak “*iyi – orta*” düzey arasında algılanmış olup, *işaret öğelerinden Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi’nin, Kızılay’ın ve Büyükşehir Tiyatro’nun, yol öğelerinden* ise *118. Cadde’nin* “*düşük*” düzeyde algılandığı saptanmıştır.

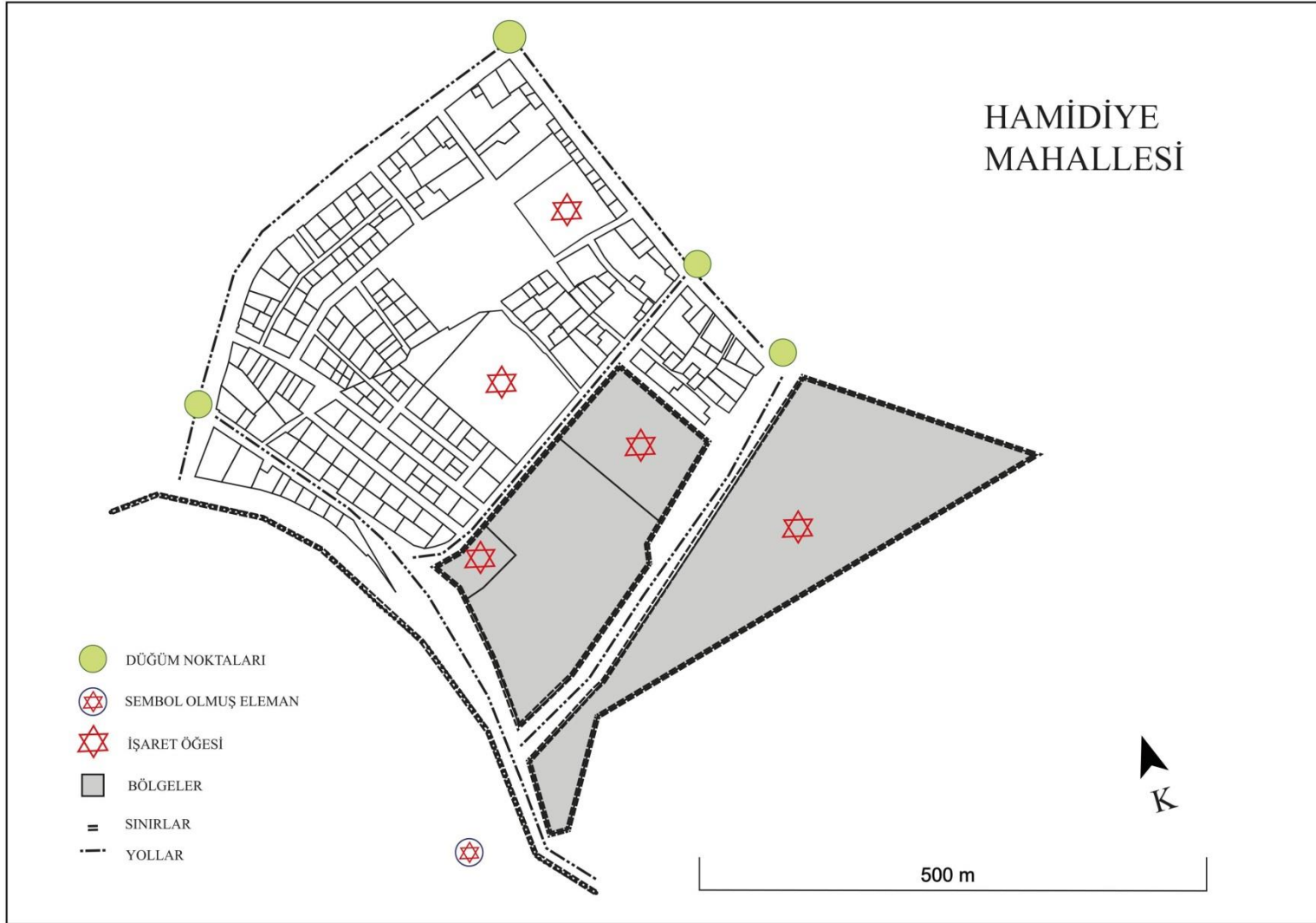
Kent imgesi öğelerinin öğrencilerin, uzmanların, halkın algısına ve bütünleşik algıya dayalı olarak bilinme oranları Çizelge 4.30., 4.31., 4.32. ve 4.33.’de gösterilmiştir.

Kent imgelerinin bilinme oranlarının sınıflandırılmasıyla oluştural *öğrencilerin algısına dayalı kimlik haritaları* Şekil 4.6., 4.7., 4.8., 4.9. ve 4.10.’da, *uzmanların algısına dayalı kimlik haritaları* Şekil 4.11., 4.12., 4.13., 4.14. ve 4.15.’de, *halkın algısına dayalı kimlik haritaları* Şekil 4.16., 4.17., 4.18., 4.19., ve 4.20.’de, *bütünleşik algıya dayalı kimlik haritaları* ise Şekil 4.21., 4.22., 4.23., 4.24. ve 4.25’de gösterilmiştir.

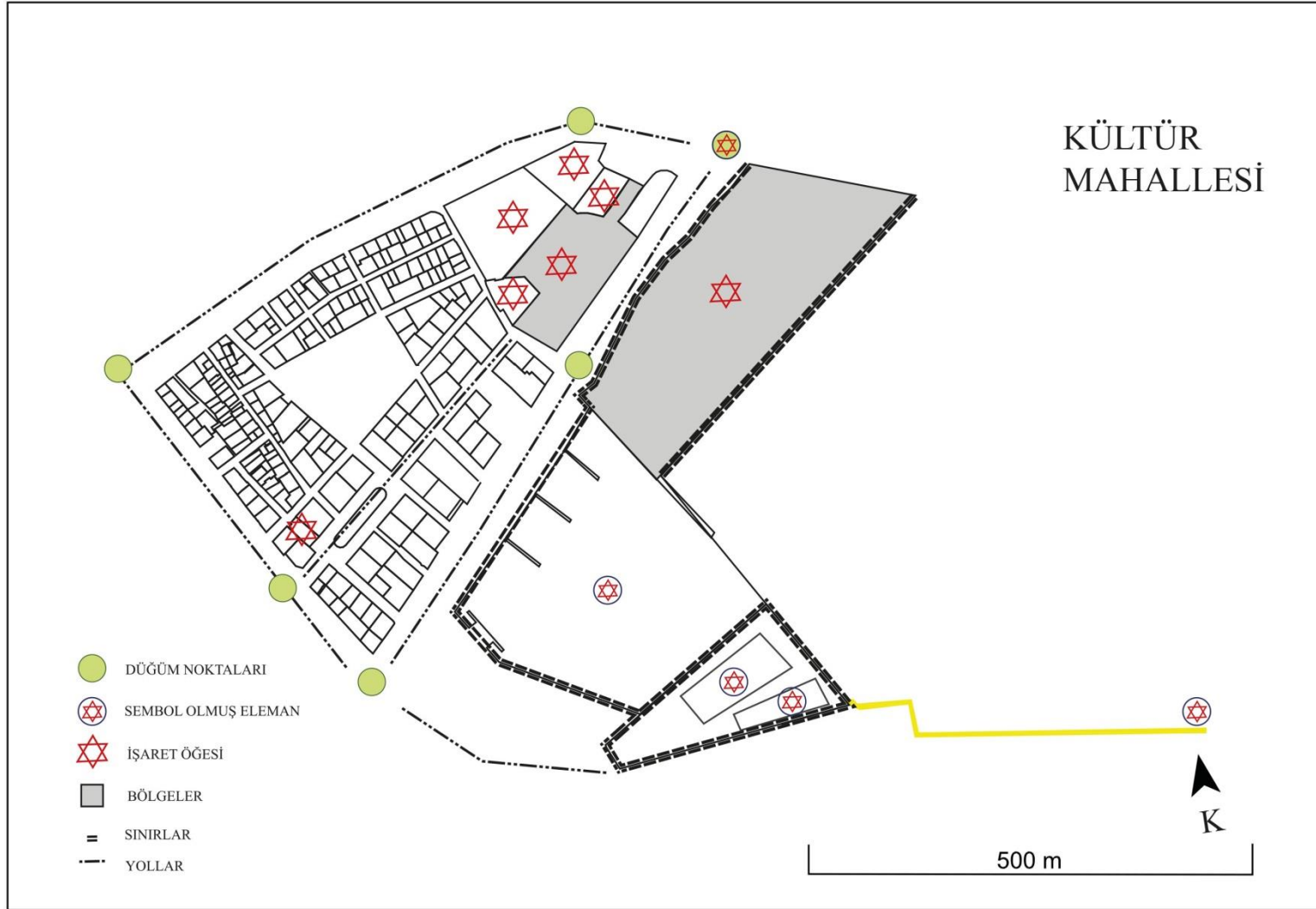
4.7.1. Araştırmacının Algısına Dayalı Kimlik Haritası

Lynch (1960) ‘in kent imgesi öğeleri olan yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm / odak noktaları ve işaret öğeleri alanda gözleme dayalı olarak hazırlanmış haritalar üzerinde mevcut konumlarında işlenerek gösterilmiştir.

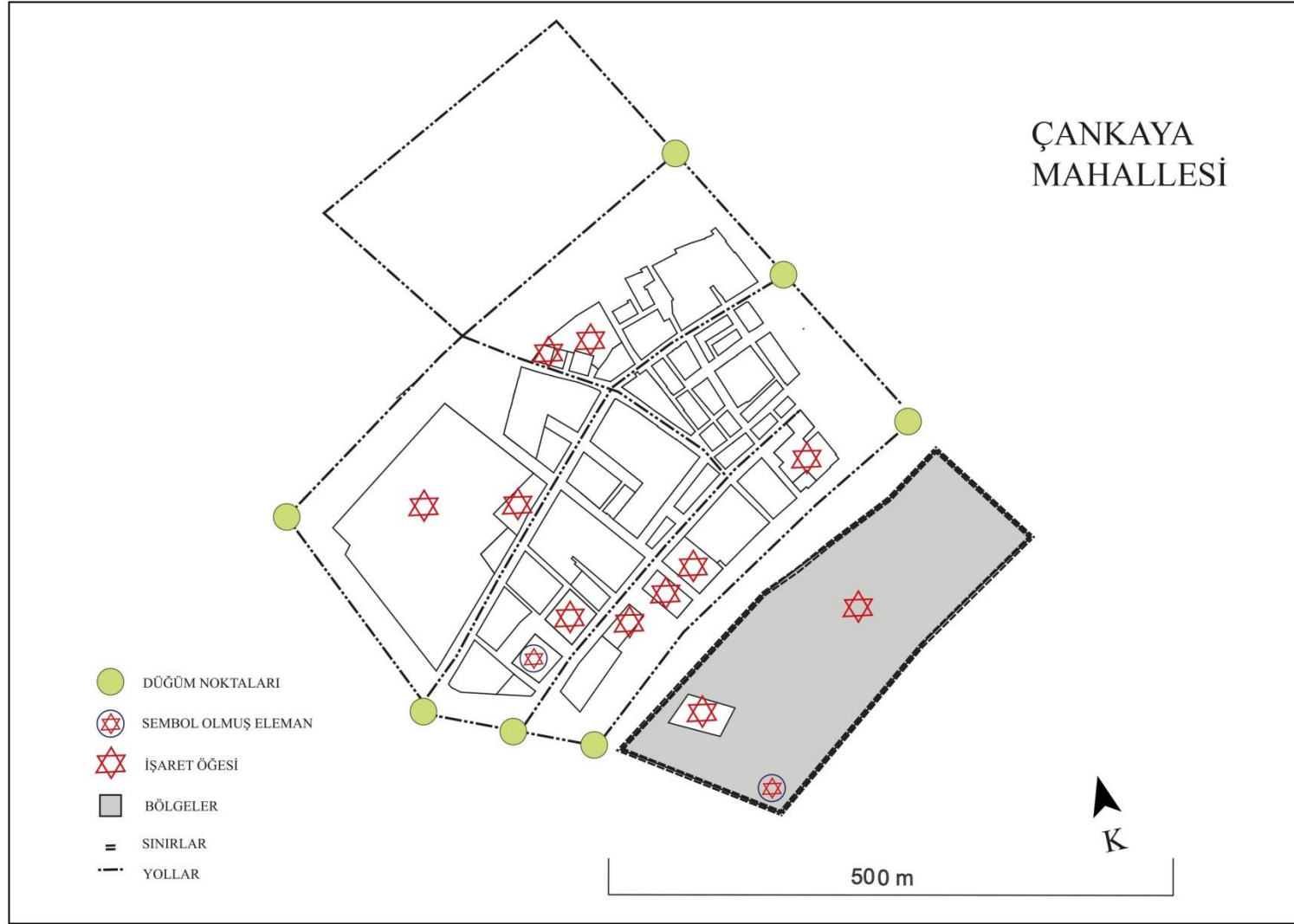
Yapılan gözlemler sonucunda beş mahallede belirlenen toplam *doksan yedi tane çevresel imgenin kimlik haritaları* mevcut durum temel alınarak hazırlanmıştır. Araştırmacının algısına dayalı olarak hazırlanan kimlik haritaları Şekil 4.1., 4.2., 4.3., 4.4. ve 4.5.’de gösterilmiştir.

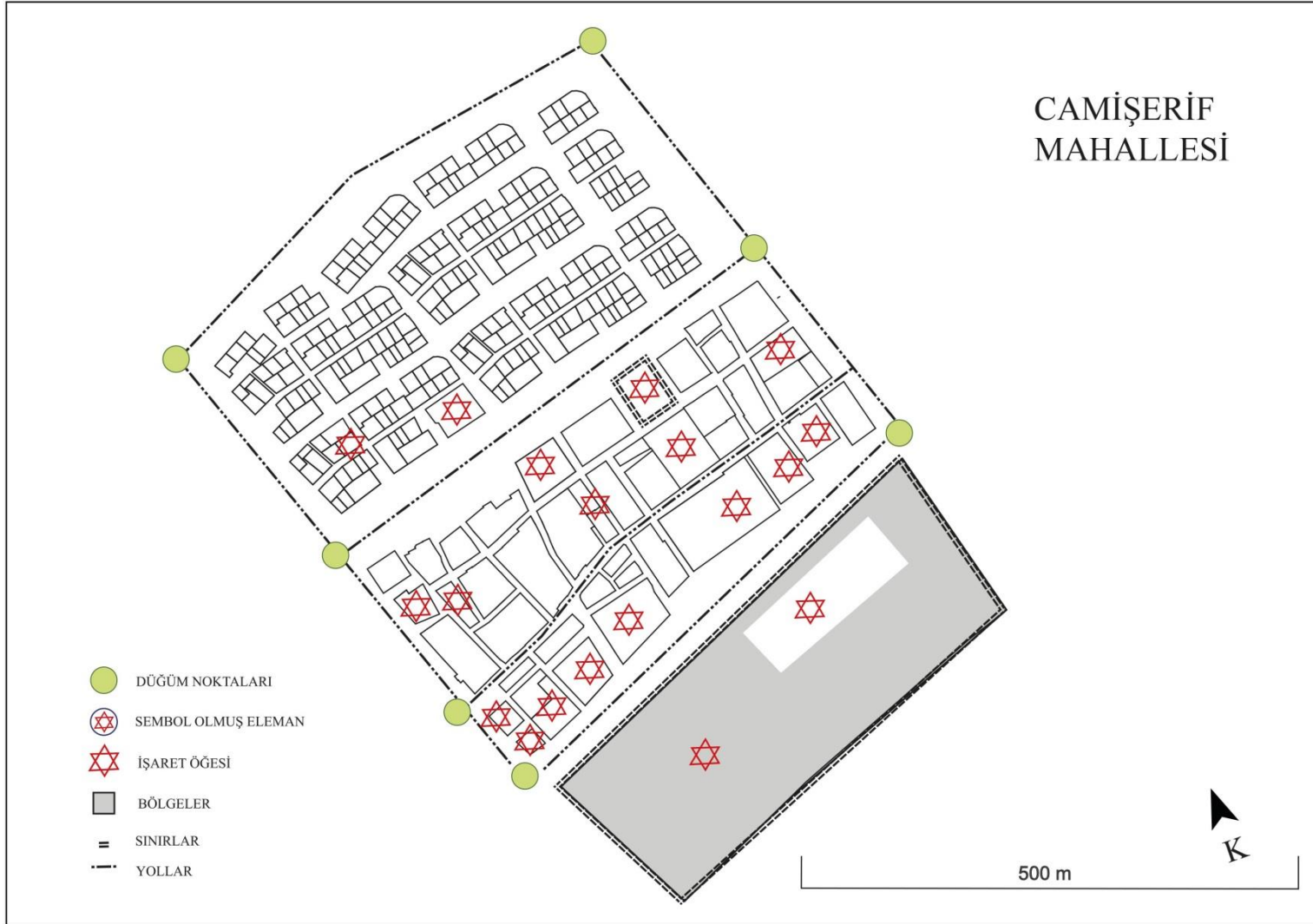
Şekil 4.1. Araştırmacının Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası

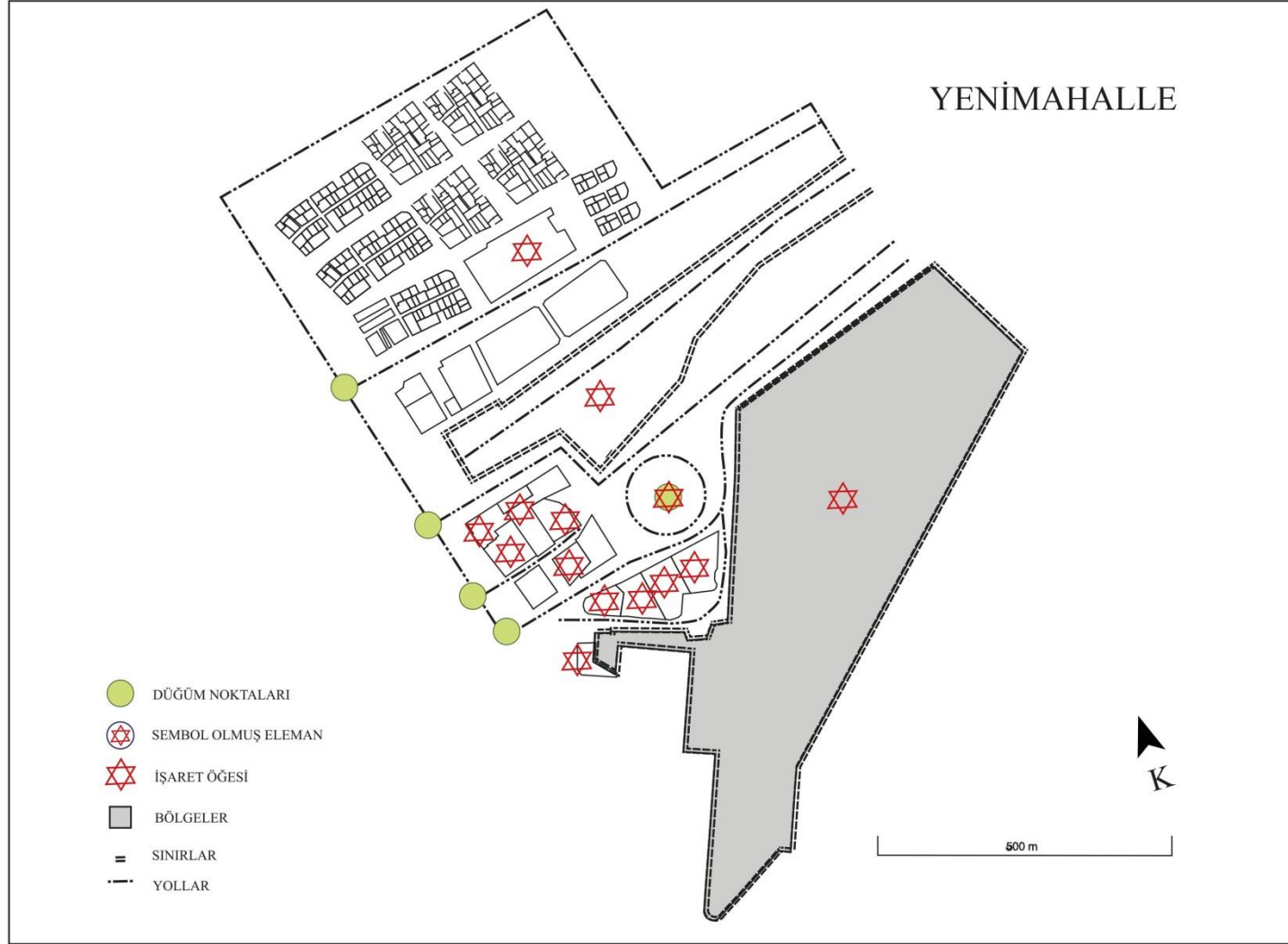
Şekil 4.2. Araştırmacının Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.3. Araştırmacının Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.4. Araştırmacının Camișerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası

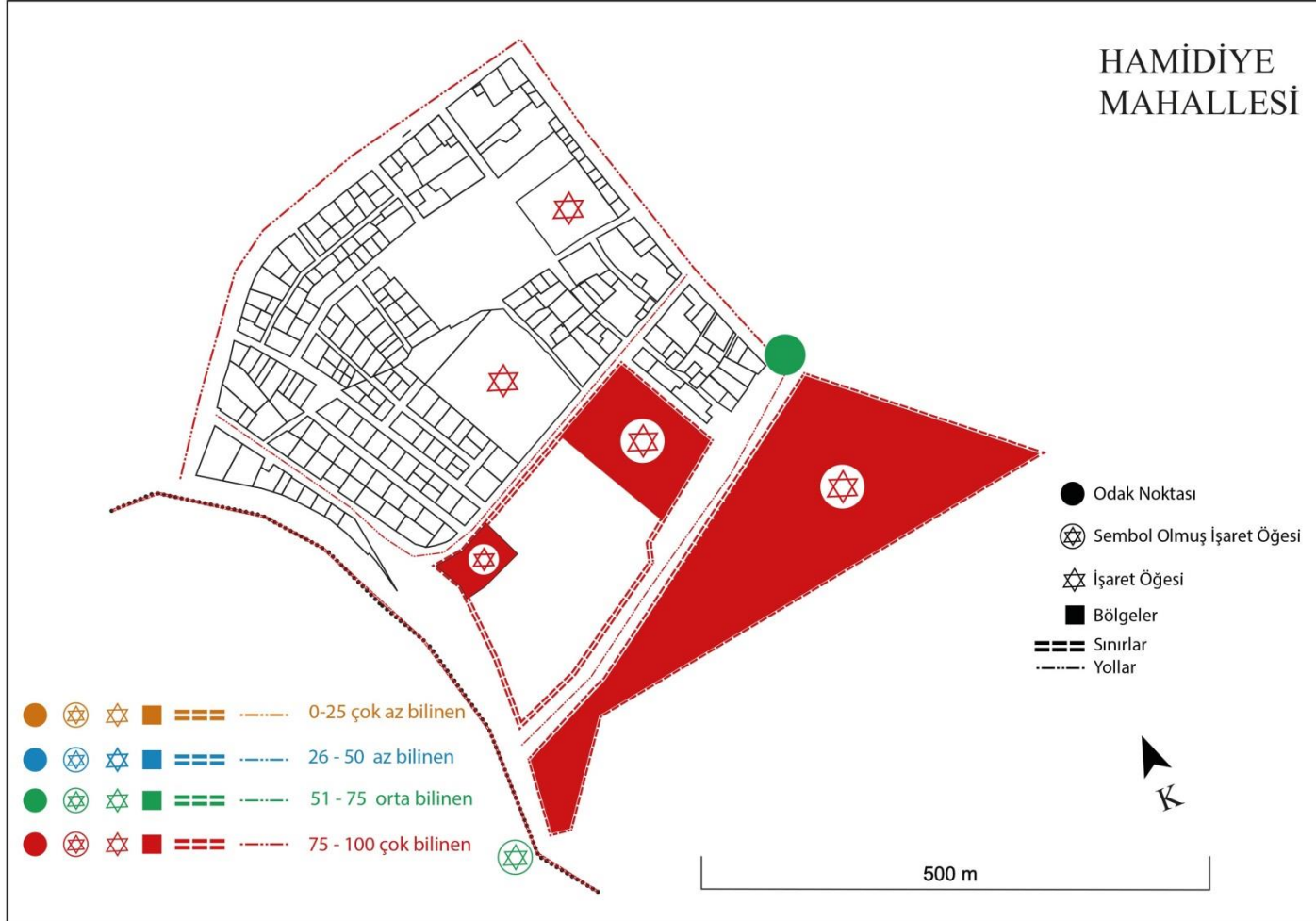

Şekil 4.5. Araştırmacının Yenimahalle'ye ait kimlik haritası

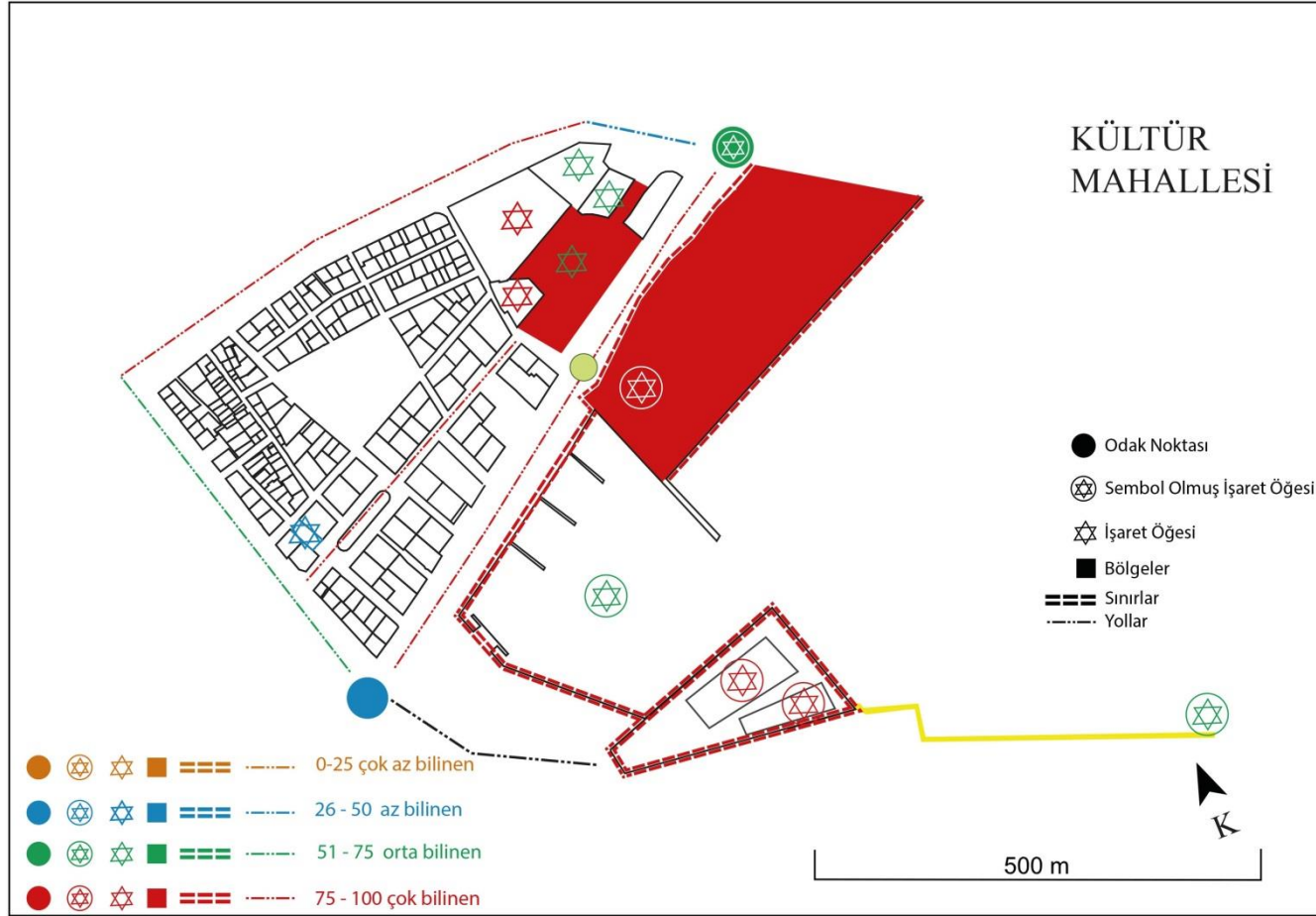
4.7.2. Öğrencilerin Algısına Dayalı Kimlik Haritası

Çizelge 4.30. Öğrencilerin algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları

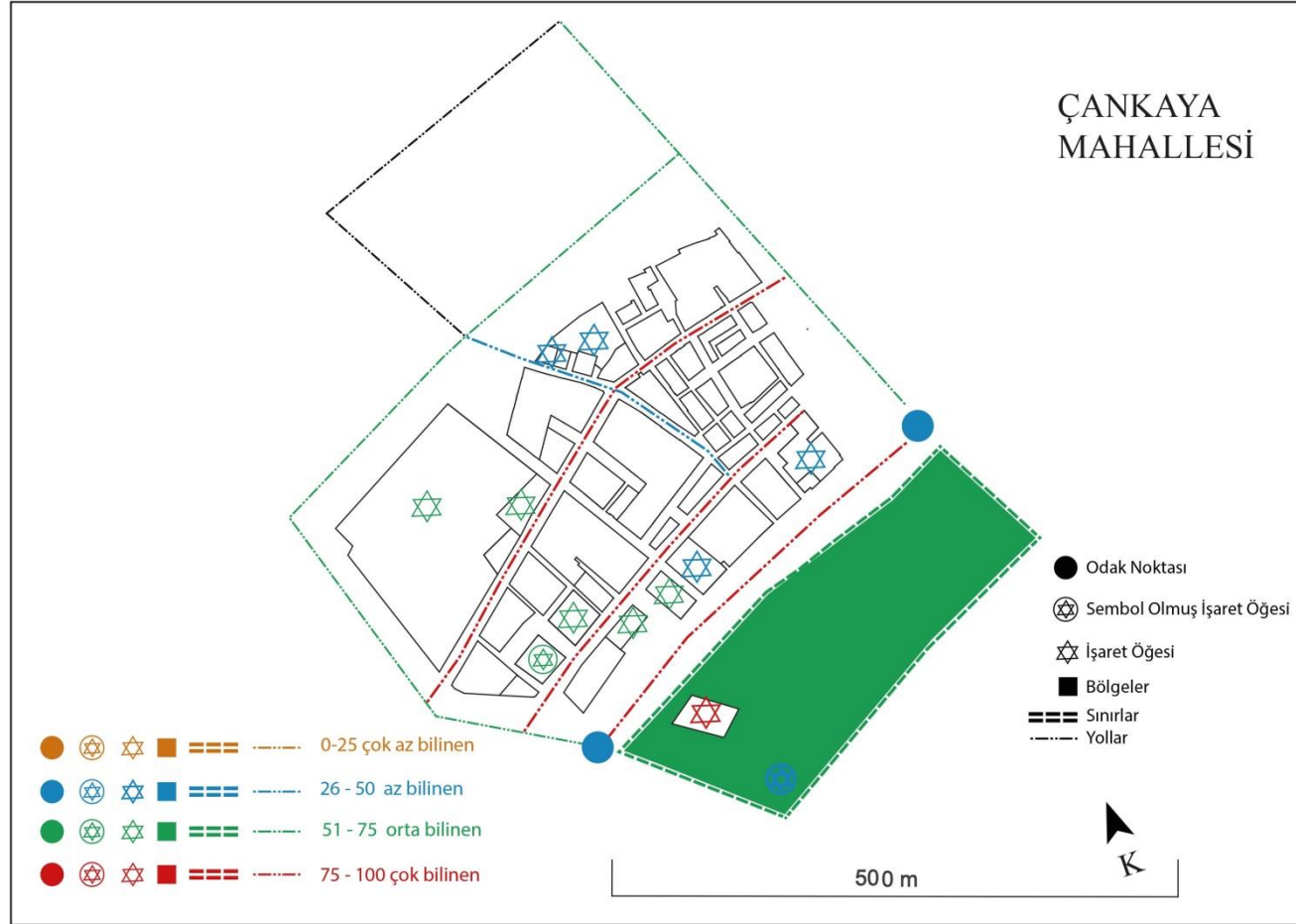
HAMİDİYE	%	KÜLTÜR	%	ÇANKAYA	%	CAMIŞERİF	%	YENİMAHALLE	%	
1	İsmet İnönü Blv.	100	İsmet İnönü Bulvarı	92	İsmet İnönü Bulvarı	100	Valilik	85	Liman	85
2	Orduevi	92	Atatürk Caddesi	85	Atatürk Caddesi	78	İsmet İnönü Bulvarı	78	Emniyet (Ek Hizmet Binası)	78
3	Atatürk Caddesi	85	Lunapark	85	Silifke Caddesi	78	Mersin Otel	71	İsmet İnönü Bulvarı	71
4	Kız Meslek Lisesi	85	Silifke Caddesi	78	Trafik Şube	78	PTT	71	İstasyon	71
5	Müftü Deresi	85	Denizpark	78	İstiklal Caddesi	71	Kongre ve Sergi Sarayı	71	Kurtuluş Meydanı	71
6	S. Yılmaz Lisesi	85	Arap Ortodoks Kilisesi	78	Gümrük Meydanı	71	Antikhan	64	Uray Caddesi	64
7	Silifke Caddesi	85	Cengiz Topel Caddesi	71	Eski Öğretmenevi	71	Merkez Bankası	64	118. Cadde	64
8	Cengiz Topel Cd.	78	Balıkçılar Barınağı	71	Tevfik Sırrı Gür Lisesi	71	Uray Caddesi	57	Çakmak Caddesi	64
9	Askeri Lojmanlar	71	Atatürk Parkı	71	MTSO	64	İstasyon Kavşağı	57	Toros Devlet Hastanesi	64
10	Askerlik Şubesi	64	Vali Konağı	71	SGK	64	118. Cadde Kavşağı	57	118. Cadde Kavşağı	64
11	Orduevi Kavşağı	57	Fener	64	Kuvai Milliye Cd.	57	Ziraat Bankası	57	Turizm ve Kültür Müdürlüğü	57
12			Cumhuriyet Meydanı	64	Mersin.B. Belediyesi	57	Anadolu Hayat İş Merkezi	57	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	57
13			Sakarya Cad. Kavşağı	57	Atatürk Evi ve Müzesi	57	Tekel	57	Liman Müdürlüğü	57
14			Mersin Müzesi	57	Atatürk Parkı	57	Kuvai Milliye Caddesi	50	3 Ocak İ.Ö.O.	57
15			Sakarya Caddesi	50	Soğuksu Caddesi	50	İstiklal Caddesi	50	İstasyon Kavşağı	57
16			Orduevi Kavşağı	50	Yaşat İşhanı	50	Vergi Dairesi	50	İstiklal Caddesi	50
17			Sistem Tıp Merkezi	42	Nobel Otel	50	Mersin İ.Ö.O.	50	Bayındırlık Müdürlüğü	50
18			Kültür Merkezi	42	Ulu Cami	42	Kızılay	50	Eski Adliye	50
19					Ulu Çarşı	42	YKM	50	Cemalpaşa Caddesi	42
20					Gümrük Mey. Kavşağı	35	İleri İ.Ö.O.	50	M.I.P	42
21					Zafer Çarşısı	35	118. Cadde	42	İtalyan Katolik Kilisesi	42
22							Çakmak Caddesi	42	İl Kütüphanesi	42
23							Jandarma	42		
24							Sağlık Müdürlüğü	35		
25							Büyükşehir Tiyatro	35		
26							Gümrük Meydanı Kavşağı	35		
27							Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	28		

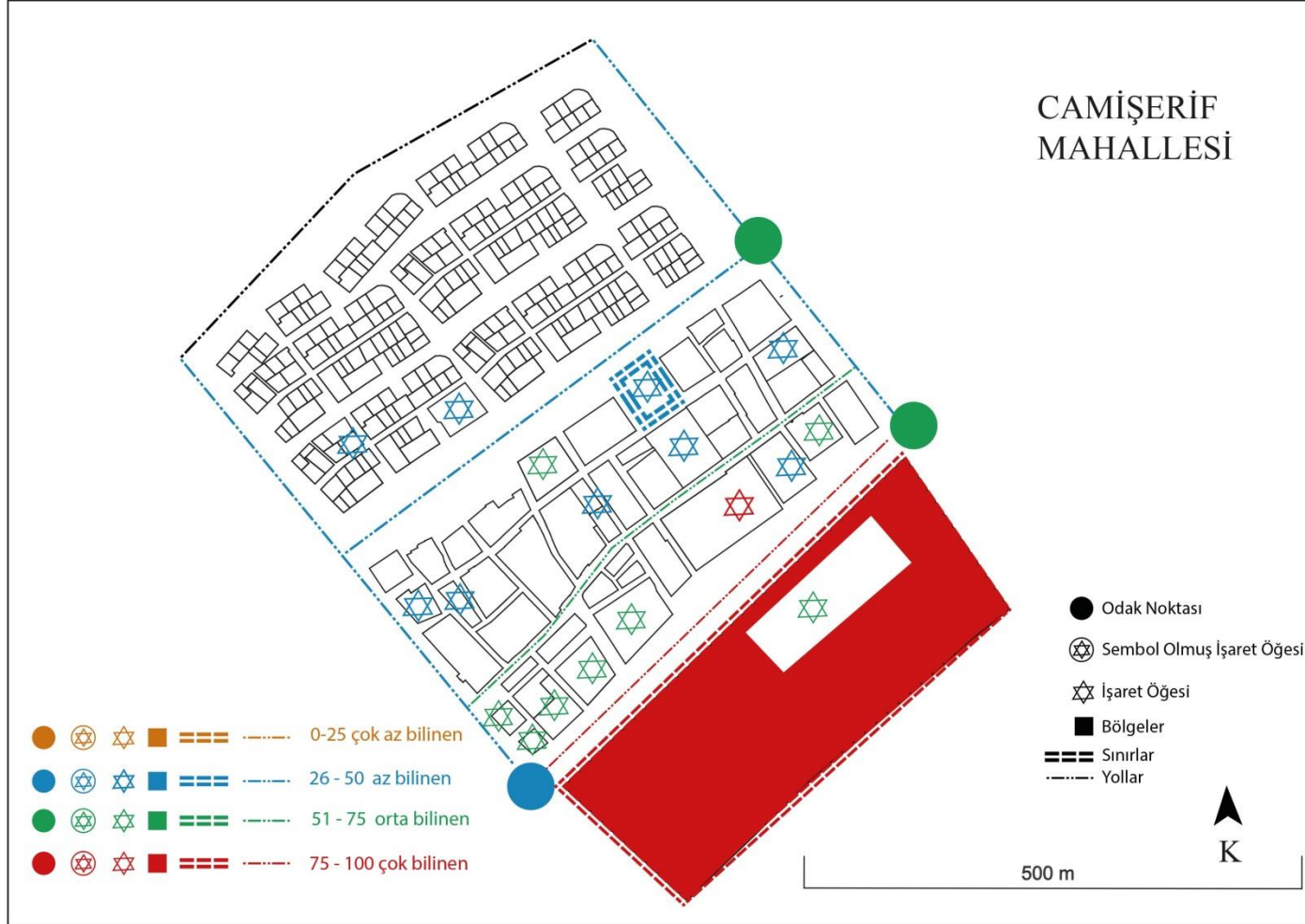
Şekil 4.6. Öğrencilerin Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası

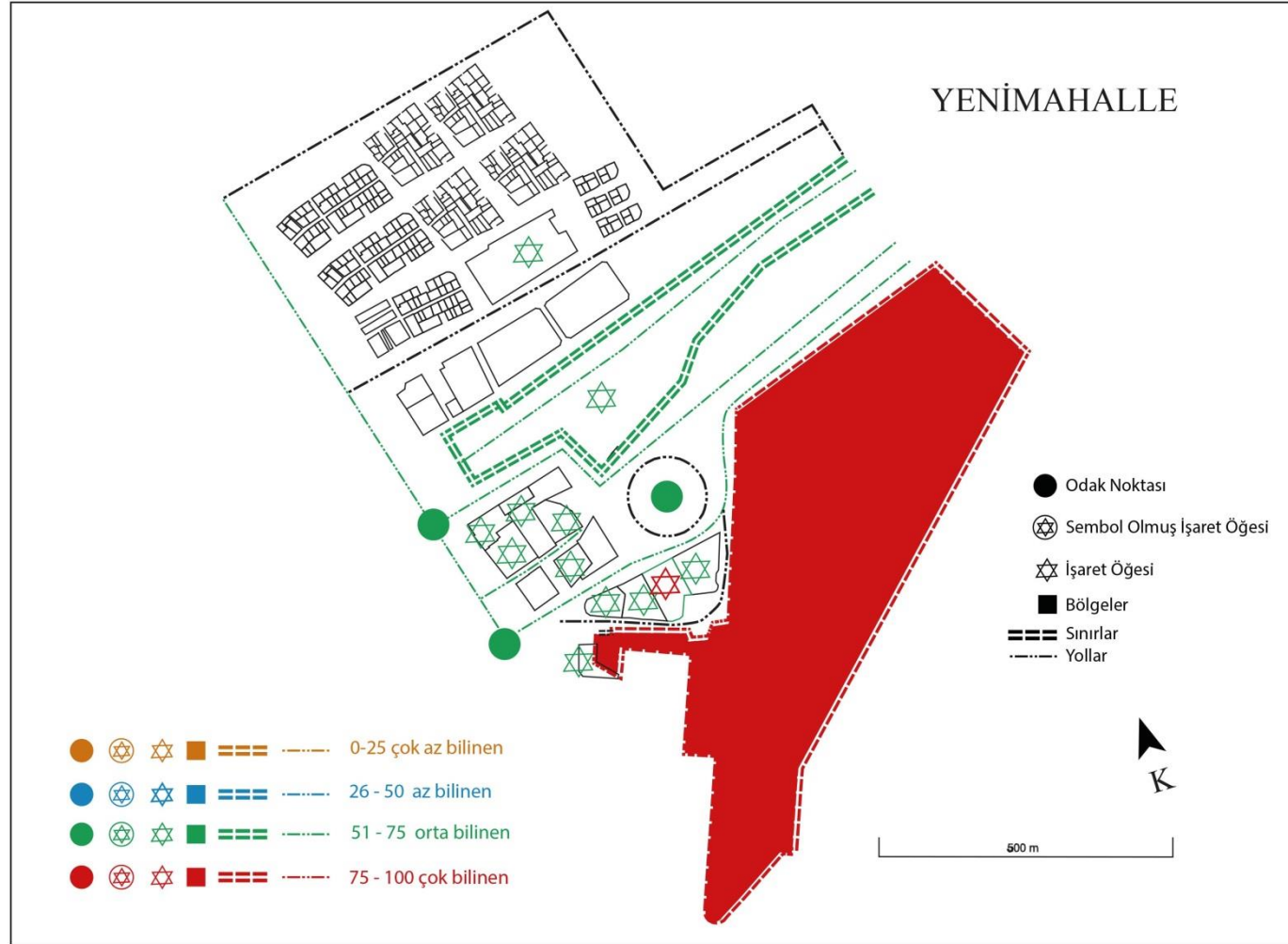
Şekil 4.7. Öğrencilerin Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.8. Öğrencilerin Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.9. Öğrencilerin Algısına Dayalı Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası

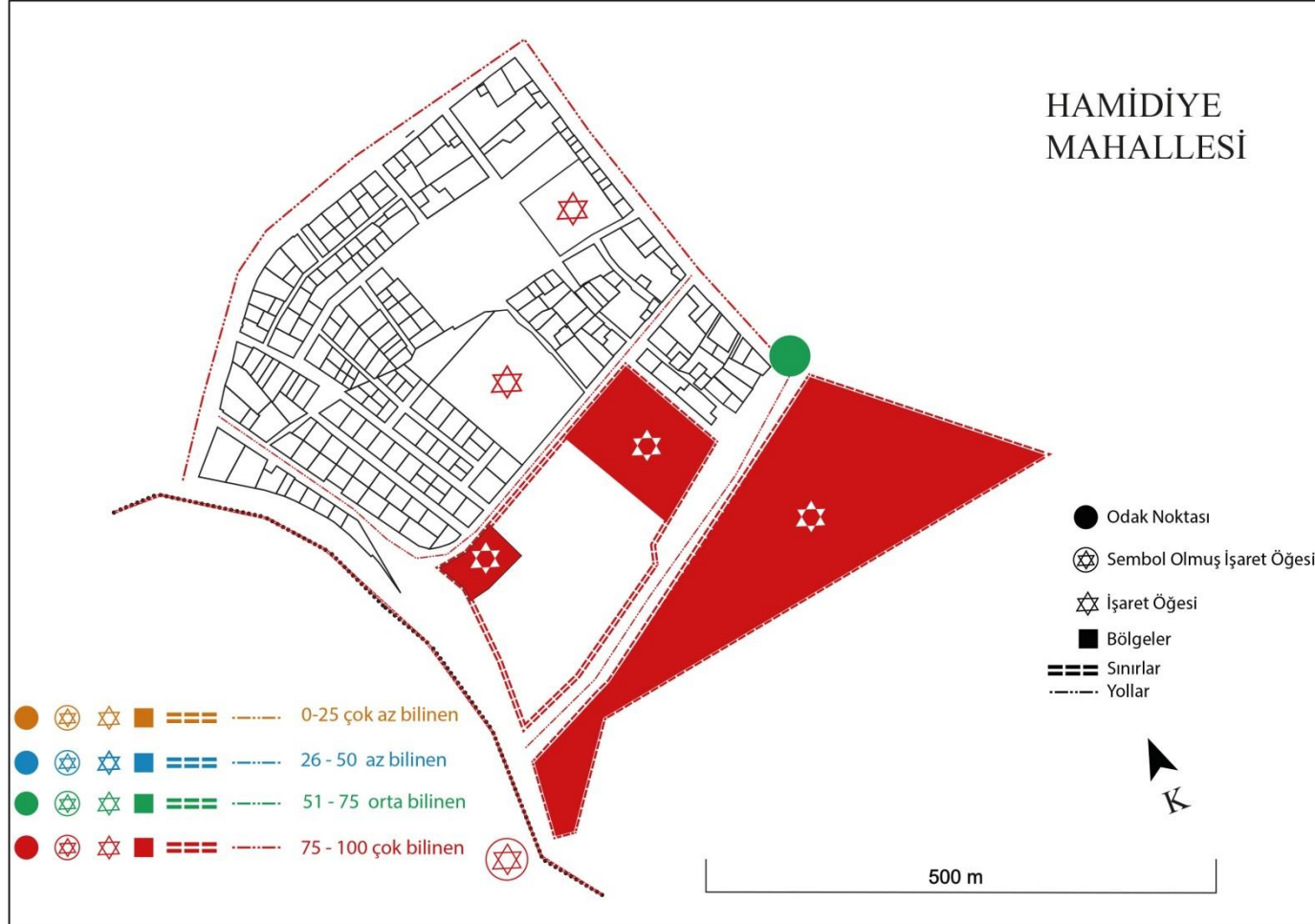

Şekil 4.10. Öğrencilerin Algısına Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası

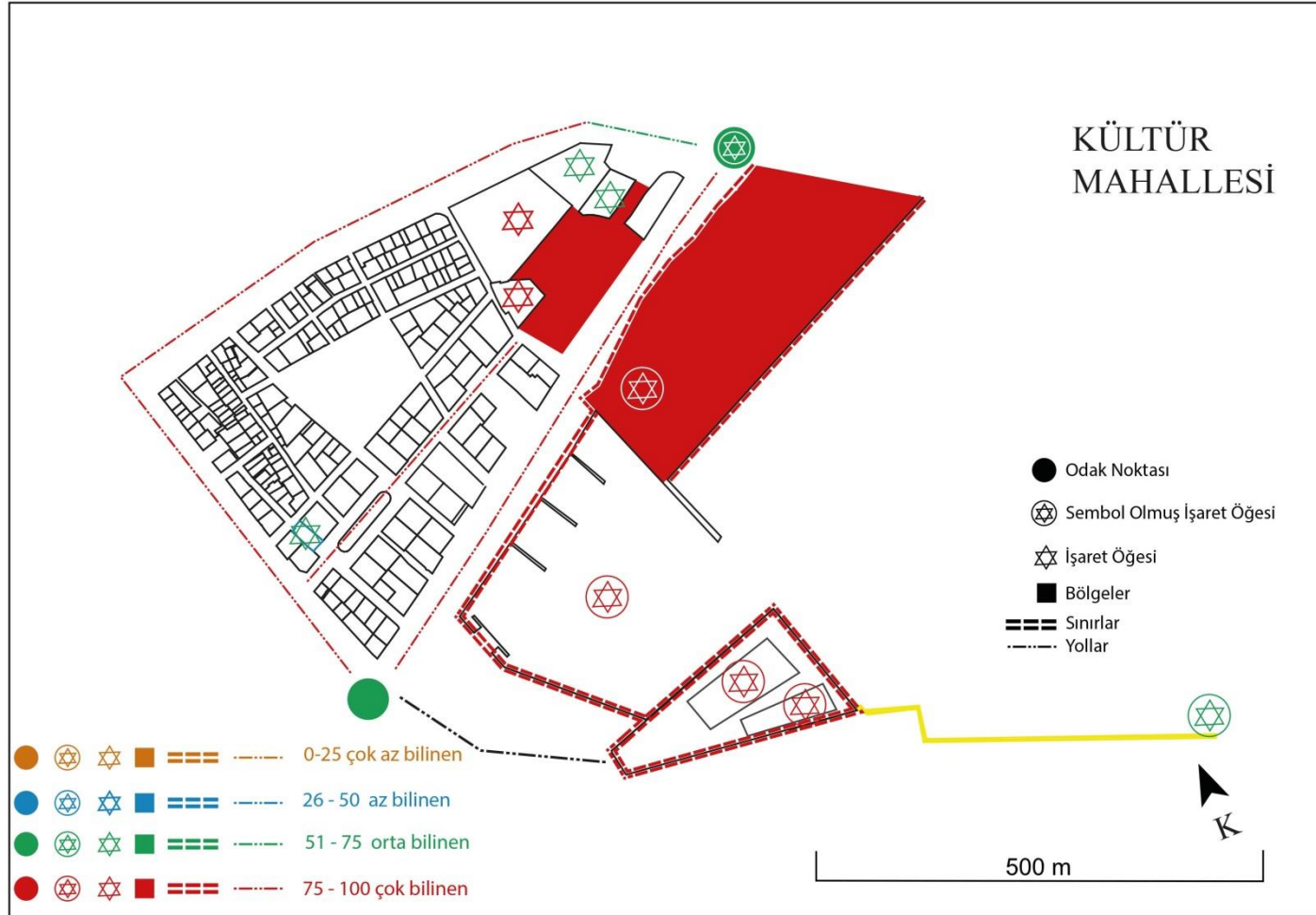
4.7.3. Uzmanların Algısına Dayalı Kimlik Haritası

Çizelge 4.31. Uzmanların algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları

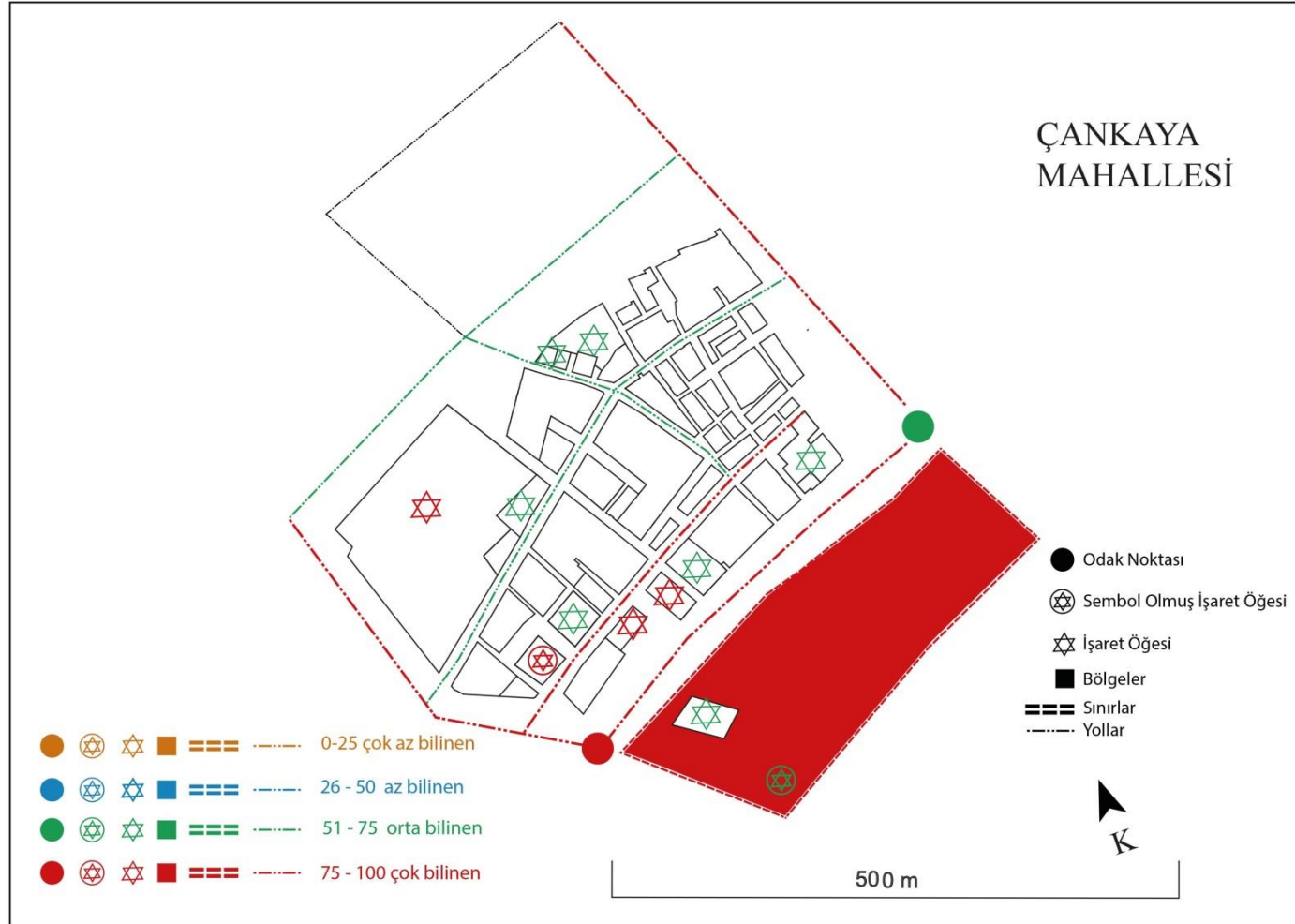
HAMİDİYE		%	KÜLTÜR	%	ÇANKAYA	%	CAMIŞERİF	%	YENİMAHALLE	%
1	Askerlik Şubesi	100	Bahçılar Barınağı	96	İsmet İnönü Bulvarı	89	Valilik	93	Toros Devlet Hastanesi	93
2	Kız Meslek Lisesi	100	Atatürk Caddesi	93	Tevfik Sırrı Gür Lisesi	89	Kongre ve Sergi Sarayı	93	İstasyon	93
3	İsmet İnönü Bulvarı	96	Lunapark	93	Atatürk Parkı	86	Uray Caddesi	82	Liman	93
4	Silifke Caddesi	93	Denizpark	93	Kuvai Milliye Caddesi	82	Kuvai Milliye Caddesi	82	Kurtuluş Meydanı	82
5	Cengiz Topel Caddesi	93	Arap Ortodoks Kilisesi	93	Mersin.B. Belediyesi	82	İstiklal Caddesi	82	İtalyan Katolik Kilisesi	75
6	Orduevi	93	İsmet İnönü Bulvarı	89	Trafik Şube	82	PTT	82	3 Ocak İ.Ö.O.	75
7	Askeri Lojman	93	Silifke Caddesi	89	Atatürk Caddesi	79	İleri İ.Ö.O.	82	Çakmak Caddesi	72
8	S. Yılmaz Lisesi	86	Cengiz Topel Caddesi	89	Atatürk Evi ve Müzesi	79	İsmet İnönü Bulvarı	79	Emniyet (Ek Hizmet Binası)	72
9	Atatürk Caddesi	79	Atatürk Parkı	89	Ulu Cami	78	Mersin Oteli	79	Eski Adliye	72
10	Müftü Deresi	79	Kültür Merkezi	89	MTSO	75	İstasyon Kavşağı	72	İl Kütüphanesi	72
11	Orduevi Kavşağı	72	Cumhuriyet Meydanı	86	İstiklal Caddesi	72	YKM	71	İsmet İnönü Bulvarı	65
12			Vali Konağı	75	Silifke Caddesi	69	Çakmak Caddesi	62	İstiklal Caddesi	65
13			Mersin Müzesi	72	Ulu Çarşı	69	Vergi Dairesi	62	Uray Caddesi	58
14			Sakarya Caddesi	69	SGK	69	Sağlık Müdürlüğü	62	Turizm ve Kültür Müdürlüğü	58
15			Sakarya Cad. Kavşağı	58	Eski Öğretmenevi	69	Ziraat Bankası	58	M.I.P	58
16			Fener	58	Gümrük Meydanı	62	Jandarma	58	İstasyon Kavşağı	58
17			Sistem Merkezi Tıp	58	Nobel Oteli	62	Antikhan	55	Cemalpaşa Caddesi	55
18			Orduevi Kavşağı	51	Soğuksu Caddesi	58	Anadolu Hayat İş Merkezi	51	Liman Müdürlüğü	55
19					Yaşat İşhanı	58	Tekel	51	Bayındırlık Müdürlüğü	51
20					Gümrük Mey.Kavşağı	55	Merkez Bankası	51	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	48
21					Zafer Çarşısı	51	118. Cadde Kavşağı	41	118. Cadde	34
22							118. Cadde	37	118. Cadde Kavşağı	34
23							Mersin İ.Ö.O.	35		
24							Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	34		
25							Gümrük Meydanı Kavşağı	34		
26							Büyükşehir Tiyatro	31		
27							Kızılay	27		

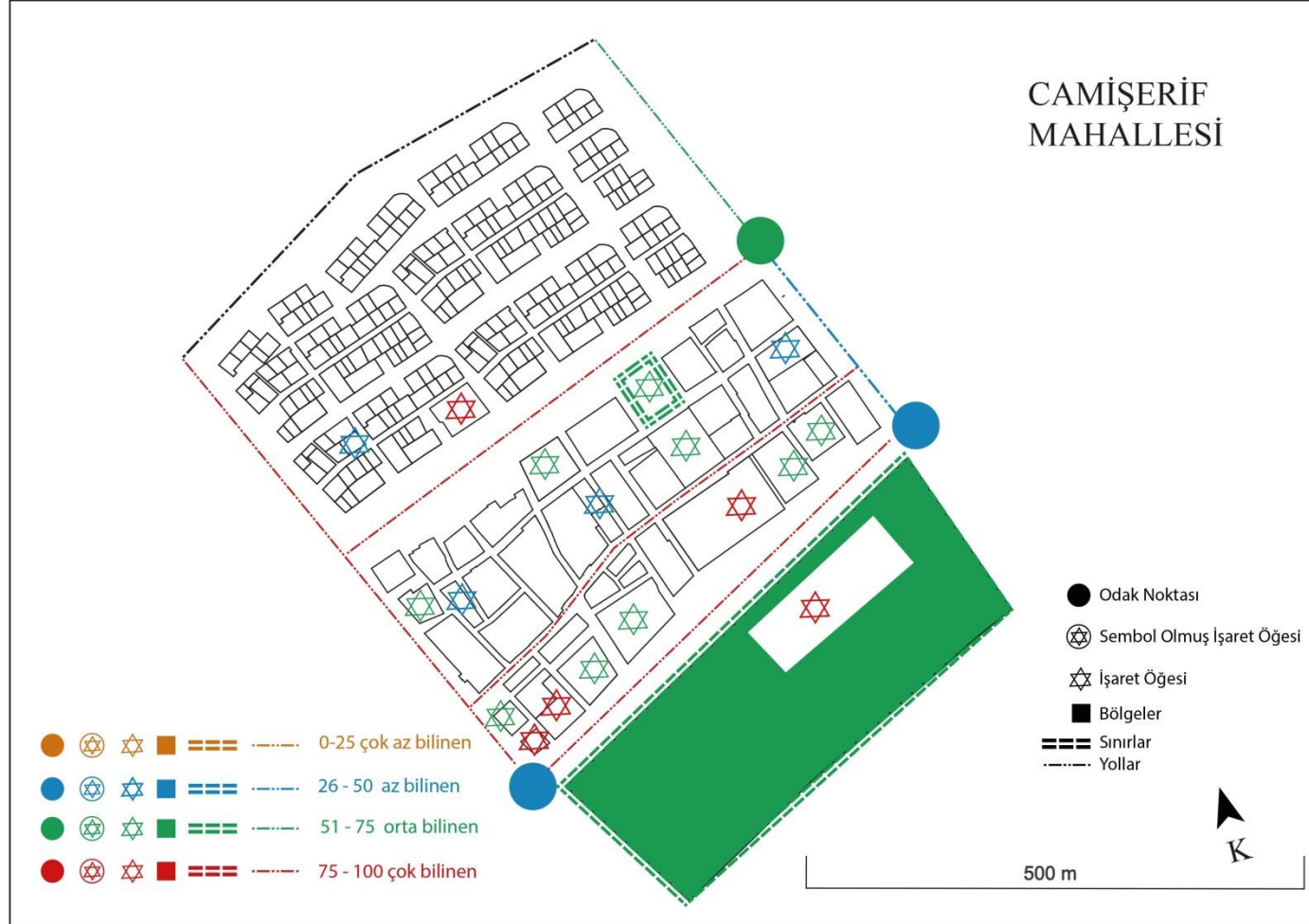
Şekil 4.11. Uzmanların Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası

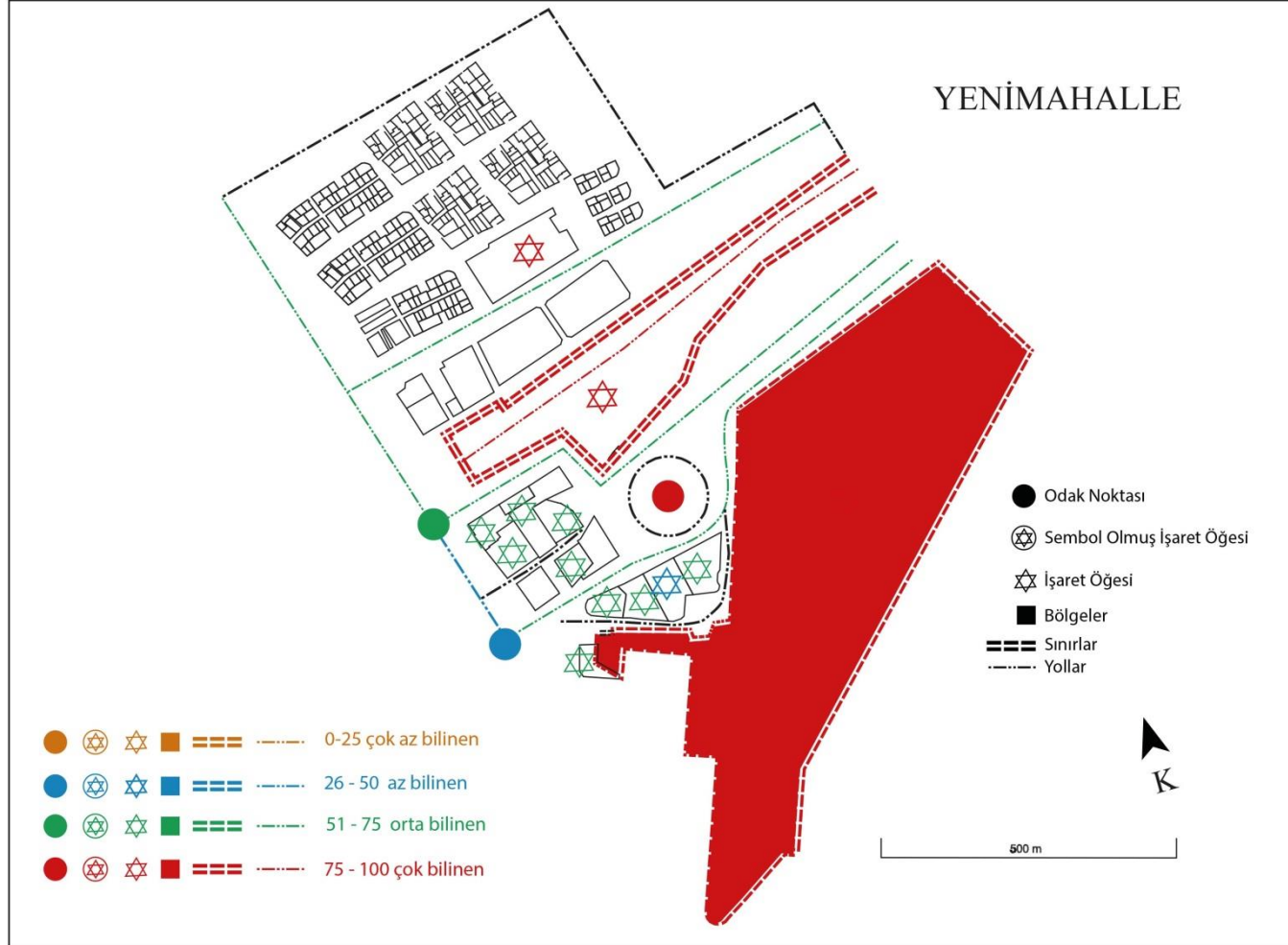
Şekil 4.12. Uzmanların Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.13. Uzmanların Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.14. Uzmanların Algısına Dayalı Camișerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.15. Uzmanların Algısına Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası

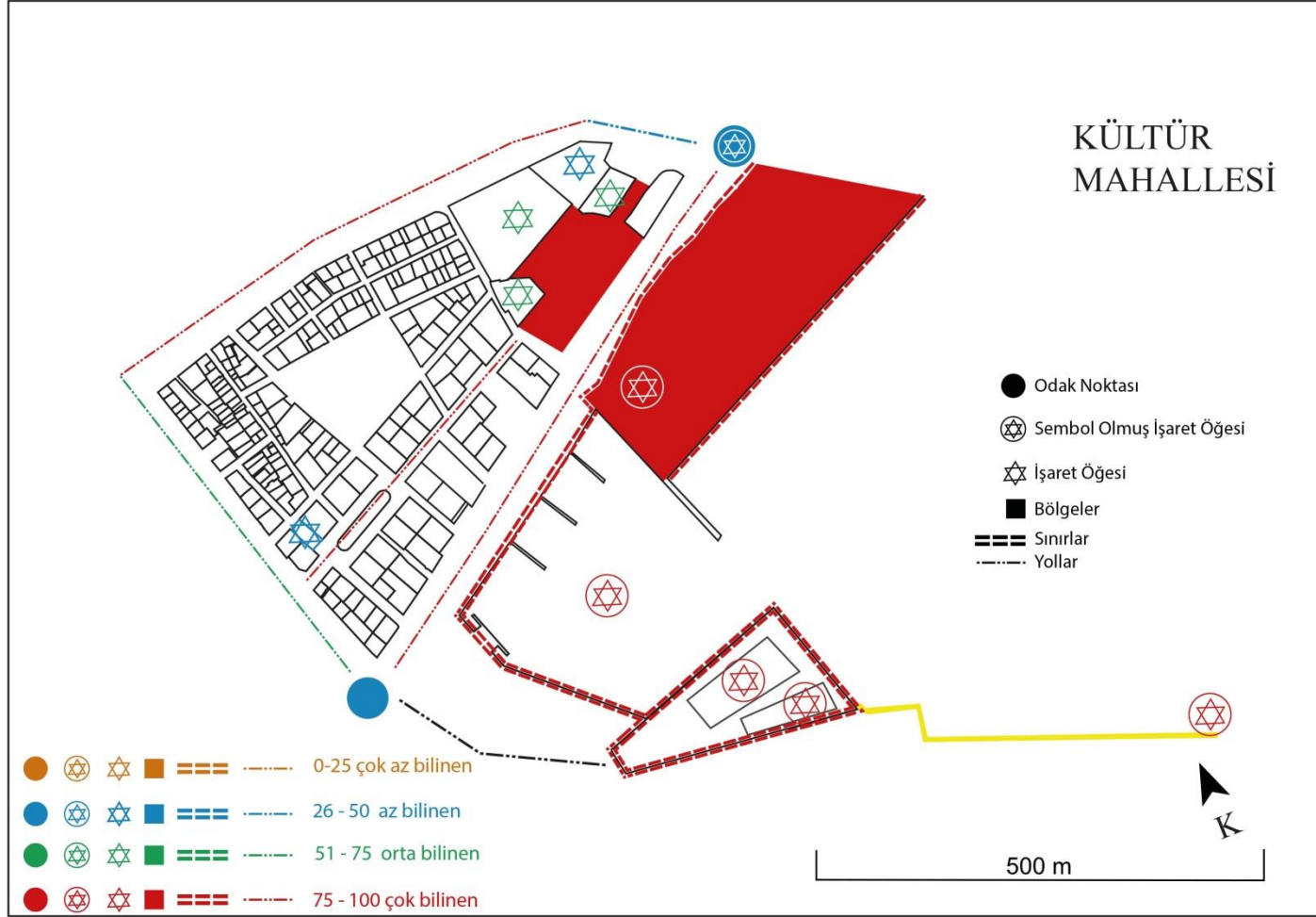
4.7.4. Halkın Algısına Dayalı Kimlik Haritası

Çizelge 4.32. Halkın algısına dayalı çevresel imgelerin bilinme oranları

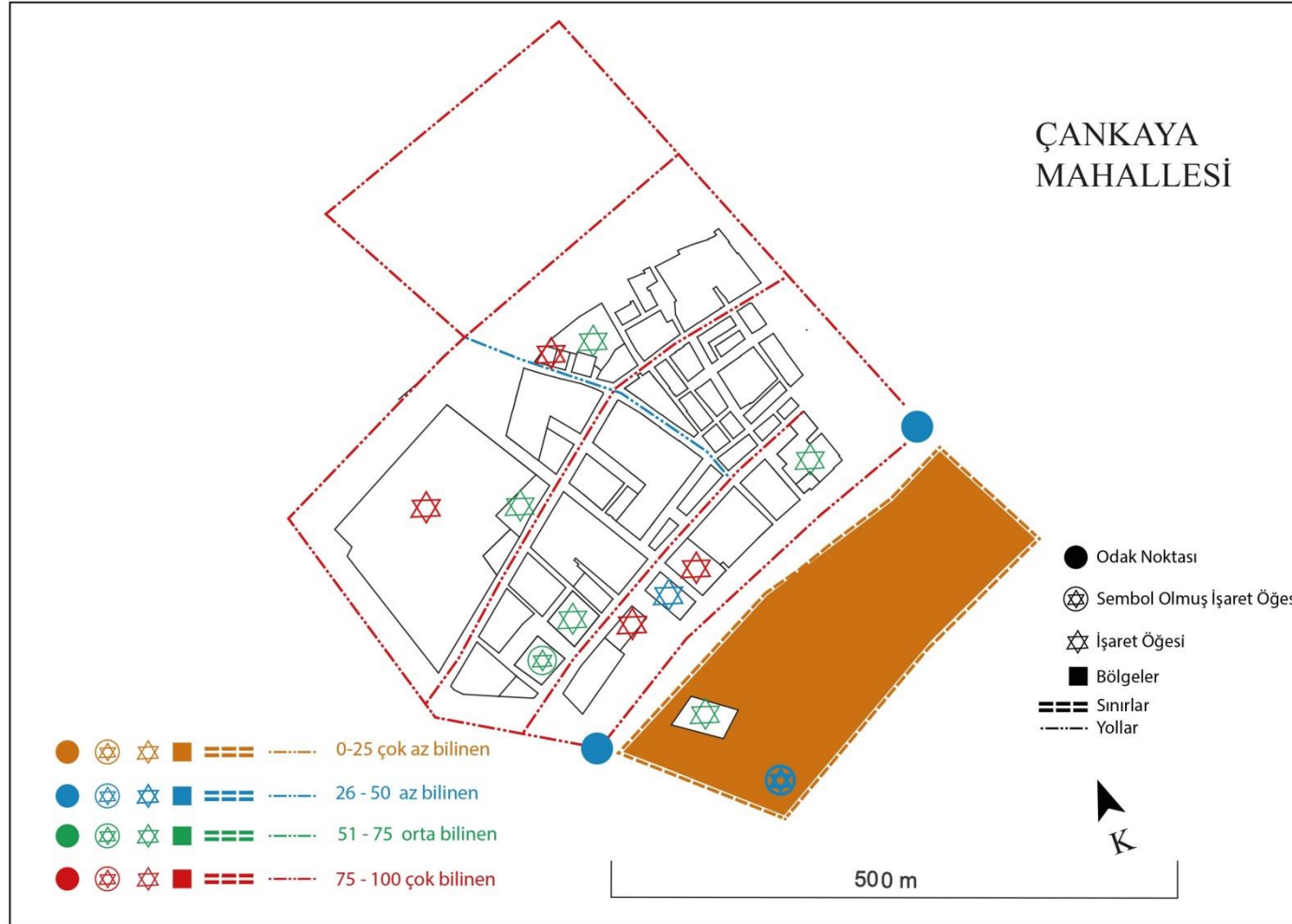
HAMİDİYE		%	KÜLTÜR	%	ÇANKAYA	%	CAMIŞERİF	%	YENİMAHALLE	%
1	Kız Meslek Lisesi	92	İsmet İnönü Bulvarı	100	İsmet İnönü Bulvarı	100	Kongre ve Sergi Sarayı	91	Toros Devlet Hastanesi	100
2	Orduevi	90	Balıkçılar Barınağı	100	Atatürk Caddesi	92	İstiklal Caddesi	83	İstasyon	94
3	Silifke Caddesi	88	Atatürk Parkı	94	Ulu Çarşı	92	İsmet İnönü Bulvarı	66	Liman	94
4	Müftü Deresi	83	Atatürk Caddesi	88	Ulu Cami	92	Kuvai Milliye Caddesi	58	İtalyan Katolik Kilisesi	88
5	Askerlik Şubesi	83	Lunapark	88	Tevfik Sırrı Gür Lisesi	85	Valilik	58	İl Kütüphanesi	77
6	Askeri Lojman	83	Denizpark	88	Silifke Caddesi	78	YKM	58	İsmet İnönü Bulvarı	72
7	Cengiz Topel Caddesi	81	Silifke Caddesi	82	İstiklal Caddesi	78	Uray Caddesi	50	Çakmak Caddesi	61
8	S.Yılmaz Lisesi	81	Cumhuriyet Meydanı	82	Mersin.B. Belediyesi	78	İleri İ.Ö.O.	50	İstiklal Caddesi	61
9	Atatürk Caddesi	79	Fener	76	Yaşat İşhanı	78	Çakmak Caddesi	41	Kurtuluş Meydanı	61
10	Orduevi Kavşağı	66	Cengiz Topel Caddesi	70	Nobel Otel	78	Mersin Otel	41	Liman Müdürlüğü	55
11	İsmet İnönü Blv.	63	Vali Konağı	64	Atatürk Evi ve Müzesi	71	PTT	41	3 Ocak İ.Ö.O.	55
12			Kültür Merkezi	58	Trafik Şube	71	Antikhan	33	Eski Adliye	55
13			Arap Ortodoks Kilisesi	52	Gümrük Meydanı	64	Vergi Dairesi	33	Turizm ve Kültür Müdürlüğü	50
14			Sistem Tıp Merkezi	47	SGK	64	Tekel	33	Bayındırlık Müdürlüğü	50
15			Mersin Müzesi	47	Eski Öğretmenevi	64	Sağlık Müdürlüğü	33	Emniyet (Ek Hizmet Binası)	44
16			Sakarya Cad.Kavşağı	41	Zafer Çarşısı	51	Merkez Bankası	33	Cemalpaşa Caddesi	38
17			Sakarya Caddesi	35	Gümrük Mey.Kavşağı	42	Jandarma	33	İstasyon Kavşağı	33
18			Orduevi Kavşağı	29	MTSO	42	Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	33	M.L.P	33
19					Soğuksu Caddesi	35	Gümrük Meydan	33	Uray Caddesi	27
20					Kuvai Milliye Cd.	35	İstasyon Kavşağı	25	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	27
21					Atatürk Parkı	7	118. Cadde Kavşağı	25	118. Cadde Kavşağı	5
22							Ziraat Bankası	25	118. Cadde	0
23							Mersin İ.Ö.O.	25		
24							Anadolu Hayat İş Merkezi	16		
25							118. Cadde	8		
26							Büyükşehir Tiyatro	8		
27							Kızılay	8		

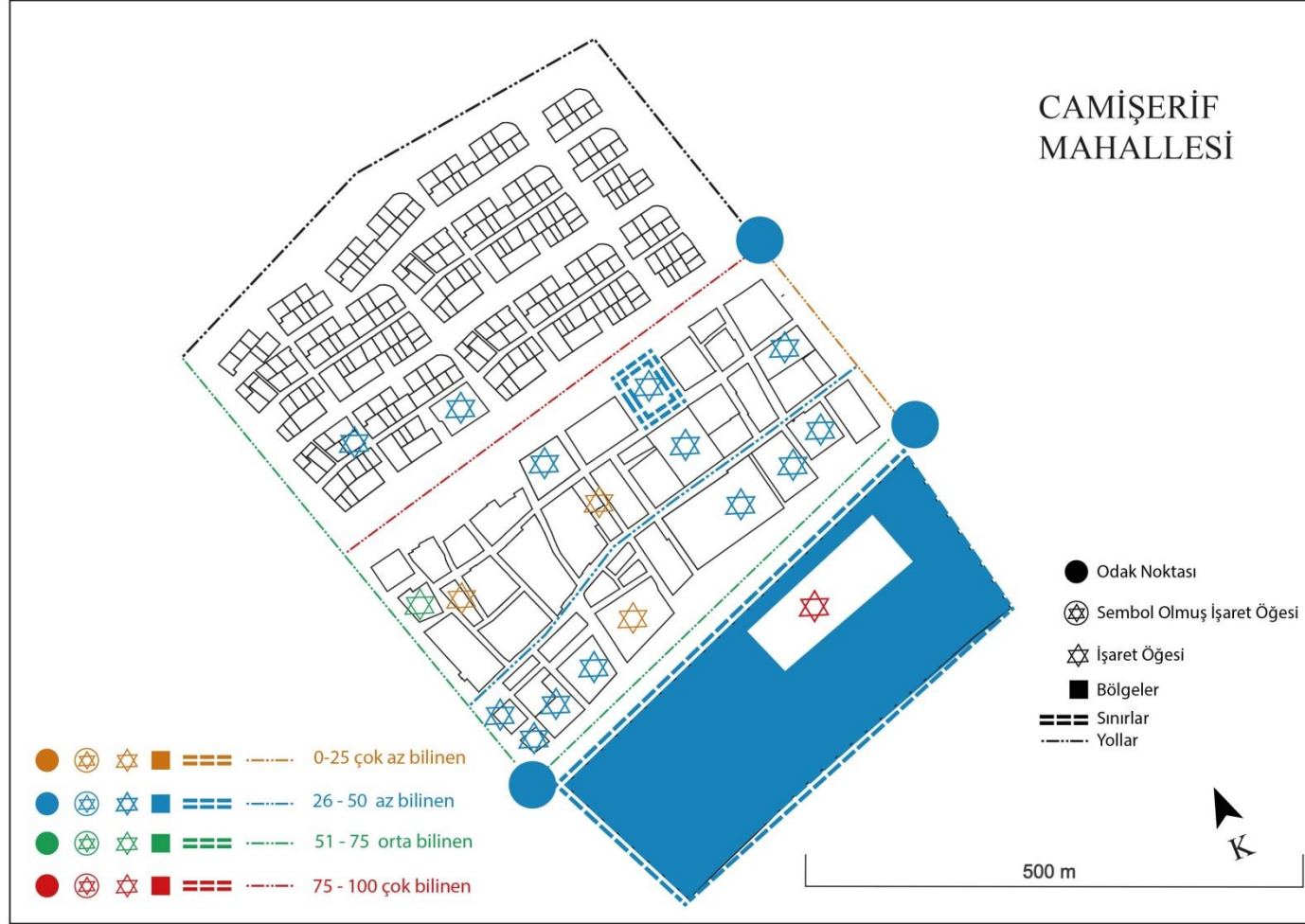
Şekil 4.16. Halkın Algısına Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası

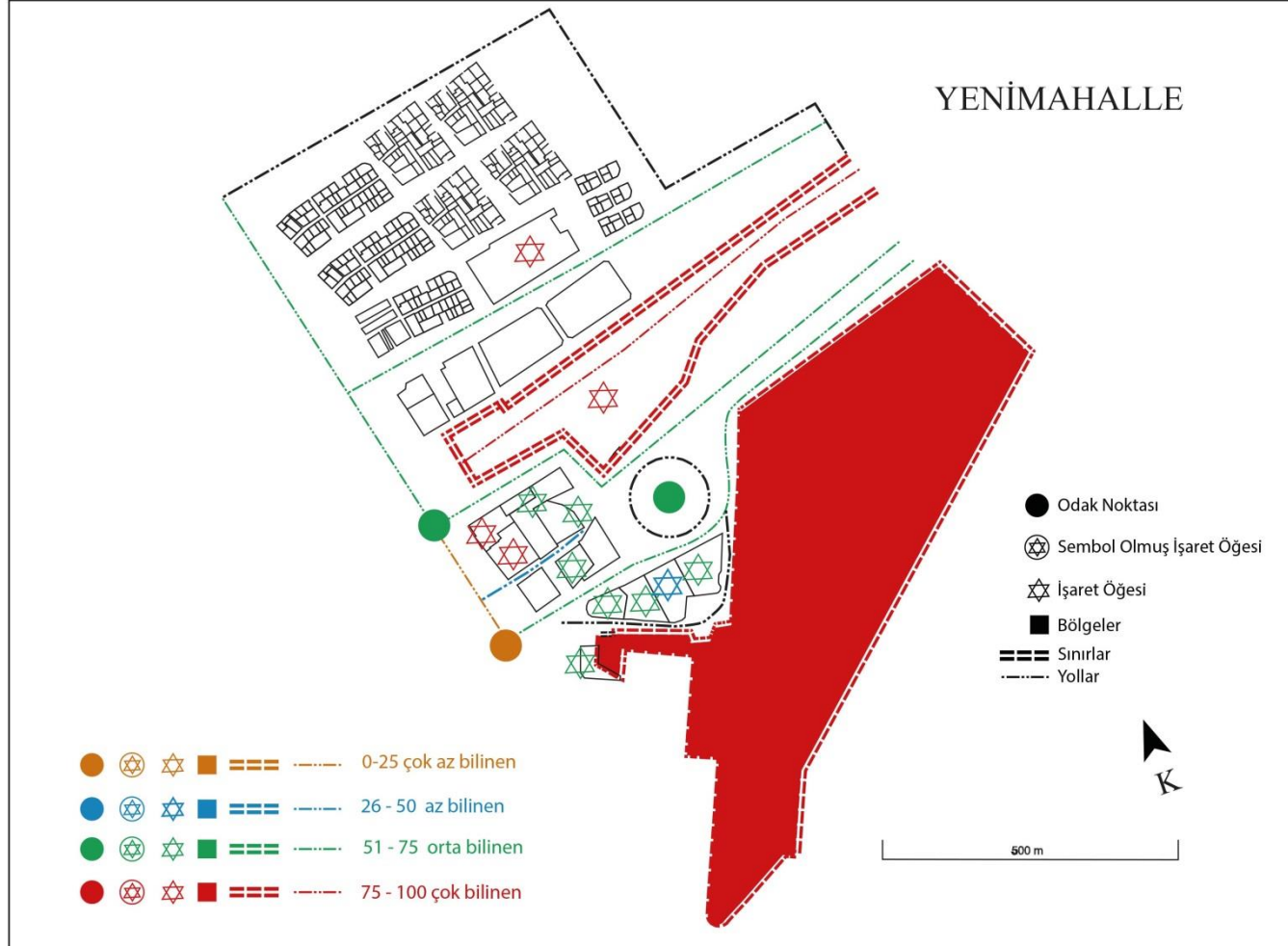
Şekil 4.17. Halkın Algısına Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.18. Halkın Algısına Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.19. Halkın Algısına Dayalı Camişerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası

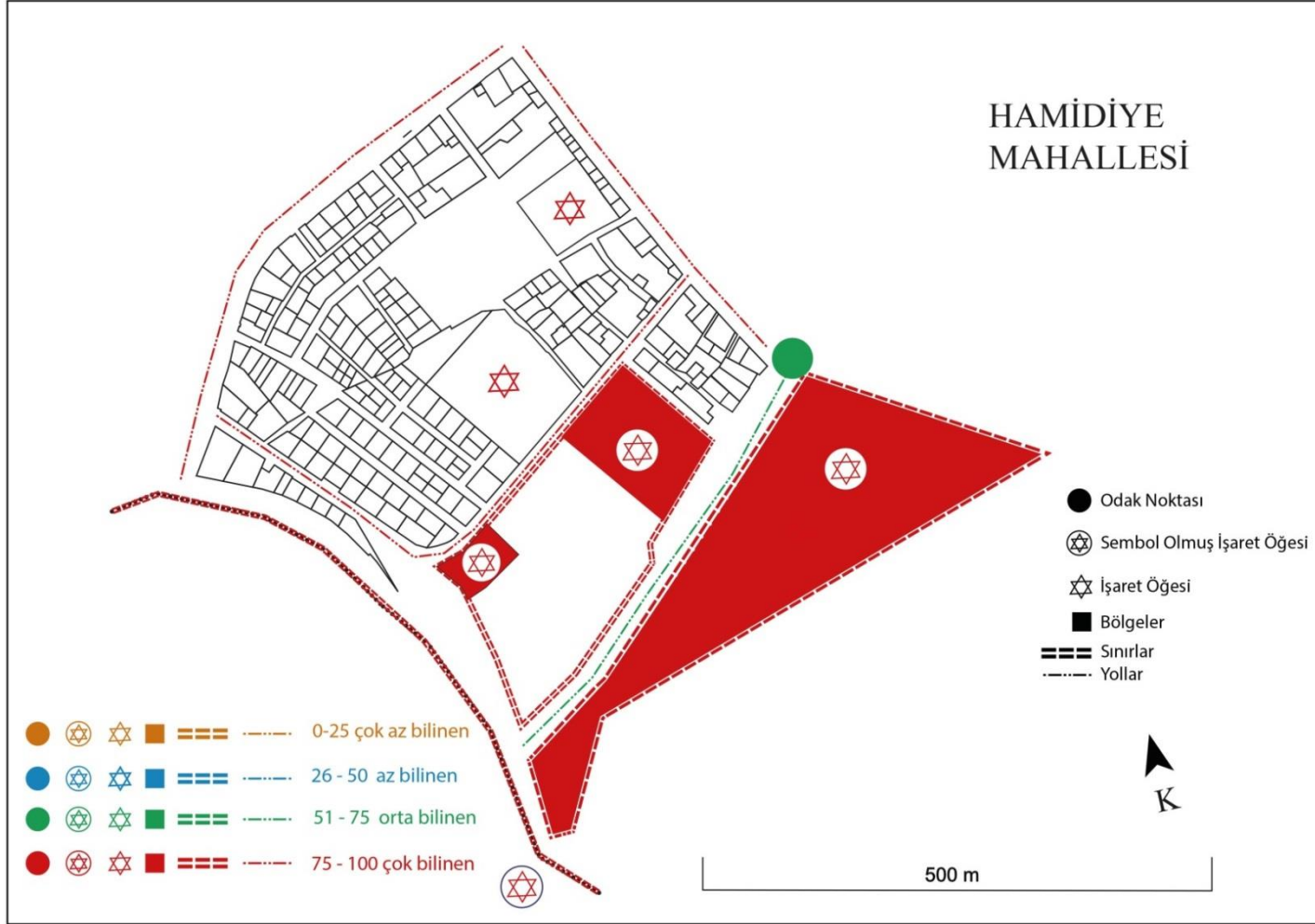

Şekil 4.20. Halkın Algısına Dayalı Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası.

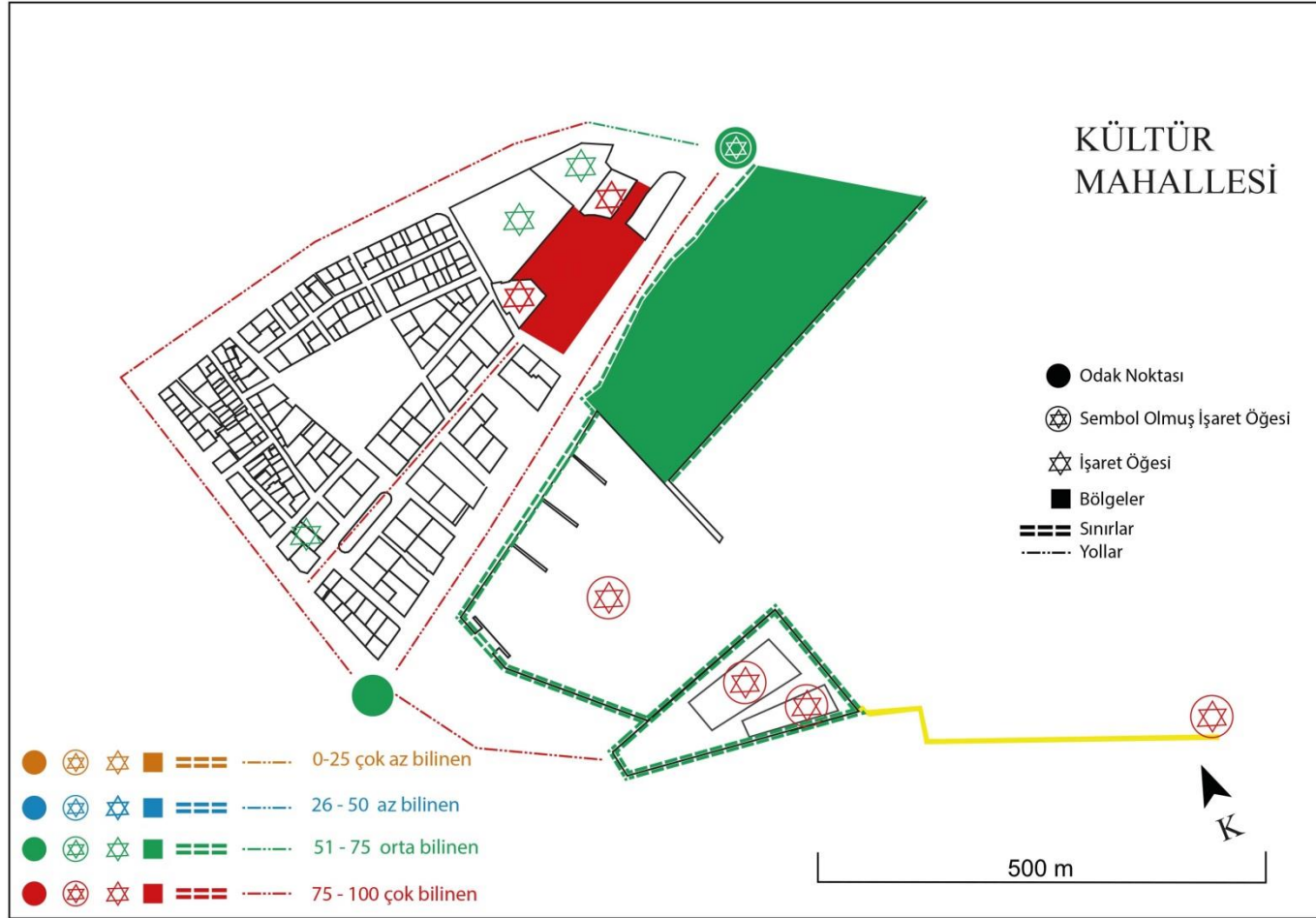
4.7.5. Bütünleşik Algıya Dayalı Kimlik Haritası

Çizelge 4.33. Bütünleşik algıya dayalı çevresel imgelerin bilinme oranleri

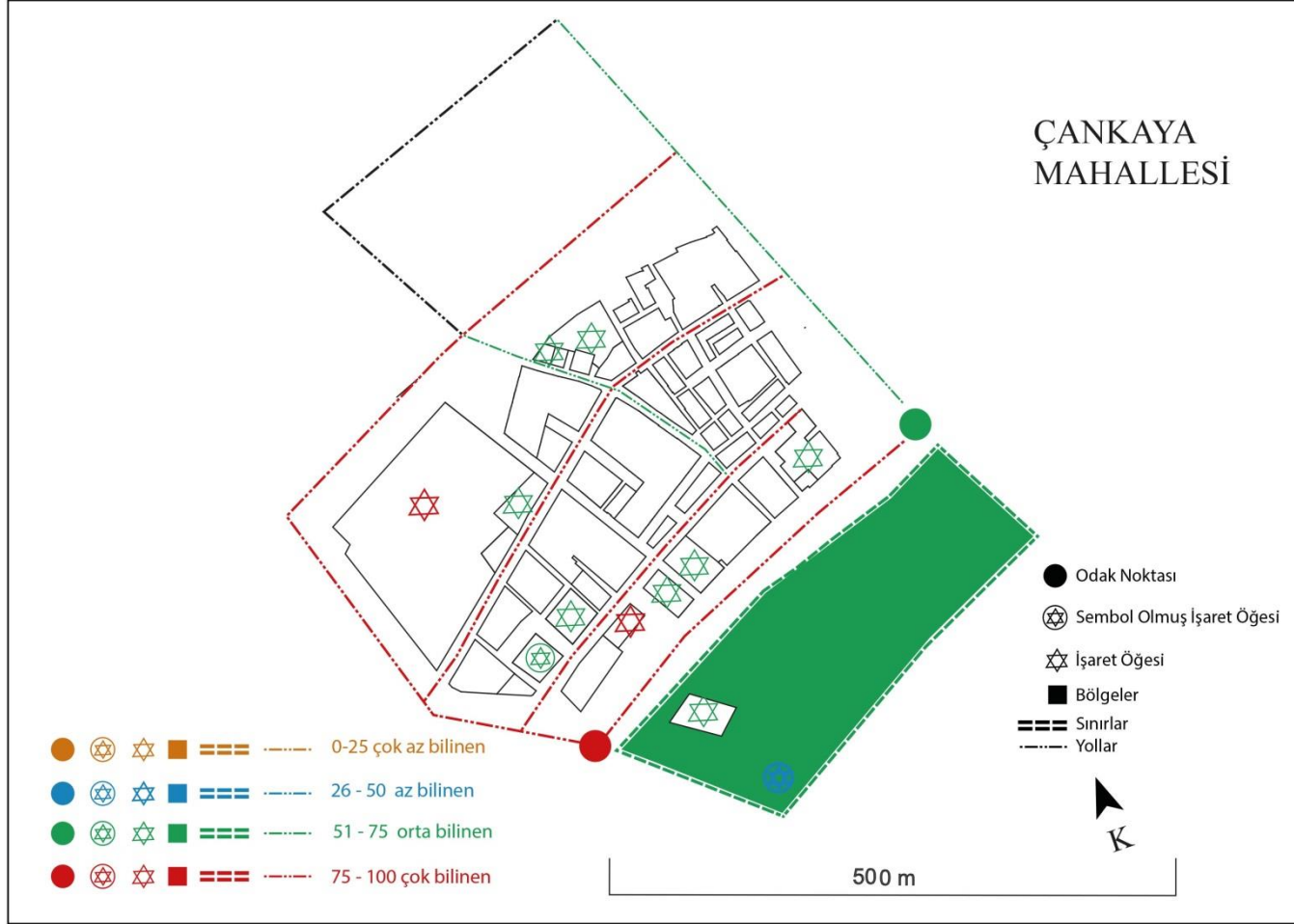
HAMİDİYE	%	KÜLTÜR	%	ÇANKAYA	%	CAMIŞERİF	%	YENİMAHALLE	%	
1	Orduevi	92	İsmet İnönü Bulvarı	96	İsmet İnönü Bulvarı	97	Kongre ve Sergi Sarayı	89	Liman	93
2	Kız Meslek Lisesi	92	Atatürk Caddesi	91	Atatürk Caddesi	87	Valilik	84	İstasyon	89
3	Atatürk Caddesi	90	Lunapark	91	Tevfik Sırrı Gür Lisesi	86	İsmet İnönü Bulvarı	81	Toros Devlet Hastanesi	89
4	Silifke Caddesi	90	Silifke Caddesi	87	Trafik Şube	83	İstiklal Caddesi	79	Kurtuluş Meydanı	78
5	Müftü Deresi	89	Cumhuriyet Meydanı	83	Silifke Caddesi	81	PTT	73	İsmet İnönü Bulvarı	77
6	Askeri Lojman	84	Cengiz Topel Caddesi	83	İstiklal Caddesi	80	Mersin Otel	73	İtalyan Katolik Kilisesi	76
7	S.Yılmaz Lisesi	84	Denizpark	82	Mersin.B. Belediyesi	79	Kuvai Milliye Caddesi	72	Çakmak Caddesi	74
8	Cengiz Topel Cd.	82	Fener	82	Ulu Cami	78	Uray Caddesi	72	Emniyet (Ek Hizmet Binası)	73
9	Askerlik Şubesi	82	Arap Ortodoks Kilisesi	81	Atatürk Evi ve Müzesi	76	İleri İ.Ö.O.	70	İl Kütüphanesi	73
10	Orduevi Kavşağı	73	Vali Konağı	78	Ulu Çarşı	76	YKM	69	3 Ocak İ.Ö.O.	72
11	İsmet İnönü Blv.	65	Balıkçılar Barınağı	73	Eski Öğretmenevi	76	İstasyon Kavşağı	63	İstasyon Kavşağı	71
12			Kültür Merkezi	72	SGK	74	Antikhan	63	Eski Adliye	69
13			Mersin Müzesi	69	Nobel Otel	72	Merkez Bankası	62	İstiklal Caddesi	69
14			Atatürk Parkı	65	Yaşat İşhanı	71	Çakmak Caddesi	61	Liman Müdürlüğü	66
15			Sakarya Cd. Kavşağı	64	MTSO	70	Vergi Dairesi	61	Turizm ve Kültür Müdürlüğü	66
16			Sakarya Caddesi	63	Kuvai Milliye	69	Tekel	60	Bayındırlık Müdürlüğü	62
17			Sistem Tıp Merkezi	62	Gümrük Meydanı	67	Ziraat Bankası	60	Uray Caddesi	62
18			Orduevi Kavşağı	57	Gümrük Mey.Kavşağı	65	Jandarma	58	Cemalpaşa Caddesi	59
19					Atatürk Parkı	62	Sağlık Müdürlüğü	55	M.I.P	58
20					Soğuksu Caddesi	61	Anadolu Hayat İş Merkezi	55	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	58
21					Zafer Çarşısı	59	118. Cadde Kavşağı	55	118. Cadde Kavşağı	51
22							Mersin İ.Ö.O.	52	118. Cadde	49
23							Gümrük Meydanı Kavşağı	55		
24							Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	49		
25							118. Cadde	45		
26							Kızılay	46		
27							Büyükşehir Tiyatro	43		

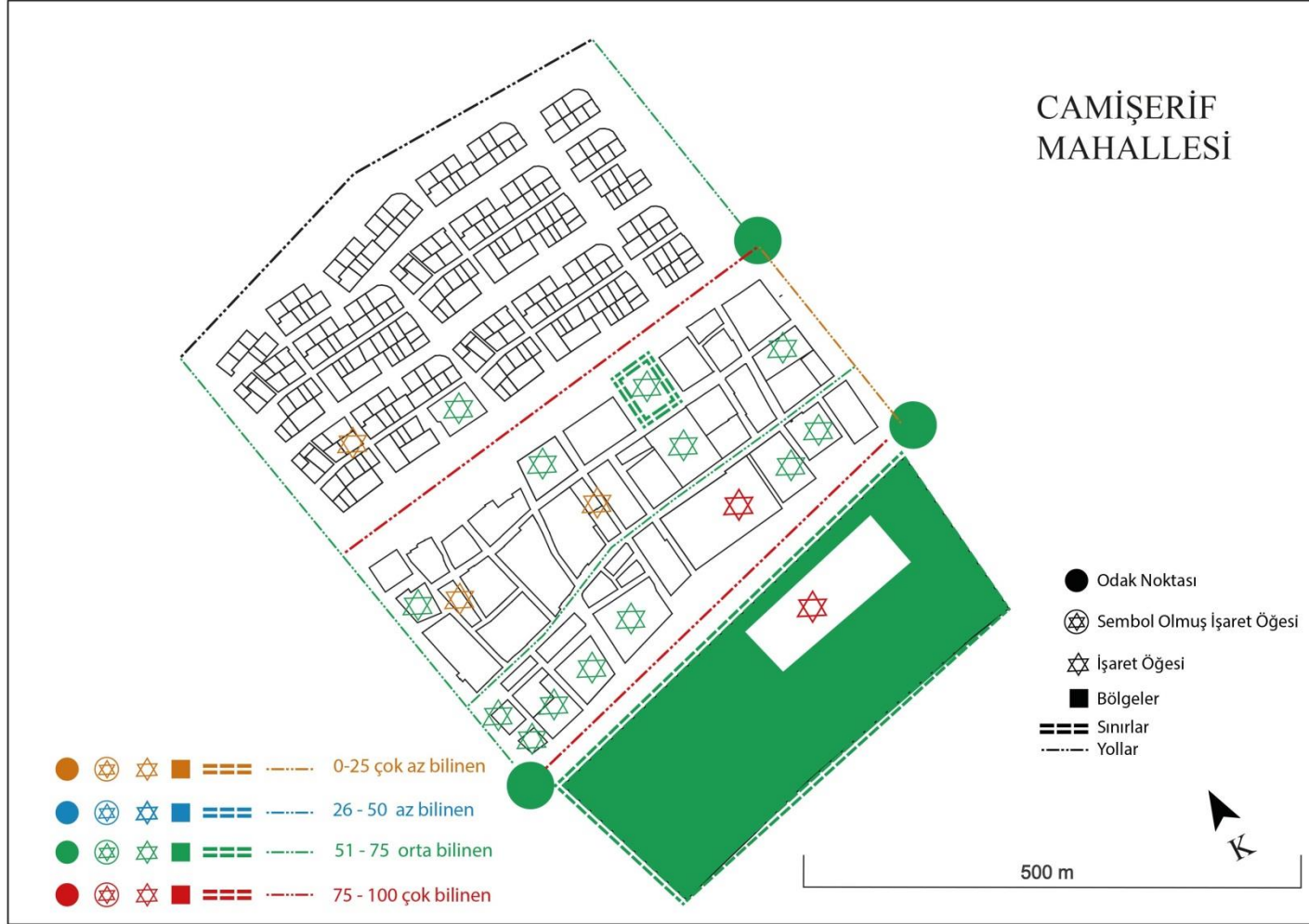
Şekil 4.21. Bütünleşik Algıya Dayalı Hamidiye Mahallesi'ne ait kimlik haritası

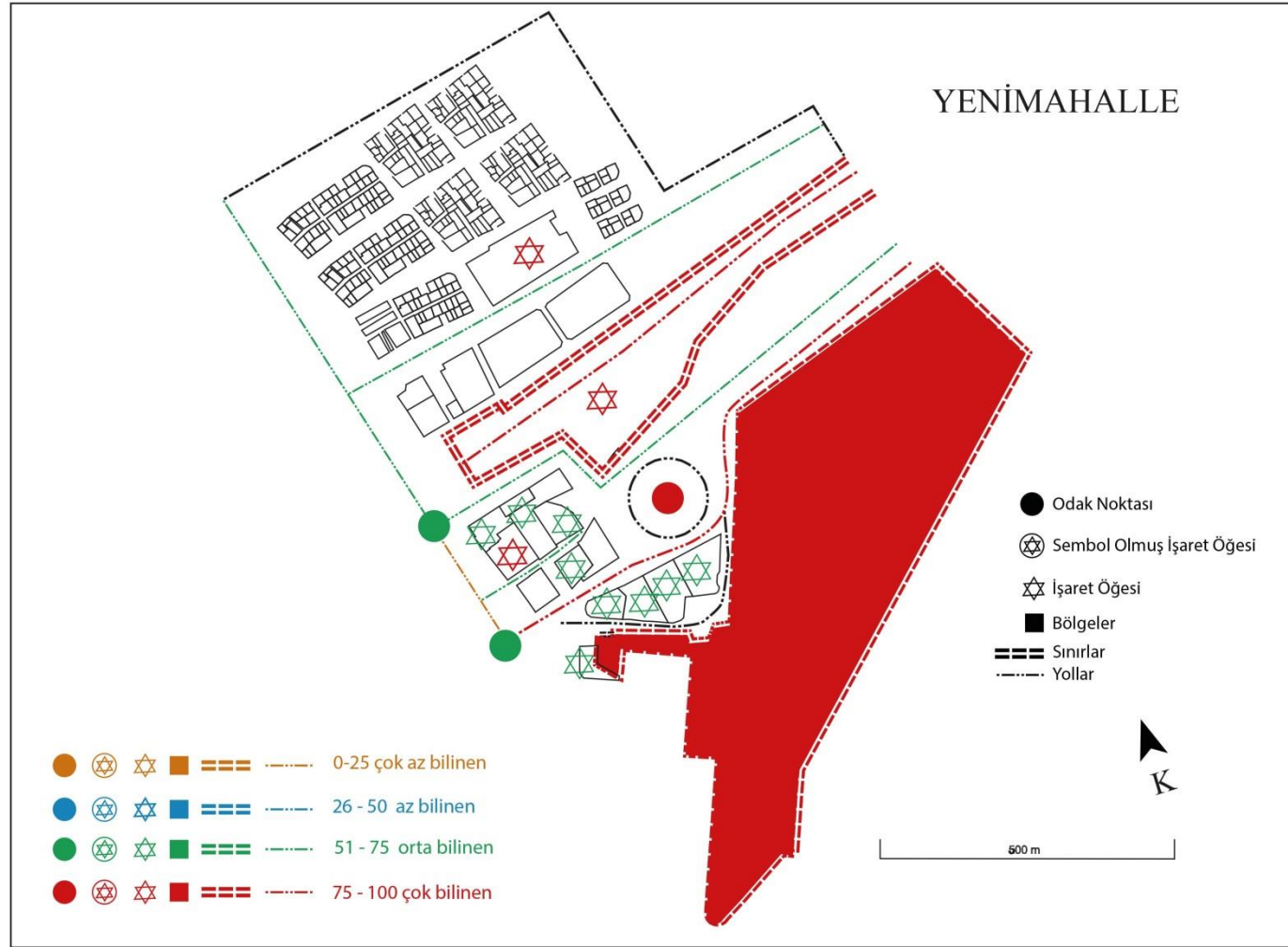
Şekil 4.22. Bütünleşik Algıya Dayalı Kültür Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.23. Bütünleşik Algıya Dayalı Çankaya Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.24. Bütünleşik Algıya Dayalı Camișerif Mahallesi'ne ait kimlik haritası

Şekil 4.25. Bütünleşik Algıya Dayalı Yenimahalle'ye ait kimlik haritası

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

İşlev gören her bir kentsel alanın, zayıf olsa bile bir yapısı ve kimliği vardır. Çevrenin sahip olduğu formun imgenin oluşturulmasında muazzam bir rol oynadığına şüphe yoktur. İmge ile fiziksel form arasındaki bu ilişki mekansal algımızı oluşturur. Keskin farklarla ayrılan bu öğeler, yakın ve imgelenebilir ilişkiler içerisinde olurlarsa, aralarındaki zıtlık da ön plana çıkacaktır. Böylece her bir öğe kendi yoğun karakterini orataya koyabilecektir. Tasarımcılar yolları, sınırları, işaret öğelerini, düğüm noktalarını ve bölgeleri belirleken zengin bir kent yaratma çabasında olmalıdır (Lynch, 1960).

Çalışmada çevresel imgelerin kent kimliğine olan etkisi incelenmek üzere örnek alan olarak Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı seçilerek, öğrenci, uzman ve halk arasında farkındalık ve imgelenebilirlik bakımından kentin okunaklılığının ne ölçüde olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışma kurgusu, çevresel imgelerin kent kimliği ve okunabilirliği üzerinde etkili olduğu hipotezine dayanmaktadır. Bu bağlamda Mersin Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı aksı örneğinde üç farklı grubun (öğrenci, uzman, halk) mekansal algı, imge ve anlam yükleme durumları ortaya konularak, alanın kimliğinin ve okunabilirliğinin belirlenmesi üzerinde çalışılmıştır. Çalışma ile imgelerin kent içerisindeki konumlarının, fiziksel özelliklerinin, tarihi yapı olmalarının ve işlevselliklerinin algılanmalarında önemli rol oynadığı, bu durumun kent kimliğinin oluşmasında etkili bir durum yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma öncesi yapılan alan gözlemlerinde tespit edilen çevresel imgeler, zihin haritaları uygulaması ile anket katılımcılarına sorulmuş ve yanıtların imgelerin yerleşim ölçeğinde, sembol olmuş eleman ölçeğinde bilinme düzeylerinde konumlarının, fiziksel özelliklerinin ve işlevselliklerinin hatırlanmalarında farklılıklar yarattığı saptanmıştır.

Alanın ticari aksı ve kamu kurumlarını bünyesinde bulundurması nedeni ile, en çok iş amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Aliağaoğlu (2007) davranışsal coğrafya çalışmalarında ön plana çıkan coğrafi görünümün algılanması konusunu, algıyı etkileyen faktörler, şehrin kullanımı ve fiziki özellikleri açısından ele almıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesini Lynch ve Appleyard tipolojileri üzerinde oturtmuş olup, zihin haritaları kullanılmıştır. Çalışmada farklı gruplara göre bütünleşik kentsel imge haritaları elde edilmiştir. Çalışmada kent imgesi öğelerinin sıralaması dikkate alındığında, her iki grup için de işaret

öğelerinin en sık belirtilen ve en önemli eleman oldukları saptanmıştır. Birinci grupta toplam eleman sayısının %72.9'unu işaret öğeleri oluştururken, ikinci grup için bu değer %66.8 olarak tespit edilmiştir. Diğer imge öğeleri ise çoktan aza doğru yollar, sınırlar, bölgeler ve düğüm / odak noktaları şeklinde sıralanmıştır. Aliğaoğlu'nun çalışmasına benzer olarak bu araştırmada Hamidiye, Kültür, Çankaya ve Yenimahalle'de öğrenciler, uzmanlar ve halk işaret öğelerini yüksek düzeyde saptamışlardır. Ancak Camișerif mahallesinde halk işaret öğelerini çok düşük düzeyde saptayabilmiştir.

Gilboa ve ark. (2015) çalışmalarında kentlerin imgelerini değerlendirmek üzere, geçerliliği ve güvenilirliği onaylanan bir metodoloji geliştirerek, Jursalem, Roma ve Trieste kent sakinleri ve turistleri ile çok boyutlu değerlendirmeleri konu alan bir anket uygulaması gerçekleştirmiştir. Kent imgesini tanımlayan faktörleri her iki grup için belediye hizmet olanakları, güvenlik, serbest zaman değerlendirme – eğlence olanakları, kamusal hizmet olanakları, turizm ve rekreasyon olarak belirlemişlerdir. Bu faktörlerin üç kent genelinde ne düzeyde olduklarını analiz etmek için uyguladıkları anket sonuçları, faktörlerin üç kent geneli için olumlu yönde anlamlı bulunduğunu göstermiştir. Geliştirilen metodoloji kent imgesi değerlendirmeleri konusunda kanıtlar sunmuştur. Üç kent geneli için iyileştirme çalışmalarının yapılması, medya kampanyalarına önem verilerek kentlerin tanıtımına daha fazla önem verilmesi yönünde öneriler sunulmuştur. Mersin'in kent kimliğinin ve imgesinin oluşumunda da, Gilboa ve ark.'nın geliştirdiği metodolijik yaklaşıma benzer şekilde, belirlenen faktörlerin kent geneli için anlam düzeyi analiz edilmiştir. Sonuçlar Gilboa ve ark.'nın elde ettiği sonuçlardan farklı olarak olumsuz yönde anlamlı bulunmuştur. Alandaki yoğun sirkülasyon nedeni ile araç park yerlerinin ve yaya yollarının yetersiz kaldığı, kentin genel mimari dokusunun, bulvar, cadde ve sokaklarda yol genişlikleri ile kaldırım genişliklerinin genel durumunun kötü olduğu, bisiklet yollarının yeterliliğinin çok kötü durumda olduğu, kentsel yeşil alanların yeterliliğinin orta durumda olduğu, kentin ulaşım akslarından demiryolu ve havaalanı ilişki durumunun orta durumda olduğu, tarihi dokunun kötü durumda olduğu, alandaki toplu taşıma duraklarının kent merkezinde karışıklığa neden olduğu, kent genelinde günün her saati tek başına sokakta dolaşma durumu ise orta düzeyde olduğu anket katılımcıları tarafından bildirilmiştir.

Bir liman kenti olan Mersin için kenti temsil eden öge olarak liman ilk sırada yer almıştır. Kentte tercih edilen mekanlar içerisinde ise Adnan Menderes Bulvarı sahil bütünü ilk sırada yer alırken, çalışma alanında yer alan mekanların çok düşük oranda tercih edildiği saptanmıştır. Bu durum kent merkezinde yer alan alanların giderek sönümlendiği şeklinde yorumlanabilir.

Sam (2010) Kent imgesi: Bursa Örneği çalışmasında Lynch'in kent imgesi teorisini kullanarak, Bursa kenti için taslak haritalar ile işaret öğeleri ve odak noktalarının yüksek düzeyde algılandığı sonucuna varmıştır. Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı alanında bulunan çevresel imgelerde ise;

öğrenci, uzman ve halk arasındaki algılarda yolların bilinme düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Sam'ın çalışmasına benzer olarak çalışmada öğrenci, uzman ve halk arasındaki algılarda Hamidiye mahallesinin en fazla algılanan mahalle olduğunu göstermiştir. Hamidiye Mahallesinde öğelerin algılanma düzeyleri sırasıyla bölgeler, sınırlar, işaret öğeleri, yollar ve düğüm / odak noktaları olarak tespit edilmiştir. Diğer mahallelerde ise kent imgesi öğeleri sırasıyla yollar, işaret öğeleri, sınırlar, bölgeler ve düğüm / odak noktaları olarak algılanmıştır. Bu bağlamda öğeler Lynch'in teorisinde yer alan sıralamadan farklı olarak tespit edilmiştir. Mersin kenti için sembol olmuş öğeler içerisinde ise Kültür Mahallesinin Çamlıbel Semtinde yer alan Balıkçılar Barınağı (Eski Marina) ilk sırada yer almıştır.

Türkoğlu (2002) Kentsel imge: İstanbul'dan bulgular konusundaki çalışmasında 280 denekten, kentin tasarımında belirlenecek olan sınırların geliştirilmesinde kullanılmak üzere toplanma alanlarını , sıradışı yapıları, önemli aksları ve sınırları işaretleyebilecekleri bir harita çizmelerini istemiştir. Sonuç olarak Lynch'in tanımladığı beş imge ögesi içinde işaret öğelerinin ve yolların diğer öğelere göre daha önemli bir role sahip olduğu saptanmıştır. Türkoğlu'nun çalışmasından farklı olarak Lynch'in tanımladığı beş öğe içerisinden bölgelerin ve sınırların daha önemli bir role sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkoğlu'nun çalışması Ayvalıoğlu'nun (1986) çalışmasıyla benzerlikler göstermiştir. Ayvalıoğlu İstanbul'da Beyazıt Meydanı'nın geçen on yıl içinde sönmüldüğünü, Taksim ve Kadıköy meydanlarının önem kazandığını belirtmiştir. Mersin kent merkezini kapsayan çalışma alanında ise benzer şekilde Gümrük Meydanı'nın giderek sönmüldüğü görülmüştür. Türkoğlu iyi durumda olan düğüm / odak noktalarının korunarak düzenlenmesi gerektiğine, kötü durumdakilerin ise işaret öğeleri ile güçlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Mersin kent merkezinde yer alan Cumhuriyet ve Gümrük meydanları için benzer iyileştirme hizmetlerine ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır. Türkoğlu hızlı ve kontrolsüz gelişmenin sonucu olarak kimliksizleşme sorununa çözüm üretecek, tasarım ilkelerine dayalı planlamaların olumlu sonuçlar getireceğini vurgulamıştır. Mersin kentsel alanında da hızlı ve kontrolsüz bir büyüme söz konusu olduğundan tasarım ilkelerine dayalı planlamalara ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Mersin kentsel alanının fiziksel yapısını net, okunaklı, görünür kılan plan ve tasarımların kent kimliğine olumlu katkı sağlayacağı yadsınmamalıdır.

Tuncel (2008) kentsel mekanın algılanmasında Elazığ kentinin, alışveriş içinde kullanılan, önemli bir aksı olan Gazi Caddesi'nin kentte yaşayan farklı gruplar (öğrenciler, ev hanımları, akademisyenler, esnaf, memur, öğretmen) tarafından nasıl algılandığını zihin haritaları yöntemi kullanarak ölçmeye çalışmıştır. Çalışma sosyo – ekonomik ve demografik yapı açısından, kentsel mekanın kullanımı ile düzenlenmesi bakımından irdelenmiştir. Sonuçlar tüm nüfus gruplarının kent mekanını algılamasında işyerlerinin vitrin genişliğinin, uzun süredir aynı yerde ve aynı iş kolunda faaliyet göstermesinin, caddenin girişlerinde ve köşe başlarında olmalarının, zihin haritalarında belirgin olarak ön plana

çıkımlarına neden olduğunu göstermiştir. Ayrıca gruplar arasında cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılıkların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Son olarak tüm bulgular bir araya getirildiğinde kent mekanının planlanmasında ve düzenlenmesinde, kentlerde merkezi yerlerin oluşturulmasının ekonomik coğrafyaya, kent pazarlamasına ve kentsel çekiciliklerin belirlenmesine yönelik faydalar sağlayacağı vurgulanmış olup, kentsel planlama çalışmalarının bu anlayış çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerektiği yönünde öneride bulunmuştur. Mersin’de de durum incelemesi yapılan alanda bulunan ticari akslarda benzer durumlar görülmüştür. Ancak bu akslarda araç trafiğinin yoğun olması, mağzaların dış cephelerinin görüntü kirliliği yaratması, kaldırım ve caddelerin temizliğine yeteri kadar önem verilmemesi, kent kültürüne yönelik ürün ve pazarların yeterli olmaması genel olarak olumsuz bir imaja neden olmaktadır. Tuncel’in çalışmasında bahsedildiği gibi, Mersin kentinde önemli ticari aksların bulunduğu bölgelerde merkezi alanlar oluşturularak, turizm, ekonomi ve pazarlama bakımından çekicilik sağlanabilir.

Köksal ve Sarı (2014) Burdur kent imajının yerel halk ile üniversite öğrencileri arasında yaptığı karşılaştırmada bağımsız t – testi ve anova analiz yöntemlerinden yararlanmışır. Benzer şekilde Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı çalışmasında da değişkenler ve gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla t- testi, anova ve ki kare analiz yöntemleri kullanılmışır.

Martinez ve ark. (2007) Granada’nın kent imgesinin modellenmesi üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada kentin planlanması konusunda kentlilerle birebir görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Benzer şekilde Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı aksında yer alan Mersin kent imgesinin oluşturan çevresel imgelerin bilinme düzeylerini tespit etmek amacıyla kentliler, uzmanlar ve öğrenciler ile birebir görüşmeler yapılmış ve zihin haritaları oluşturmuştur.

Zihin haritalarından elde edilen sonuçlara göre mahalleler arasında İsmet İnönü Bulvarı, Atatürk , Silifke, İstiklal, Sakarya, Cengiz Topel, Çakmak, Kuvai Milliye ve Uray Caddeleri arasında bilinme düzeylerinde farklılıklar saptanmıştır.

Kentin önemli işaret öğeleri arasında yer alan Kültür Merkezi, Mersin Büyükşehir Belediye Binası, Atatürk Evi ve Müzesi, Ulu Cami ile Mersin Oteli için katılımcıların verdiği yanıtlar neticesinde bilinme düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

İmgenin gelişiminde, görünenin yeniden şekillendirilmesi kadar ne görüleceğinin öğretilmesi de eşit derecede önem taşıyacaktır. Görsel eğitim, kentliyi görsel dünyasında harekete geçirmeye çalışacak, bu hareketlenme de daha keskin bir şekilde çevresini fark edebilmesini sağlayacaktır. Kentsel tasarım sanatının gelişmesi, dikkatli ve eleştirel bir topluluğun oluşmasıyla bağlantılıdır (Lynch, 1960).

Yerel yönetimlerin iyi bir şehir planlaması yapmaları konusunda bilinçli karar verebilmeleri için, kenti etkileyen tüm unsurlar hakkında olabildiğince bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Martinez ve ark., 2007). Kenti etkileyen unsurlar yeterli gözlemlere ve analizlere dayalı olarak tespit edildiğinde

kentsel mekanların sürdürülebilir, kullanılabilir, okunabilir ve imgelenebilir bir yapıya sahip olması da sağlanacaktır.

Özetle Mersin bir liman ve ticaret kenti olmasının yanı sıra doğal ve tarihi güzellikleri kentin turizm bakımından önemli nitelikleridir. Bu nedenle kentte yaşanılabilirlik düzeylerinin artmasında, turizm ve ticaretin geliştirilmesinde etkili olacağı düşünülerek kent merkezindeki sönümlenmenin giderilmesi, turistik açıdan kültürel değerleri yansıtan işlevsel öğelere yer verilmesine (tanıtım ve danışmanlık ofisleri, müze ve sergi alanları, turistik hediyelik eşya mağzaları, yöresel pazarlar), kentin merkezindeki araç trafik yoğunluğunun gerekli çalışmalar ile iyileştirilmesine, kentsel sit alanlarında yer alan tarihi dokuların korunarak, bakımlarının yapılmasına, kenti temsil eden karakteristik öğeler ile ilgili medya kampanya çalışmalarına, kentin okunaklılığını arttırmak için düğüm / odak noktaları olan meydanların tasarım ve konumlarına daha fazla özen gösterilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Gerek Mersin kentsel alanı bütününe, gerekse araştırma alanı olarak seçilen Müftü Deresi – Kurtuluş Meydanı Aksı'nın fiziksel yapıların okunaklılığı okunaklılığı üzerinden iyileştirilecek kent kimliği çalışmalarında multidisipliner yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmalarda yerel yönetimler bünyesindeki Fen İşleri Daire Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı, Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ve Kent Konseyi'nin eş güdümlü çalışarak kent kimliğini geliştirecek fikir ve projeleri hayata geçirmeleri gerekmektedir. Yerel yönetimlerin ilgili birimlerinin yanı sıra, üniversitelerin Mimarlık, Şehir Bölge Planlama, Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım ve İletişim konuları ile ilgili akademik birimlerinin gerek birbirleri ile gerekse yerel yönetimlerle koordineli olarak Mersin kent kimliğini geliştirme ve iyileştirmeye yönelik bilimsel projeler gerçekleştirmeleri son derece önemlidir.

KAYNAKLAR

- Açık Güneş, G.** (2010). *Mersin Levanten Yapıları Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Alemdar, Z.Y., Aydın, S.**(2011). Mimarlıkta anlatı olarak İmge. *İTÜ Dergisi*, **10** (1), 83-94.
- Alver, K.**, (2012). *Kent İmgesi*. Kent Sosyolojisi, Hece Yay., Ankara 2012, **9 - 31**
- Al- Shams, A.R., Badarulzaman, N.** (2013).Evaluating The City Image: A Focus On Landmarks Of Kaula Lumpur, Malaysia. *Asaian Socail Science*, **10** (4), 241-254.
- Arslan, D.A.** (2009).Sosyal Boyutlarıyla Mersin'de Yaşam Kalitesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **6** (1), 558-582.
- Aliğaoğlu, A.** (2007). Davranışsal Coğrafyaya Bir Örnek: Öğrenci Merkezli Balıkesir Şehir İmajı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **17** (1), 17-44.
- Ayvalıoğlu, N.** (1993). İstanbulluların Zihnindeki İstanbul, İstanbul'un Kognitif İmajının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, **19** (1), 5-50.
- Bağcı, Ö.** (2010). *Yenişehir (Mersin) Kentsel Alanında Peyzaj Mimarlığı Disiplini Kapsamında Kentsel Gönenç Araştırması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Bayramoğlu, N.** (2010). *Kullanıcı Algısı Bağlamında Kentsel Kimlik: Barbaros Bulvarı - Büyükdere Aksı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Belge, Z.E.** (2012). *Increasing walkability capacity of historic city centers: The case of Mersin*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Beyhan, Ş.G., Ünügür, S.M.** (2005). Çağdaş gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli. *İTÜ Dergisi*, **4** (2), 79-87.
- Beyhan, B.** (2009). Türkiye'de İlk İl Gelişme Planı Girişimi: Mersin İl Gelişme Planı. *Planlama Dergisi*, **3** (4), 97-114.
- Bomfirm, Z.A.C., Urrutia, E.P.** (2005). Affective Dimension in Cognitive Maps of Barcelona and Sao Paulo. *International Journal Of Psychology*, **40** (1), 37-50.
- Çalpak, I.E.** (2012). Kentsel ve Kolektif Belleğin Sürekliliği Bağlamında Kamusal Mekanlar: ULAP Plaztız Örneği, Almanya. *Tasarım Kuram Dergisi*, **13**, 34-47.
- Demirel, T.** (2008). *Kent Meydanları Yer Seçimine Metodolojik Bir Yaklaşım: Adana Kenti Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana
- Deniz Topçu, K., Topçu, M.** (2012) "Visual Presentation of Mental Images in Urban Design Education: Cognitive Maps", *World Conference on Educational Sciences*, 1-3 Mayıs 2012, Antalya, 573 -582. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.08.208
- Deniz, K.** (2004). *Konya'da Farklı Üç Kentsel Mekanda Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Duymuş, H.** (2011). *Üniversite Yerleşkelerinde Mekansal Kimlik Algılaması: Çukurova Üniversitesi Yerleşkesi Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Eraydın, Z.** (2007). *Okunabilir Bir Kent Yaratmak: Planlama Ankara'da Okunabilir Kent Parçaları Yaratmada Ne Ölçüde Başarılı?* (yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erem, Ö., Erkman, U.** (2003). Tatil Köylerinin Okunabilirliğinde Çevre İşaretlerinin Rolü. *İTÜ Dergisi*, **2** (1), 51-59.
- Erkan, N.Ç., Yenen, Z.** (2010). Yerleşmelerde İmaj Analizi Konusunda Bir Yöntem: Kastamonu Örneği. *Megaron Dergisi*, **5** (2), 67-81.
- Es, M.** (2007). *Kent Üzerine Düşünceler*, Okutan Yay., İstanbul 2007
- Fink, A., Kosecoff, J.**, (1985). How to conduct surveys, Beverly Hills: Sage Publications.
- Gilboa, S., Jaffe, E.D., Vianelli, D., Pastore, A., Herstein, R.** (2015). A Summated rating Scale for Measuring City Image. *Cities*, **44**, 50-59. doi: 10.1016/j.cities.2015.01.002
- Golledge, R.G., Garling, T.** (2002). *Cognitive Maps and Urban Travel*. UC Berkeley: University of California Transportation Center. <https://escholarship.org/uc/item/5wb4524r>
- Gouveia, A.P.S., Farias, P.L., Gatto, P.S.** (2009). Letters and Cities: Reading the Urban Environment With the Help of Perception Theories. *Visual Communication*, **8**, 339-348. doi:10.1177/1470357209106474
- Gökten, C., Südaş, İ.** (2014). The Image of Australia: A Case Study on the Mental Maps of Turkish Immigrants in Sydney. *Journal of Geography and Geology*, **6** (2), 82-92. doi: 10.5539/jgg.v6n2p82
- Günel, F.E.** (2008). *Kent İmajı ve Kentsel Doku Bağlamında Çanakkale Kent Merkezinin İrdelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Günay, B.** (2011). *Biga: Kenarından Geçilen Kent*. Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası
- Hospers, G.J.** (2010). Lynch's The Image of the City After 50 Years:City Marketing Lessons From an Urban Planning Classic. *European Planning Studies*, **18** (12), 2074-2081. doi:10.1080/09654313.2010.525369
- İlgar, E.** (2008). *Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği*. (yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- İnceoğlu, M., Aytuğ, A.** (2009). Kentsel Mekanda Kalite Kavramı. *Megaron Dergisi*, **4** (3), 131-146.
- İsmail, I.S., Shuhana, S., Sulaiman, A.B.** (2008). An Evaluation of Residents Perception of Identity in Putrajaya New Town. *Jurnal Alam Bina*, **13** (4), 38-51.
- Jiang, B.** (2013). The Image of the City Out of the Underlying Scaling of City Artifacts or Locations. *Annals of the Association of American eographers*, **103** (6), 1552-1566. doi:10.1080/00045608.2013.779503
- Kancıoğlu, M.** (2005). Çevresel İmaj, Kimlik ve Anlam Kapsamında Turizm Binalarına İlişkin Kullanıcı Değerlendirmeleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik - Mimarlık Fakültesi Dergisi*, **10** (2), 49-62.
- Karadağ, A., Turut, H.** (2013). Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma: İzmir Örneği. *Ege Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi*, **11** (1), 31-51.
- Karagenc, O., Ünügür, S.M.** (2002). Toplu Konut Alanlarında Simgesel Performans Sorunu. *İTÜ Dergisi*, **1** (1), 10-20.
- Kaya, A.T., Demir, Z., Ayengin, N.** (2014). Konuralp Beldesinin Mekânsal Kimlik Değişimi. *Ormancılık Dergisi*, **10** (1), 72-83.
- Kodal, G., Demirel, Ö.** (2014). Trabzon Kenti Ortahisar Bölgesi Tarihi Aksının Kent Kimlik Bileşenleri Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, **1** (1).
- Konak, S.** (2012). Eski ve Yeni Mersin. *Oda Dergisi*, **3**, 24-26.

- Köksal, Y., Sarı, S.** (2014). Burdur Kent İmajının Yerel Halk ile Üniversite Öğrencileri Arasındaki Karşılaştırmalı Bir İncelemesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **42**, 279-288.
- Köseoğlu, E., Önder, D.E.**, (2011). İnsan Belleğinin ve Kentin Belirgin Öğelerini Tanımlamak: Ayvalık'taki Öznel ve Nesnel İşaret Öğeleri. *Arkitekt Dergisi*, 524, **40 - 51**
- Lai Kum, T., Ujang, N.** (2012). The Application of Mental Mapping Technique in Identifying the Legible Elements Within Historical District of Kaula Lumpur City Center. *Alam Cipta*, **5** (1), 55-62.
- Lynch, K.** (2010) *Kent İmgesi*, Çev: İrem Başaran, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2010.
- Martinez, T.L., Garcia, S.D.B., Zapata, J.A.I., Molina, M.A.R.** (2007). Modelling a City's Image: The Case of Granada. *Cities*, **24** (5), 335-352. doi:10.1016/j.cities.2007.01.010
- Nasar, J.L.** (2007). The Evaluative Image of the City. *Journal of the American Association*, **56** (1), 41-53. doi:10.1080/01944369008975742
- Neumann, W.L.**, (2000). Social research methods, qualitative and quantitative approaches. Boston: Allyn and Bacon.
- Nowak, M.Z.** (2003). Searching for Legible City Form: Kevin Lynch's Theory in Contemporary Perspective. *Journal of Urban Technology*, **10** (3), 19-39. doi:10.1080/1063073032000175390
- Oğuz, İ.** (2006). *Tarsus Şer'iyye Sicillerine Göre Mersin Kenti'nin Kuruluş Öyküsü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Önem, A.B., Kılınçaslan, İ.** (2005). Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. *İTÜ Dergisi*, **4** (1), 115-125.
- Özgüler Yılmaz, S.** (2013). *İmgeler Üzerinden Kent Okuması Divanyolu Caddesi Örneği*. (yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Paquot, T.** (2011). *Şehirselleşmeler*. Çev: Z. Bengün, Everest Yay., İstanbul 2011
- Rapoport, A.** (2002). Geleneksel Çevreler, Kültür ve Koruma, Çev. *Selcen Tuncer, Mimarlık Dergisi*, **304**, 28 - 32
- Saban Ökseli, D., Gürçınar, Y.** (2012). An Investigation of Urban Image and Identity: Findings from Adana. *Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **21** (1), 37-52.
- Sam, N.** (2012). Kent İmgesi: Bursa Örneği. Celal Bayar Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, **8** (2), 35-43.
- Schulz, N.**(1984). *Genius Loci, Towards A Phenomenology Of Architecture*, Rizolli, New York.
- Selvi Ünlü, T.** (2009). Bir İskeleden Liman Kentine Doğu Akdeniz'in Önemli Bir Limanı Olarak On Dokuzuncu Yüzyılın İkinci Yarısında Mersin'de Mekansal Gelişim. *Planlama Dergisi*, **3** (4), 5-26.
- Selvi Ünlü, T.** (2010). *Yenişehir (Mersin) 19. Yüzyılda Mersin'in Kentsel Gelişimi*. (yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Shokouhi, M.** (2003). Legible Cities: The Role of Visual Clues and Pathway Configuration in Legibility of Cities, *4th International Space Syntax Symposium*, London 2003, 71.1-71.14.
- Shummatayay, U., Hokao, K., Iamtrakul, P.** (2012). Applying the Images City Value to Improve The Identity of Wualai's Lowland Community in Thailand. *Lowland Technology International*, **4** (1), 1-11.

- Sulsters, W.A.** (2005). Mental Mapping, Viewing the Urban Landscapes of the Mind, *International Conference Doing, Thinking, Feeling Home: The Mental Geography of Residential Environments*, 15 Ekim 2005, Netherlands, 1-5.
- Suthasupa, S.** (2010). The Portayal of a City's Image by Young People, *Asia Pacific International Conference on Environment - Behaviour Studies*, 7-9 Aralık 2010, Malaysia, 284 - 292. doi: 10.1016/j.sbspro.2012.03.350
- Şala, D.** (2013). *Kentsel Kimlik Bağlamında Kentsel Tasarım Rehberlerinin İrdelenmesi (İzmir - Kemeraltı Tarihi Kent Merkezi Örneği)*. (yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Topçu, K.** (2011). Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **8** (2), 1049-1072.
- Topçu, K., Topçu, M.** (2012). Visual Presentation of Mental Images in Urban Design Education: Cognitive Maps. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, **51** (2012), 573-582.
- Tunçel, H.** (2002). Kentsel Mekanın Algılanması: Elazığ Örneği, *TUCAUM V.Ulusal Coğrafya Sempozyumu*, 16-17 Ekim 2008, Ankara, 231- 238.
- Turgut, H., Özalp, A.Y., Erdoğan, A.** (2012). Artvin İlinde Doğal Çevrenin Kent Kimliğine Etkileri. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, **13**, 172-180.
- Türkoğlu, H.D.** (2002). Kentsel İmge: İstanbul'dan Bulgular. *İTÜ Dergisi*, **1** (1), 57-64.
- Türksoy, Ö.** (1986). Çevresel Psikoloji, Planlama ve Kentsel Bütünleşme. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Süreli Yayınları*, **1986** (1), 13-17.
- Ulu, A., Karakoç, İ.** (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Süreli Yayınları*, **2004** (3), 59 -66.
- Url-1**<<http://www.akdeniz-bld.gov.tr/sosyoekonomikyapi.asp>>, alındığı tarih: 17.02.2015
- Url2**<<http://www.mersin.bel.tr>>, alındığı tarih: 17.02.2015
- Url2** < <http://www.mersin.gov.tr/valilik/mersin-rehberi/idari-ve-cografik-durum/ilin-tarihi-gelisimi.aspx>>, alındığı tarih: 17.02.2015
- Uzun, İ., Altun, T.D.A., Bal, E.** (2009). İzmirli'nin İzmir'i: Kentsel Bellek Üzerine Mekansal Bir Çalışma, İzmirli Olmak Sempozyum Bildirileri, 22 Ekim 2009, İzmir, 109-124.
- Ülkeryıldız, E., Arsan, Z.A., Akış, T.** (2009). Öğrenci Zihin Haritalarında Kente İlişkin Deneyimle Değişen Çevre Algısı. *BAÜ FBE Dergisi*, **11** (1), 72-82
- Üçışık Erbilen, S.** (2012). Kentsel Mekan Algılamasına Bir Örnek: Gazimağusa (İsmet İnönü Bulvarı). *Haccettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **1**, 157-166.
- Ünlü, T.** (2007). Mersin'in Mekansal Biçimlenme Süreci ve Planlama Deneyimleri. *Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, **22** (3), 425-436.
- Ünlü, T.** (2009). Mekansal Planlamanın Kentin Biçimlenmesine Etkisi: Mersin Örneği. *Planlama Dergisi*, **3** (4), 27-42.
- Wai-chung Yeung, H., Savage, R.V.** (1996). Urban Imagery and the Main Street of the Notion: The Legibility of Orchard Road in the Eyes of Singaporeans. *Urban Studies*, **33** (3), 473 - 494.
- Wessel, G., Unruh, E., Sauda, E.** (2013). Heads Up: Using Cognitive Mapping to Develop a Baseline Description for Urban Visualization, *The Sixth International Conference on Advances in Computer - Human Interactions*, 24 Şubat - 1 Mart 2013, IARIA, France, 371- 376.

Yeung, C.H.L. (2013). *Rethinking the Role of Sense of Place in Heritage Conservation: A Case Study of Cattle Depot Artist Village*. (yüksek lisans tezi). The University of Hong Kong/The Department of Urban Planning & Design, Hong Kong.

Yürekli, U., Yürekli, U. (2012). Eski ve Yeni Mersin. *Oda Dergisi*, **3**, 16.